

પારસી કેળવણી

કર્તા:—

અહેરામ નાશીરવાન વિમાદલાલ.

૨૪-૧૯૬૬

DO YOU WANT YOUR HOME

Oil Painted, Distempered
or Colour Washed?

Then Let **US** Do it for you

We have 30 years wide and varied experience in
house decoration, and maintain an Expert staff for
producing the best workmanship. We are not mere
Contractors, but essentially Paint Merchants.

ESTIMATES SUBMITTED FREE WITHOUT ANY OBLIGATION
WRITE TO-DAY TO

COOPER & CO.,

Established 1880,

Phone 20708.

53, Abdul Rehman St., BOMBAY.

72557

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૃતિગણિત વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૩૧૮ માર્ગિક

પુસ્તકનું નામ પાશ્વરી કુળપત્રી

ત્રિપથ મ્ : ૨૭ ૧૭૩૫૮૪૪

તમારાં બચ્ચાંની કેળવણી

શ્યાણાં માબાપોને એક અગત્યનો સંદેશો—

તમારા બચ્ચાંને સ્કૂલોમાં જરૂર પડતી ગુજરાતી ૪ ચોપડીઓ

આપી રહેતાં આખાં ૪ વરસ લાગે છે—

જ્યારે

જાણીતા “ગોળવાલા કલાસો” માં એજ ૪ ચોપડીઓ માત્ર ૧

કે ૧૫ વરસમાં ખાસ દરેકપર છુટું ધ્યાન આપી

પુરી કરાવવામાં આવે છે.

એ મુજબ બચ્ચાંનાં લગભગ ૩ કીંમતી વરસોનો બચાવ થાય છે.

સંખ્યાબંધ ભુલકાંઓ

(ખાસ કરીને જેઓ ઈંગ્રેજ સ્કૂલોમાંજ પાછળથી જવાના હોય તેઓ)

આ લાભ મેળવી ગયાં છે અને હજી મેળવે છે.

એજ માફક ઈંગ્રેજ વરગોમાં પણ જે કામ સ્કૂલોમાં એક વરસે

થાય તેજ કામ અહીં માત્ર છ માસમાં કરવામાં આવે છે.

તાકીદે પ્રીન્સીપલને મળો—

ગોળવાલા કલાસો,

બુખાખાના સામે, કોટ, મુંબઈ.

શ્રી દાદાર અહુરમઝદની મદદ હોજો.

“પારસી કેળવણી.”

કર્તા:—

બહેરામ નૌશીરવાન વિમાદલાલ.

ઈ. સ. ૧૯૩૦.

—:(૦):—

કિંમત રૂ. ૧.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

આ “પારસી કેળવણી” ફરામજી બેરામજી મોદીએ ધી મોદી
પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ૨૩૯-૨૩૯, અગ્નરગેટ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ મધે
છાપી છે. અને મીં બહેરામ નૌશીરવાન વિમાલલાલે
ધનમાય મેન્સન, તારદેવ રોડ, તારદેવ-મુંબઈ
ઉપરથી પ્રગટ કર્યું છે.

દીખાચો.

(આ દીખાચો શૈઠળ ખરશૈઠળ કાવસળ સંતોક, ખી. એ., એલ એલ. ખી.
એડવોકેટ હાઇ કોર્ટ, એવણ સાહેબે મહેરખાનીની રાહે આપ્યો છે.)

મી૦ બહેરામ નોશીરવાન વિમાદલાલની, “ પારસી-કેળવણી ” પર લખાયેલી નાનકડી ચોપડી, તપાસ અર્થે જોઈ જવા, મને ખાસ માન આપવામાં આવ્યું છે. પારસી કોમને લગતા, ખાસ કરી, મુબઈના પારસીઓને લગતાં, કેટલાંક આજનાં બિકટ સવાલોપર એવણે જે ખાસ આપણું ધ્યાન ખેંચ્યું છે. તે સર્વ વિચારો સાથે હું પુરતો મલતો થાઉં છું.

પહેલાં તો, હાલની આપણી હાલત, આપણે હાથે દાખલ કરેલી ખરચાણુ જીંદગી, તેમજ રાહ રસમ અને રીવાજોને આભારી છે. આ ધારણુ કીધેલી અતિ ખરચાણ જીંદગી, સાવ મુરખ, એવકુફ અને યુરોપીઓન વર્ગની, ખાસ કરી, અંગ્રેજોની વાંદરીઆ નકલને વધુ આભારી છે. જે મજબુત કારણોને લીધે, એક જવાન પારસી ભાઈ, જીંદગીની હરીફાઈનાં ઉંખર પર ચઢતાં, ખીજાં પરકોમી બંધુઓ સાથે સરખાવતા, સાવ, ગાભરો બની પાછળ પડી જાય છે. જરથોસ્તી ભાઈને દુકાનદારી, યા ખીજાં કોઈ વેપારનું ક્ષેત્ર આપણે ફરમાવીશું; તો તુરત પુરતા પૈસા અને ફાંડની કોતાહી આગળ કરશે. તેજ વેળા તે આપડો બાહે વખત ભુલી જાય છે; કે તેનો હરીફ ધંધાદારી, સાવ સાદું જીવન, ગાળવાને લીધે, આટલો સુખી છે. નાં એટલુંજ નહીં પણ, ઉપરથી પોતાનાં નાનકડાં ખીજનેસમાંથી, થોડાક પૈસાં બચાવવા પણ, તે ભાઈ કદી ભુલતો નથી. આ તેનાં સુખનો ખરો પાયો છે; જે, આપણો પારસી ભાઈ, પોતાની બાયડી તેમજ રંગીલી ફેમીલી કુટુંબ સાથે, લખતુટ લેખાશમાં, નાટક-સીનેમા, તેમજ ખીજાં મોજ શોખ સાધણો પાછલ, નાહક ઉઘાડી આંખોએ ફેંકી દે છે. આ પોતાનાં સાવ મુખપણાને લીધે, તેમજ ધરનાં

આયડાંઓની એવકુરીથી મીથયા મોજ પાછલ ફેંકાયલો એજ પૈસો, તેને કાંઈ નવો ધંધો વેપાર ઉભો કરવા કામ લાગતે; યા, દેવ જોગે ઉભો કરેલો; યા, પિતા તરફથી મલેલો ધંધો રોજગાર વધુ આગલ વધારવા, ખચ્ચીત મદદ-રૂપ થાત; તે બદલ તેને, સાવ એવકુદ્દાઈનાં કડવાં ફળો, પોતાનેજ હવે ચાખવા પડે છે. જ્યારે બીજાં, તેનીજ સપાટીપર જાંદગી કહાડતાં હીન્દવાસી ભાઈઓ, પોતાની સાદી જીવન ગાળવાની, રાહ રસમ, ને, આદતને આધીન પોતાનો વેપારી માલ, થોડે પૈસે બોહળે નફે વેચવા, શક્તિવાન હોય છે; જેથી તેવાઓ બાકે વેળા શ્રીમંત, યા, બે પૈસે સુખી થવા ભાગ્યશાળી બને છે. જરથોસ્તી કોમ, બહુજ શીખેલી ભણેલી, અને, આગલ વધેલી કોમ તરીકે મગરૂરી લે છે; પણ ઘણુંજ અજબ જેવું છે કે, પોતાની હાલની જાંદગીની હરીફાઈનાં મેદાનમાં કંઠાં મોટાંમાં મોટી થોકડો છે; તે, સુધારવા તરફ તેઓ સાવ આંખવિચામણી કરે છે. આજ, તે કેવી કંગાળ સ્થિતિમાં ઉભો છે, કે, પોતાની જાંદગીનો સાદો સરવાળો બાદબાકી કરવાનું પણ બાન નથી; જેથી દરેક વેપારી બજારમાં તે આજ કાં અને કેમ પાછલ પડે છે; તેની પણ તેને ખબર રહેતી નથી. આજ, જાંદગીનાં સંચામાં ક્યાં તેલ રેડવાની જરૂર છે; જેથી પોતાનો વેપાર રોજગાર ખરાબર હરીફામ કરી શકે; તે કરવા બદલ, તે પોતાનો વેપાર ધંધો, સસ્તામાં ટુંકી મારી, યા, હદ ઉપરાંત મોટાં બ્યાજે પૈસા કહડાવી; છેલ્લે પોતાનું નાદારીમાં નામ નોંધાવવા પણ ચુકનો નથી. આપણો જરથોસ્તી જવાન્યો, સાથેસાથ ભુલતો જાય છે કે આમ પગલું લેવાથી, તે બેકારી-લશકરમાં, એકનો વધુ ઉમેરો કરે છે. હવે તે, ખુલ્લો સખાવત માટે, લાથ ઝાળતો જણાય છે; અને સાથ પોતાની ફેમીલીને પણ વધુ અને વધુ, કાતીલ ગરીબાઈનાં રોહમાં ધસડાવવા દે છે.

આ, એક અતિ ધ્યાન પુગાડવા જોગ બાબત છે કે, એક જરથોસ્તી, જેને બોદાએ પુર સાદી, નેક બુધ્ધી અને સાઈ બેજું આપ્યું હોય; છતાં તેનો સદ ઉપયોગ કરવા, તે જરાએ જાતિ કોશેષ કરતો નથી; તેમજ પોતાની ખરચાણ જાંદગીની લગામ, હજીએ કાપુમાં રાખવા, તે બેદરકારજ રહે છે; પણ

હિલકું એક રંગેરગ આળશુ માનવી પેડે, દરેક ભુલનો જુમ્મો, બાહે વેળા પોતાની કામપર ફેંકવા, તે જરા શરમાતો, યા ઓંચકાતો નથી. દાખલા તરીકે જે કામ તેનો હરીફ ધંધાદારી હીક બળલાવી શકે; તે કામ આપણું પારસી બાધથી તો નજ બને; આમ સાફ મોંઢપર કહી દેવા શરમાશે નહીં.

પણ ખરી જાતિ ભુલ, અને મદદ તેને કહાં અને કેમ જોઈએ; તે પરજ તે બરાબર આંગળું મુકી, કમનસીમે દેખાડી શકતો નથી. દાખલા તરીકે, પોતાની અતિ ખરચાળુ જીંદગી, તેમજ જાતિ દીલમાં બેસી ગયલી હરામખોર આળસાઈ માટે તો, તે એક હરફ પણ બોલતો નથી. ધંધાદારી તેમજ વેપાર રોજગારની બાબદમાં, નાહકનાં, પોતાની નાની પુંજમાંથી કમા કરેલા હીસાખી મહેતાજીઓનું કાર્ય પણ પોતે જાતે માંથે ઉઠાવે, તો પોતાના સાદા નાનકડા વેપાર રોજગારમાં ધણો સારો નફો કુદરતી, તે જોવા ભાગ્યવંત થાય.

જેમ અને તેમ, હવે જલદી નેક ખુધ્ધીથી, મુંબઈની જરથોસ્તી કામ, આ બાબદ પુર ગંભીરતાથી વિચાર કરશે, કે હાલ, તેઓ કેવા ખરાખીનાં ખડક સાથે અથડી, ખુદ મોતનાં ડાચાંમાં જઈ બેસે, તેવી કઠંગી સ્થિતિમાં આવી પડ્યા છે; તેટલુંજ પારસી કામ માટે એક આશીરવાદભરેલું પગલું લેખાશે. કારણ હાલની બીજી બાજુ તપાસતાં તમને સ્પષ્ટ જણાશે કે દીન ઉગે, પારસી કામ, જવાન વર્ગને, વધુ ખરચાળું જીવન ગાળવા તરફ આડકત્રી રીતે ઉતેજન આપી રહી છે. આથી આપણો જવાન પારસી વગ નાટક સીનેમાંનો મસ્ત શોખીન રહેવાથી, આળશુનો ગાંસડો બની, વધુ ગરીબાઈનાં રોહમાં તે વર્ગને ટણાવવા દે છે. કુદરતી, દીલમાં પેવશ થયલી જાતિ આળસાઈને લીધે, તે જાતિ હાથે, કાઈ પણ મજબુત ભારી કાર્ય, બોહે ચઢાવી કરવા સાફ ના પાડે છે. તેમજ જરા મુંબઈ બહાર હીંદુસ્તાનમાં કે ઈસ્ટ આફ્રીકા જેવા વિશાળ ધંધાદારી પ્રાંતમાં પગ મુકવા સાફ ધસી ચોખ્ખી ના પાડે છે. વધુ તો વિચિત્ર આ છે કે તેનાંજ ધરનાં બાયડાં માનસો પણ, આવી મોજ મજામાં પોતે મસ્ત રહેવાને લીધે અને તેની

કંગાલ આર્થિક સ્થિતિમાં, તેનાં ધંધામાં આવતી ચાલુ ખોટનાં, પોતે જાતે પણ ભાગીદાર હોવાથી, તેવા જવાન વર્ગને, મુંબઈ બાહર સાફ ધસીને જવા ના પાડે છે. તેઓ બાકે વેળા ઘણીજ મુર્ખ, ધુળ ધમાશા જેવી દક્ષીણ વચ્ચે લાવી, તેનાં નસીબનું પાતું, અમલી ન્યાયાગાનો માફક દર્યા દોહવવા, કે જંગલો ખેડી અજમાવવી બદલ; સાવ નાહીંમત અને બાયલા બનાવી; હાથે કરી, તેવા જવાન વર્ગને ધરમાંજ, મુંબઈ મધેજ આમ ગોંધી રાખવામાં, પોતાનું સ્વાર્થી સુખ જીવે છે. કહો પછી, પારસી કોમનાં જવાન વર્ગની સ્થિતિ, તે કેમ અને, ક્યારે સુધરે !

આપણે ગુજરાત પ્રાંતમાં આવી ફરીકામ થયાં, તે વેળા જે ચોક્કસ વખાણવાજોગ, બળવાન મરદાનગી ભર્યા ગુણો, જેવાં કે, મજબુત કાર્ય કરવાની સહનશક્તિ, પ્રમાણીકપણું, તેમજ સચ્ચાઈ; જેવા ગુણો આપણી છાતીનાં ઉંડાણમાં પડેલા હતા; જે મરદાનગી ગુણોથી, આપણો હાથ, તે વેળા સર્વોપરી હતો, તે સર્વ મરદાનગીભર્યા ગુણો આપણે હવે પાછળ, ને પાછળ છોડી મુકતાં જઈએ છીએ. ધંધા વેપારમાં જરા ભારી કાર્ય કરવાનું હોય; તો, પારસી ભાઈઓ, પોતાના હાથ હેઠળના ભાઈઓ પર છોડી મુકે છે. ધરનાં બાયડાંઓ દરેક ધર સંસારી કાર્ય, નોકરનફરો, ને આયા દાયાઓને સોંપી બેસે છે; જેથી બને છે એમ, કે, જીંદગીનાં ચારીત્રમાં જે ખર્ચ માનસાધ મરદાનગીનું તત્વ છે; તે આપણુ હવે ખોલતાં જઈએ છીએ; જેની પાછલ બીજા બે નાદર ગુણો ધસડાવવાથી, પારસી કોમ દહાડે દહાડે વધુ ને વધુ પડતી દશામાં ધસડાતી જાય છે; જે જેવાનું મુદલ ભાન પણ, હવે રહેતું નથી.

પ્રુદ્ધ કરી, પારસી કોમનો વિચારવંત વર્ગ, જેમ અને તેમ જલદી. આજસાઈ પખોડી, જાતિબળથી ઝટ, આ આવતા કાતીલ વટોલ્યામાંથી બચવા સાવધ બને; એટલું જલદી પોતાની કોમ માટે એક આશીરવાદ લેખાશે. ખચ્ચીત, હવે વખત આવી પુજો છે; જ્યારે આપણે જવાન વર્ગને સાફ કહી દેવું જોઈએ કે, ભાઈઓ હવે તમને, પૈસાની ખોટી મદદ, નજ

મલશે. તમારા જાતિ બળે ને, ભેજાંએ, તમારાંજ પગોપર ઉભું રહેવા મજબુત પ્રેરણા કરે. તેઓને વળી આપણે સમજાવવું ઘટે છે કે, ખીજાની આપેલી મદદથી, કુદરતી, જાતિ મરદાનગીનાં ગુણોનું બળ ટુટી જાય છે; અને જેવું કસ અને જોર, જાતિ મરદાનગી બળથી, તેવા ખીજાનેસમાં હોવું જોઈએ તેવું કદી ભરોસાપાત્ર બળ, તેવો વર્ગ, પોતાનાં ધંધામાં કદી, ખીલવી શકતો નથી. ઉલટું તેવો જવાન વર્ગ, મરદાનગી ખોલવાથી, જાતિ-ધુન્નરો બની, પોતાનો વેપાર ખોડી બેસવા જેવું કરે છે.

ખીજા કેટલીક, કોમમાં, નાની બનતી ભુલો, જે ખીજા વિચારવંત આંખોએ જોઈ પણ હશે; તે દેખાડેલી ભુલોનાં વિચારો તરફ હું પણ, અચ્ચત મલતો થાઉં છું. દાખલા તરીકે, પારસી કોમમાં દેખાદેખીથી ઉભી થયેલી ઝુરાબંધ જાહેર મંડળીઓ; જે દરેક જરથોસ્તી, તેની એસો-શીએશન, ત્રણ વરસે, યા, પાંચ વરસે, “હમે પણ કાંઈ છીએનાં નિયમે,” ખોટા માનનાં તાબા મેળવવા, ડાબડામાંના ભુત માફક, આ કીર્તીનાં ભુખ્યા મેમ્બરો, ફક્ત, જાહેર પ્લેટફોર્મ પર નામના પ્રકાશવા કાળે, ભાશણો કરવા અતિ આનુર હોય છે. આ, ખુલ્લી, પારસી કોમની આર્થિક નજરે, હું પૈસાની બરબાદી જોઉં છું. આ, જો, સર્વ એકત્ર વિચારે મજબુત પાયા પર ઓરગેનાઇઝડ થાય, તો, બધું સારું ફળ પોતાની પ્યારી કોમને આપવા, તેઓ બાગ્યશાળી બને. એજ ટીક્કા કમનસીમે, આપણાં કેટલાંક સખાવતી ટ્રસ્ટ ખાતાંઓને પણ, બરાબર લાગુ પડે છે. આપણાં કેટલાંક સખાવતી ટ્રસ્ટ ખાતાઓ, જો, બરાબર સર્વ એકત્ર થઇ કાર્ય કરે; અથવા એક સેન્ટ્રલ બોર્ડી હેઠળ પોતાની પાકાઝ ફરજ બજાવે; અથવા એકખીજા સાથે મલી પુછીપરછી કામ લે; તો, હાલ જેમ હજારો રૂપ્યા મદદને નામે નાહકનાં ફેંકી દેવામાં આવે છે; તેમ નહીં બનતાં; તેમજ એકસ વર્ગ, જે બધેથી સાવ શરમ લાગે વિના હાથ ઓરતોજ જણાય છે; તેવા ઢોંગી વર્ગપર મજબુત ચોંપ મુકેલી લેખાશે; કારણ એમ છે કે દરેક, મદદ આપતું પારસી સખાવતી ખાતું એમજ ધારે છે કે તે એકબીજા તેને પૈસાની મદદ આપે છે;

આથી તેવા વર્ગને આડકત્રી રીતે ખુલ્લું બાહ્યું મલતું જોઇ, એક રીતે જરાએ શરમાયા, યા, ઝોંચકાયા વિના, ખાસ જુહુંજ બોલવાનો, ને, સાવ ઢોંગી વિગતો દરશાવવાનો, પરવાનો મહેલો જણાય છે કે, “સાહેબ, મને કોઇપણ ખાતાંમાંથી મદદ નથી મળીજી.”

છેલ્લે, મી० બહેરામ નૌશીરવાન વિમાદલાલને, એવણે આ ઉદાવેલા કોમ ઉધ્યોગી કાર્ય માટે, હું અંતઃકરણથી મુબારકબાદી આપું છું; અને આશા રાખું છું કે, આ જવાન જેવા ખીજા હજારો હમદીન બાઇ, પારસી કોમની ખરી સેવા કરવા, બાહ્યંમતથી બાહર પડશે.

પાલનજી હાઉસ, ન્યુ ચરનીરોડ, મુંબઈ.

૨૪-૭-૩૦



એક નમુનેદાર સ્કુલ

તેમજ

સવાર, રાતના અંત્રેજી, ટાઈપરાઈટીંગ,
છ માસમાં શીખવાના વેપારી વર્ગો.

બીજી સ્કુલોમાં નાપાસ થએલા નખળા યા પછાત અનેક
વીદ્યાર્થીઓને આગળ પાડવા તેમજ તેઓના આશીર્વાદ મેળવવા
આ સ્કુલ અત્યાત્મીજ ભાગ્યશાળી થઈ છે, કે, ખ થી છેક
મંત્રીક સુધી આ સ્કુલમાં શીક્ષણ અપાય છે. સ્કુલની બીકત
બાબતો, કુનેબાજ, વીઢાન, અનુભવી, પારસી પ્રીન્સીપલ પોતે જાને
શીખવે છે. માસીક શી તેમજ ચોપડીનો ખર્ચ નહીં જવો છે.
પ્રીન્સીપલ મુખ્યની ચાર આગેવાન સ્કુલના માજી શીક્ષક તરીકેનો
લાંબો અનુભવ ધરાવે છે, તેમજ નામદાર અફગાન દોનસલ આઝ
મહમદખાનના ખાનગી હિસ્તાદ તરીકેનું માન મેળવ્યું છે.

મલો:—

પ્રીન્સીપલ નરીમાન દા. સંજાણુને.

સવારના ૮ થી રાતના ૧૦ સુધી.

ધી

પોપ્યુલર હાઈ સ્કુલ.

૧૦૮, અબદુલ રહેમાન સ્ટ્રીટ,

કોરોનેશન દરબાર હોટલની સામે, મુંબઈ ૩.

ઐ બોલ.



મેરા મનમેં કુચ્છ નહી, જો કુચ્છ હય સો તેરા;
તેરા તુંજકું સોંપતે, કયા લગેગા મેરા.

(કબીર)

શુક પાક દાદાર અહુરમઝદ સાહેબનાં, કે તે, માહા આપીની કરીમો મહેરથી, મારા નાચીઝ જીગરની, પાકે નાચીઝ ઉમેદ ને અબિલાષા અદા કરવા, આજ હું ભાગ્યવંત થયો છું. “પારસી કેળવણી” ને લગતી ગંભીર બાબતનું ગંભીર વાજખી ગુણદોષ સાથનું ભુંગણું, મારી તડ કડ કલમ મારફત, “પ્રજ્ઞામિત્ર-પારસી” જેવા બળવાન ઓરગન મારફત ખાસ કોમી સેવા અર્થે, મારી વીના કહું તો મેં પહેલ કરી હતી; જે મેં પાછળથી, બળવાન નેશનેલીસ્ટ છાપો “સાંજ વર્તમાન” જેવા પત્રમાં “પારસી પારલામેન્ટ” નાં મથાળા હેઠળ ચાલુજ કોશિષ જરી રાખી હતી. ખુદાની કરીમો મહેરથી બીજાં જાણીતાં વગવાળાં દૈનીક, અઠવાડીક, તેમજ મારીક પત્રોમાં પણ મેં એજ કેળવણી બરના વીપવની જીમખેશ આગળ વધારી હતી. “પારસી કેળવણી” ને લગતા વિચારોનું મનન કરવાજોગ સંગ્રહ એક કીતાબ માંડી જરી રાખવા, તેમજ વધુ સંગીન કેળવણીનો ફેલાવો જ્યાં જ્યાં પારસી ટોળો હોય ત્યાં ફેલાવા પામે તે કાજે, આ અદના હીમત ઉઠાવી છે; તે માટે જગવિખ્યાત શાયરાન શાયર શીરહોસી તુસી માફક, માહા પ્રતાપી બાપ, શ્રી દાદાર અહુરમઝદનો શરો ચશમથી, સર જીંકાવી આભાર માનું છું.

મારા મુરંબી સરીકા જરનાલીસ્ટ બાધઓ, તેમજ હમદીન, દીલસોઝ ઉમરાવ જરથોસ્તી જીગર ધરાવનાર શેઠો, ખુજોરગ શેઠ મહેરજીભાઈ પાલનજી માદન, શેઠ એરચશાહ ર. હીરજીબહેદીન, મરહુમ શેઠ રસ્તમજી ન. વાચ્છા-

ગાંધી, શેઠ ફરામરોઝ થાણેવાલા, ભાઈ પીંગમ, વકીલ શેઠ રતનશાહ કે. દાદાચંદ્રજી, શેઠ કેકાબાદ બહેરામજી મરઝયાન, સોલીસીટર શેઠ જહાંગીરજી જ. વિમાદલાલ તેમજ ભાઈ પ્રભુદાસ લધાભાઈ મોદીનો અત્રે ભેગો ખરાં જીગરનો, તેઓ શ્રીઓએ આપેલી વાજખી જાતિ સલાહો, સુચનાઓ તેમજ વાજખી કટારોનો ઉપયોગ કરવા માટે, અત્રે જાહેરમાં, ખાસ સર ઝુકાવી શરે ચશમથી સર્વ મુરખીતોલ ભાઈઓનો તેમજ સર્વ જાહેર ખર્ચર આપનાર ભાઈઓનો પણ આભાર માનું છું.

કેટલીક બાબતો કેળવણી વિભાગમાં આવતી હોવાથી તેમજ પારસી કામને તેવી બાબતોનું બરાબર તોલ કરવાનું બને કરી, ખાસ આમેજ મેં કરી છે.

“જીતને જીતકી ખુધી, ઇતિનાં કર બતાય;
વાકાં જુરા ન માન્યે, બૈત કહાંસે લાય.”

ધનમાય મેનશન.
તારદેવ, મુંબઈ.

લી૦ બહેરામ નૌશીરવાન વિમાદલાલ.

જગપ્રસીધ ૧૯૩૦ ની નવી ધપની

હોયકીસ મોટરકાર

આખાં ફ્રાન્સમાં અને લગભગમાં સારી નામના એળવેલી,
આખી દુન્યામાં
પ્રખ્યાત થએલી મોટર.

દરેક નવા સુધારા-વધારા-સ્પેશીયલ ડીઝાઇનનાં અને પુરતી સગ-
વડવાલાં ખાસ બનાવેલાં મજબુત બોડીઓ. ૪ ચાકની બેક, નવી
ધપનાં પેટન્ટ સોફ એબશોરબસ, ઓટોમેટીક લુબ્રિકેશન અને
વાયવ્રેસન વગરની ડ્યુકો પ્રીનીસનો અતી સુંદર રંગ. આગલ
પાછલ બમપરસ, લેવીન નવી ગતનાં ફેન્સી સામગ્રીઓની અને
એવા બીજા ઘણાક સુધારાઓ માટે

હોયકીસ

આરો વધુ વખણાય છે.

એકવાર નજરે જોઈ ત્રાયલ રન લેવાથી ખાતરી થશે.

એકલા આડયા:—

ધી એટલાસ ઓટોમોબાઈલ વર્કસ.

(કાય બીડરસ અને ઓટોમોબાઈલ એનજીનીયરસ.)

હયુજસ રોડ, મુંબઈ.

પારસી આલમમાં

એકઠે અવાજે વખણાયલું સંગીતનું ખાતું.

આજે દશ વર્ષ થયાં

ધી પારસી મ્યુઝીક ઈન્સ્ટીટ્યુટ

હિંદી સંગીતનું ઉંચ શીક્ષણ આપે છે.

સારા સારા સંગીતકારોની સરટીફિકેટો ધરાવે છે.

તુરતજ આવા અનુપમ શીક્ષણનો લાભ લેવાને ચુકશો નહિં.

ખાનુઓ અને અદસ્થો માટે ખાસ

અલાહેદી ગોઠવણ સખવામાં આવી છે.

સવાર અને સાંજના બે વર્ગો ચાલે છે:—

સવારના, અદસ્થો માટે:—

સોમ, બુધ, શુક્ર

(રો. ટા.) ૯ થી ૧૦.

સાંજના, ખાનુઓ માટે:—

મંગળ, બેસ્પત, શની

(રો. ટા.) ૬ થી ૭.

સવારના, ખાનુઓ માટે:—

સોમ, બુધ, શુક્ર

(રો. ટા.) ૧૦ થી ૧૧

સાંજના, અદસ્થો માટે:—

મંગળ, બેસ્પત શની

(રો. ટા.) ૭ થી ૮.

ખાસ નોંધ લેશો:—

ઉપલાજ ઈન્સ્ટીટ્યુટના માલીક મી૦ શરાફ

ગ્રાન્ડરોડ તેમજ પરેલ ખાતે ક્લાસીસો ચલાવે છે.

ગ્રાન્ડરોડ { ડેક્રાણું:—ધી સ્ટાર મીડલ સ્કુલ,
ખેતવાડી, ૧૨ મી ફોસલેન.
ટાઇમ:—સોમ, બુધ, શુક્ર, ૫ થી ૬ (રો. ટા.)

પરેલ { ડેક્રાણું:—ગ્રીટેન્યા બોયઝ એન્ડ ગર્લ્સ સ્કુલ,
બાઇ જરબાઇ વાડયાની ચાલી, લાલબાગ.
ટાઇમ:—મંગળ, બેસ્પત, શની, ૪ થી ૫ (રો. ટા.)

અર્પણ.

હું, મારા માનવંત મુરંખી પ્રીન્સીપલ,

મરહુમ શેઠ જલસાઈ દારાબજી ભરડા, બી. એ.,

ને

આ મારી “પારસી કેળવણી” કીતાબ, પુર માન સહીત, તેવાણની કેળવણી-શીક્ષણુ યુધ્ધીનાં, એક અદનાં અડંગ વખાણનાર શીખ્ય તરીકે, વાજખી સર નમાવી; આ, નિંણાયલી ચશમો સાથ, દમે દમ યાદ, ખરી મનશનીથી કરી, તે માહાન રૂદનાં ચરણે ધરું છું.

ઓ માહા પ્રતાપી બાપ, મારા જેવા, ખાકે-નાચીઝ, હજારો હજાર શિષ્યોનો, નેક ગેતી અગાજ, મારા અહેશત અહેર, માનવંત પ્રીન્સીપલ સાહેબના નેક અશો રવાનને પોદયાંડજે.

ઓ મીનોઈ રવાન, દુન્યાની પેલે મેરથી, તમારાં નેક મીનોઈ આશીષો, હાલની ધી ભરડા ન્યુ હાઈ સ્કુલ પર ઉતારજે, જેથી હજારો હજાર વરસો લગી, તમારી (હાલની) ધી ભરડા ન્યુ હાઈ સ્કુલ સુખ મીસાલ, ઉંચ કીર્તી સહીત ઝળકવા ભાગ્યવંત થાય. આ ખરા દાલની, મારા હૃદયની અંદગી, તમો કચુલ કરજે.

દુવાગો,

તમારો ખાકે-નાચીઝ શિષ્ય,

અહેરામ નાશીરવાન વિમાદલાલ.



The Late Mr. Jalbhoy Dorabji Bharda, B. A.
(Principal, THE NEW HIGH SCHOOL, Fort, Bombay.)

પારસી કેળવણી.

ઉંચ કેળવણી.

હિન્દી પ્રજાને જોઈતા કેળવણીનાં સાધનોથી જાગૃત કરી કેળવણીને ઉંચ પંક્તિ પર ખીજા દેશો સાથે મુકવી હોય તો જરા પણ આંચકી વગર જણાવીશું કે તે કામ કદી પણ ઉદાર જીગરે પૈસો કહાડી આપવા સીવાય અશક્ય છે; એ સૈાને રોશન છે ! આપણી ઉધરતી ઔલાદને ઉંચ કેળવણીનો લાહવો આપવો જોઈએ, અને ગરીબ વર્ગ માટે ધનાઢ્ય વર્ગ, તેઓને મુક્ત કેળવણી આપવા માટે સરકાર સાથે સાહય થવાની અત્યંત જરૂર છે. કેળવણીનું કાર્ય બહોળા પાયાપર સુધારાવધારા માટે, એક ‘Central Board’ સ્થાપવી જોઈએ. આનું કાર્ય વચલા વર્ગની નિશાળો ‘Middle Schools’ તેમજ ‘Intermediate College’ કેળવણીની બાબદ પર ખાસ ધ્યાન રોકે, અને સાથે ઘટતો ફેરફાર પણ સુચવી શકે. આવી એક બોર્ડની આપણને અતિશય જરૂર છે. હાલનાં જાહેર કેળવણી ખાતાં (Public Instruction) નું બંધારણ બરાબર નથીજ, જે ઘટતી દેખરેખ તેમજ જોઈતો ફેરફાર કરી શકે. ઘણે ભાગે આજની ઇંગ્રેજી મોટી શાળાઓ (English High Schools) તદ્દન ‘પબ્લીક ઇનસ્ટ્રક્શનનાં જ્ઞાનનાં કાયદાની બહાર કાર્ય કરે છે. જો કે, યુનિવર્સિટીનો એઓનાં બંધારણમાં મોટો અવાજ રહેલો છે, છતાં દેખરેખ તેમજ જોઈતી ચાંપતી નજરની કોતાહીને લીધે આ બધું ચાલ્યા કરે છે. બોર્ડનું કાર્ય કેવું હોવું જોઈએ તે આપણે જરા તપાસ્યે. પહેલે તો બોર્ડ બે ભાગમાં વહેંચાવી જોઈએ. આગલા ભાગમાં કેળવણી બાબદના કાયદા કાનુનો તેમજ, તે બાબદોપર

સલાહ આપતો હોવો જોઈએ. ન્યારે પ્રાથમિક વિભાગમાં દેખરેખ રાખનાર તેમજ સલાહ આપનારનો બનવો જોઈએ. બોર્ડના કાર્યની હદ જરા બારીકાથી ગૌર કરીએ. પહેલે તો બોર્ડ દરેક કેળવણીના વિભાગને લગતો સામાન્ય ખરડો ઘડી કાઢવો જોઈએ. બીજું તે વિભાગને લગતો ખરડો બરાબર છે કે નહીં, તે ઘટતા સજાહકારક સાથે નિકાલ આપવો જોઈએ. દેખરેખ રાખનારા કેળવણીની ઉંચ પદવીના ઓધેદારો તેઓના બરનાં ચુંટાવવા જોઈએ. એજ મીસાલ ઉંચ પદવીના કેળવણીના સદસ્યહસ્થેને, તેમજ 'સ્ટાફ'નો પગાર, તેઓ માટે લેવી જોઈતી કાળજી અને 'ગ્રાંટ' તેમજ બીજા કેળવણીને લગતાં કાયદાકાનુનોમાં ઘટતો ફેરફાર કરવા ઘટતી કમીટી નેમાવવી જોઈએ. સરકારી કેળવણી ખાતાંઓ, તેમજ ખાનગી શાળાઓનો વહિવટ બોર્ડના વહીવટદારો સાથે મળીને થવો જોઈએ; જ્યાં કેળવણીનાં પાયાને વધુ ને વધુ જોમ મળે. બોર્ડનું બંધારણ હવે તપાસ્યે. બોર્ડ કમીટી એવી હોવી જોઈએ કે જેમાં ઘણું કરી કેળવણીનાં કીડા સમાન ગણાતા હિમાયતી હોવા જોઈએ. જેઓ પોતે જાતે એ બાબદમાં તન, મન અને ધન રેડવા હંમેશ તત્પર હોય, ખરેખરી !

(૧) 'Public Instruction' નો વડો સત્તાધીકારી (Ex. Officio).

(૨) પાંચ સરકારના પ્રતીનીધી.

(૩) સાત ગ્રહસ્થો વિદ્યાલયએ નેમેલા.

(૪) કાયદાકાનુનની કમીટીથી ચુંટાયલા બે પ્રતીનીધીથી, બીન-સરકારી સભાસદો (Non-Official) પણ સમાવવા જોઈએ.

(૫) બે પ્રીન્સીપલ્સ અથવા ઇન્ટર કોલેજના પ્રોફેસરો જેઓને પ્રીન્સીપલ્સ તેમજ કેળવણીનાં સ્ટાફ તરફથી ચુંટાયલાં હોય, ખાસ કરી એમાંનો એક પ્રીન્સીપલ અથવા પ્રોફેસર નોન-ગવર્નમેન્ટ કોલેજનો હોવો જોઈએ.

(૬) બે હેડ માસ્ટરો જેઓને 'સેકન્ડરી સ્કુલ' ના પ્રીન્સીપલ્સએ ચુંટ્યાં હોય, જેમાંનો એક તો, નોન-ગવર્નમેન્ટ સ્કુલનો હોવો જોઈએ.

(૭) એક લેડો શીક્ષક પણ આ બંધારણમાં સમાવી નેમ્યે. જેણીને આખા ઇલાકાતની બધી 'વડી શીક્ષકોની કમીટી' એ ચુંટી કાઢી હોય. એડે પોતાનો પ્રમુખ આ બંધારણમાંથી એકને જાતે ચુંટી કાઢવો. આપણી યુની-વર્સિટીનું બંધારણ તેની કેળવણી બાબતની ઉમદા નેમો, તેમજ કોલેજો સાથનાં વહેવારમાં ફેરફારની અત્યંત જરૂર છે. હિન્દમાં યુનીવર્સિટીનું ઉમદા કાર્ય તો ઐડ્યુએટસો પાછળ ખંતથી કામ લઈ, ઉંચે જ્ઞાન આપવાની ફરજ સમાઈ છે. યુનીવર્સિટીએ ઘણાજ બહોળા પાયાપર રકમ રકમની કેળવણીની બાબતોમાં ખાસ કરી 'આર્ટસ તેમજ સાયન્સીસ' નાં ખેતરોમાં, શોધખોળનાં મયદાનો, હિન્દનાં સપુતો માટે, સઘળા વર્ગ માટે, ખુલ્લા મુકવાજ નેમ્યે. આ બધું પાર પાડવા માટે દુશીયાર, કામેલ, તેમજ જ્ઞાની શિક્ષકોની પડેલી જરૂર છે; નહીં તો તેવા પુરૂષો વગર બધી ભાતભાતની રૂઢીઓ તેમજ રકમ-રકમની સુચનાઓ નકામી થઈ પડે છે; એ ખાસ યાદ રાખવાનું છે. એ માટે ખાસ 'Bachelor of Teaching' ની ડીગ્રી આપવાનું યોગ્ય લેખું છું. એ માટે ખાસ એક વિભાગ ઉભો કરવો ઘટે છે; જેથી ભવિષ્યના શહેરીઓ પણ તેવાજ જ્ઞાની, કામેલ તેમજ ચાલાક બહાર પડે. કેળવણીની મુળ મતલબ ભાઈબંધીનો વધારો કરવાની છે; નહીં કે જરા કોલેજમાં ભુતી મારીયું કે, શું એક મહાન શીલમુદ્ર બની ગયાં હોય તેમ, ઘરમાં તેમજ બહાર એવ્યદબધી વર્તવું, અથવા પરલોકમાં પોતાની કોમને હીણું લગાડવું. આજકાલ 'ભણ્યા પણ ગણ્યા નહીં.' જેવો હીસાખ છે, તેવું બનવું નહીં નેમ્યે. ત્હમરી કેળવણીથી બીજાને આબાદ ને સુખી બનાવો; દેશને વેપારી દુન્યામાં આગળ પાડો; નહીં કે બાપ-મપાવાનાં ધનનાં ઢગણાપર નાચ કુદ કરી, આ દુન્યામાં આવ્યા એ પણ સરખા, ને નહીં જન્મે, તે પણ સરખા જેવો હીસાખ રાખી, સાધકલનાં ટાવરમાં 'પમ્પ' (Pump) યાને પવન ભરે તે મીસાલ ત્હમરા ખાલી ખોખામાં જ્ઞાનનો પવન લઈ, જ્યાં ગમે ત્યાં, મોહડાં વાટેથી બહાર પાછો કહાડી નાંખે; એ કાંઈ હિંચ કેળવણી લીધેલી નહીં કહેવાય. કેળવણીની ઉમદા નેમ યાને મતલબ કાંઈ ચોક્કસ કોલેજ કેળ-

બોમ્બે લાઈફ એસ્યુરન્સ કંપની લીં,

(સ્થાપીત થઈ: સને ૧૯૦૮.)

પ્રમુખ: સર લલ્લુભાઈ સામળદાસ નાઈટ, સી. આઈ. ઇ., જી. પી.

આખા હિંદુસ્તાન, બર્મા અને સીલોનમાં એજન્સીઓ અને શાખાઓ:-

એક અપ-ટુ-ડે અને તદ્દન હિંદી વીમાની ઓફીસ

સ્થાયી અપંગતાના લાભો સાથે

વીમાની આકર્ષક યોજનાઓ રજુ કરે છે.

સને ૧૯૩૦ અમારું (વેલ્યુએશન)

આંકણીનું વરસ છે.

હમણાંજ વીમા ઉતરાવો અને નફામાં ભાગીદાર બનો.

બહુજ ઓછાં પ્રીમીઅમો.

ઉદાર બોનસો.

તેની પ્રગતી તેની લોકપ્રીયતા સાબીત કરે છે.

દર વરસે નવું કામ વધતું જાય છે.

વરસ.

નવું બોનસ.

૧૯૨૫

રૂ. ૨૨,૧૮,૫૦૦

૧૯૨૬

રૂ. ૩૨,૦૮,૦૦૦

૧૯૨૭

રૂ. ૩૮,૭૭,૦૦૦

૧૯૨૮

રૂ. ૪૨,૬૨,૦૦૦

૧૯૨૯

રૂ. ૫૧,૨૨,૫૦૦

કુલ રૂ. ૧૪૩,૯૦,૦૦૦ થી વધારે છે.

વાર્ષિક આવક રૂ. ૧૦,૦૦,૦૦૦ થી વધારે છે.

પ્રોસ્પેક્ટસ અને બીજાં સાહિત્ય માટે લખો:-

જી. એલ. મહેતા, બી. એસ. સી., મેનેજર.

વડી ઓફીસ:-બોમ્બે લાઈફ એસ્યુરન્સ બીલ્ડિંગ,

એપોલો સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

SICK ? TIRED ? WORN-OUT ?

Throw Away Your Medicines

LET NATURE CURE YOU OF YOUR ILLS

CONSULT NATURE CURE SPECIALIST

Dr. S. B. Madon, D. P. (America).

Drugless physician, Practising 15 years,
Graduate Bernarr Macfaden Institute,
Specialist in Chronic Diseases, Fasting, Milk-Diet,
Electric Cabinet, Raw Diet. Food Expert.
Massage and Corrective Breathing Exercises.

Treatment Room

above Asquith & Lord

123, Esplanade Road, Fort, BOMBAY.

વણી લીધામાં કદી પાર પડતી નથી. પણ એ કેળવણીમાં સંસારી, દુન્યાદારી
આત્મદો, રાજદારી સવાલો તેમજ નાણા સંબંધી બારીક સવાલોનાં જોડા-
ણથી જે એક જ્ઞાની યાને શીખેલા ભણેલા પુરૂષપર અસર કરશે તે અસરથી
દેશ આબાદીમાં આગળ ને આગળ વધશે. આવી ધરખમ ઉંચ કેળવણી
તરફ હિન્દનાં બેટાઓ પોતાના તેમજ દેશનાં ભલા ખાતર જલદી સમજ
જઘ તે ઉપર મનન કરે તો હંમેશ માટે આપણે સુલેહ સંપન્ન બની રોપેલું
કહેવાશે, એમ ટોણું ના પાડશે ? ઇશ્વર, હિન્દના બંધુઓને સારી, ધરખમ
અને ઉપયોગી ઉંચ કેળવણી લેવા તરફ સમજશક્તિ યાને પ્રુદ્ધિ આપે,
એવી નમ્ર પ્રાર્થના સાથ આ લેખનો આપણે છોડો લાવીશું.

કેળવણી વિષે થોડાક વિચારો.

૧-પ્રાથમિક કેળવણી.

હાલ અપાતી કેળવણી દરેક માનવીનાં બેળાંને રૂએ તેવી નહીં હોવાથી હવે તેમાં જરૂરી ઘટતો ફેરફાર કરવાની જરૂર તરફ દુન્યાનાં અથગ બાહોશ દરેક કેળવણીખાતાનાં સત્તાધારીઓનું ધ્યાન ખેંચાયલું આપણને રોશન છે. એક બાબત તો ખુબ ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ, કે ગમે એવી ભપકાભરેલી ડીગરીવાળી કેળવણી, દમામદાર દેખાવની ધમારતો, તેમજ તેમાં મુકાયેલી કામજોગી મોંઘી કીંમતનાં સાધનો તેમજ ઓજારો, કોઈ પણ પ્રકારે, કાંઈ ઉંચ જ્ઞાન ભેળાંમાં ઉતારી શકતાં નથી. જ્યાં લગી મુળ કેળવણીનાં પાયામાં ધરખમ રકમ-રકમનું છુટથી દુન્યાઈ કેળવણીનું અમૃત, ખાસ કરી ટેકનીકલ જ્ઞાનનું દરેક શીખનારનાં ભેળાં અનુસાર જ્ઞાનનું પાણી, તેઓનાં બરનાં ભેળાંમાં નહીં રહે; ત્યાં લગી, દેખાદેખીની ફક્ત નામની ઉંચી ચઢતી કોલેજ કેળવણીમાં, તેમજ સેકન્ડરી કેળવણીમાં નહીં જેવો ફેરફાર કરવો, એ એક ખખડી ગયલાં ધરને બહારના ખોટા દેખાવ અર્થે રંગ આપવા બરાબર છે. શરૂઆતમાં જ્ઞાનનાં મુળને સડો હોય તો, પછી કેમે કરી, ને માનવીને, તેની કેળવણી દુન્યાઈ રોશનીમાં સ્વતંત્રપણે પોતાની રાટલી પેદા કરતાં શીખવે ?

એક સ્વતંત્ર ચાલાક જ્ઞાની શીક્ષક, દુન્યાઈ જ્ઞાનનાં જુદા જુદા, વીધ-વીધ સારા નરસા રસ્તાઓ તરફ દોરવનાર જ્ઞાની દુન્યાઈ ભોમીયો છે, એ કદી આપણે ભુલવું નહીંજ જોઈએ. જ્યાં લગી શીક્ષક વર્ગ ને મા-આપ વર્ગ તદ્દન એકસંપથી, કામ આટોપે નહીં, ત્યાં લગી કદીખી દુન્યાઈ સ્વતંત્ર જ્ઞાન સંબંધી અમુક અમુલ રૂઢીને ફાયદાકારક બનાવવામાં ફતેહ નહીં મલે. ખરું કેની ? એક બાળક સારાં અથવા માકાં લક્ષણો જન્મથી પોતા સાથે લેતો આવે છે. તેનામાં બચપણથી પ્રેમ, માયા, મોહ્યત તેમજ અદેખાઈ અંતરનાં

વીધ વીધ પ્રકારનાં ઉલ્ટા સુલ્ટી મનોવીકારનો પ્રવાહ તેનાં નાણુક ભેજાંમાં દોડતાં હોવાથી, અને તે વખતે સારા નરસા ગુણોની પારખની કોતાહીને લીધે તે નાદાન કુમળું અચ્ચું તદ્દન પોતાના ખાલી મનનાં વીચીત્ર ફાંટાનો ગોલામ બની રહે છે, એ આપણે કદી ભુલવું નહીં જોઈએ. એક બાળક કાંઈ તદ્દન ગુણુદોષમાં ચાદર મીસાલ સફેદ તો હોતો નથીજ. ત્યારે આવી વખતે એક અચ્છા દુન્યા ખાધેલ ચંચલ બાહોશ જ્ઞાની શીક્ષકની પહેલે તેને જરૂર છે, જે તેને યોગ્ય કેળવણીના ખરા રસ્તાઓપર દોરવી શકે. કુદરત ગમે એવું ઉંચ શીક્ષણ કરતાં બળવાન છે એ ખાસ સર્વેએ ધ્યાન રાખવું ઘટે છે. એક બાળક કુદરતી શું શું ગુણો ધરાવે છે, કેવાં ભુડાં લક્ષણોનો તે ગુલામ બન્યો છે, તેને કેવી કેળવણીની જરૂરીયાત છે, તેની બનીશયની વલાણુ કઈ દીશા તરફ ધળે છે, એ સર્વે બહુજ બારીકાથી અવલોકન કરવાનું આજનાં આગલ વધેલા સાયન્સના જમાનામાં અત્યંત જરૂરનું જણાવવાની જ્ઞાનનાં ખેતરોમાં શોધ થયલી જણાયલી છે.

હવે આ તો સીધ્ધ થઈ ગયું છે કે દરેક બાળકને એકસરખી કેળવણી આપી તેઓ પાસથી સારા શહેરીઓ તરીકેની આશાઓ બાંધવી, ચીચોરા-ભાંથી તેલ કાઢવા બરાબર છે. હવે તો દીવાની જોત જેવું ચોખ્ખું જણાઈ ગયું છે, તેમજ દુન્યાનાં દરેકે દરેક, વીદ્વાન સાક્ષરોની પણ, આ બાબદપર, આખા આગલથી હંમેશગી માટેનો કાળો પડદો ઉંચકાયેલો છે કે હવે પછી, એ બાવા આદમથી ઉતરી આવેલું શીક્ષણને હંમેશ માટે દુન્યામાંથી બાહાર કઢાડી, દરેક બાળકને તેનાં કોમલ ભેજાંને રૂચે તેવીજ કેળવણી આપવી કે, પાંચ દહાડે, તે પોતાની કોમને, તેમજ પોતાનાં કુટુંબને માથે નાહકનો નહીં પડે. ખરેખર, આનુંજ નામ તે કેળવણી. શીક્ષકો કેળવણીનાં મુળ પાયાને વીસરતાં જાય છે. કેળવણીની મુળ નેમ, દરેક શીષ્યનાં ભેજાંમાંથી હરેક પ્રકારનાં સારા ઉમદા વખાણુવા જોગ મંદ પડી ગયેલા જુસ્સાઓ, પોતાની બનતી કોશિશો સ્હીત, પુર બાહરમાં બાહર લાવવા તેમજ ખીલવવાની ગોયા શીક્ષકોની ફરજ છે. જે ફરજ તરફ કમનશીબે શીક્ષકવર્ગ એપરવા થતો

PHILIPS



“ફીલીપ્સ” મેકરના લેમ્પસો દરેક ઘરોમાં વપડાય છે. તેનું કારણ એ જ છેકવામાં મજબુત તેમજ સુંદર રોશની આપે છે ને ઇલેક્ટ્રીકના કરન્ટમાં પુરુક્લ ઘટાડો બતાવે છે.

“ફીલીપ્સ લેમ્પસ” દરેક વીજળીકનો સામાન રાખનાર દુકાનેથી મળી શકશે.

વધુ વીગત તથા ભાવ માટે લખો યા મળો.

સોલ એજન્ટસ:

પ્રેસીયસ ઇલેક્ટ્રીક કું.,

ટેલીફોન ૨૨૪૪૭ } ૬૫, એપોલો સ્ટ્રીટ, { કોટ, મુંબઈ.
 ” ૨૫૩૦૮ } ૧૬, હમમ સ્ટ્રીટ, {

ટેલીગ્રાફીક એડ્રેસ: “Precious”

જોવામાં આવે છે. ખચીત, આવી ઉમદા બાબદની ક્યાં તેઓને દરકાર છે ! ભલે, શીખે યા નહીં, તેના ગજવામાં મહીને ચોક્કસ રકમ પડી, એટલે જરા જરામાં ગરીબ બાપડો નકામો ઉશકેરાઈ જઈ, લાલ પીલો થઈ બેસે છે; પણ કેમ બાળકો સાથે કામ આટોપવું, તે વીશે કદી પણ પોતાની સાધારણ બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરતો નથી, એ એક બહુ વીચીત્ર અન્યબી અને નહીં માફ થઈ શકે તેવી બીના છે.

કેળવણીનાં પીનલકોડમાં બીજી જે જે કડવી વાજબી ફરીયાદ ઉડી છે તે મનની કેળવણી સાથ તન બદનની કેળવણી તરફ જે ઘટતું લક્ષ સાથે-સાથ આપવું ઘટે છે, તે ફરજ આજે તદ્દન ભુલી જવામાં આવી છે, એ ખચીત કમનસીબ બીના હું લેખું છું. શરીર ખીલવવાનું દાદાર અહુરમઝદનો પહેલો ધર્મ પાઠ સમજી નાનપણમાં બાળકોની શારીરીક શક્તિ ઉપર પહેલું ધ્યાન સાથેસાથ આપવું ઘટે છે, કારણ કે જેટલું શરીર માટે નાનપણમાંજ બરાબર પુરતું ધ્યાન દોડાવ્યું હોય, અને તે મુજબ આપ્યું હોય, તેટલું પાછળથી દુન્યા કામના હઝારો બોળનો ભારને લીધે બરાબર લક્ષ કદી અપાતું નથી; એ એક આજના વખતમાં દલગીરીભરેલી બીના પુરવાર થઈ છે. શરીર ચોક્કસ ઉમરે પુરબાહરમાં ખીલવા માંડે છે, તે વખતે તમે જો દરકાર નહીં કીધી હોય; તો જન્મ લગી ચોક્કસ હદે ખીલેલું રહી શરીરને બેદાલ, યા નબળું રાખી મુકે છે. એ શરીર શાસ્ત્ર પરથી વાંચનાર જોઈ શકશે. બીજું એ ધ્યાન રાખવું ઘટે છે કે ગમે એવો મહેનતુ, હુશીયાર, ચંચલ મગજનો જ્ઞાની પુરૂષ કમનસીબે દીલે સાધારણ શરીર રચનાં કર્મથી નબળો હોવાથી દુન્યામાં જેટલો ફાવો જોઈએ; જેટલો જાણીતો થવો જાઈએ તેવો થઈ શકતો નથી; પણ વળી ઘણીવાર એવું પણ આપણે જોયું છે કે શરીર નબળાઈને લીધે મોટા ઓધા ભોગવવા જેટલો કમનસીબ રહે છે, તેટલો કોઈ વાર રોજીંદી રોટલી પણ મેળવવાના વાંધામાં પડી જાય છે. તેથી યોગ્ય છે કે નાના બાળકોની શરીર પરીક્ષા દરેક સ્કૂલના વડાઓએ ખાસ કરાવી, યોગ્ય સલાહ તેઓને આપવી ઘટે છે; આ માટે જે ફંડની બેદરકારી દેખાડવામાં

આવે છે, અને બચ્ચાંઓનાં શરીર તરફ ખુલ્લી બેઠરકારી દેખાડવામાં આવે છે, તે માટે ખાસ વીદ્યાર્થીની શરીર રચના તપાસવા કાયદો પસાર કરવો ઘટે છે.

કેટલીક ખાનગી નીશાળામાં આ રૂઠી આમેજ કર્યા પછી જે રીપોર્ટ બાહર પડ્યો હતો, તે ઉપરથી જ્ઞાની માતપીતા વર્ગે એ બાબતની પહેલે જરૂર જોઈ છે. નાનપણમાં અપાતી ખોટી ધાકધમકી, બાળકોની કુદરતી હુશીયારી અને ચંચલાઈને સુસ્ત બનાવી નાખે છે; તેમજ ખીજી રીતે ફાકટનો નહીં કડવાસનો કડવાસ પોતાનાં વડવાઓ માટે, તેઓ યાને શીક્ષકો પેદા કરે છે. માતપીતાઓએ, તેમજ શીક્ષકોએ જો કે, તેઓના બલા માટે મજબુતાઈથી કામ લેવું જોઈએ, છતાં પણ સાથે સાથે, તેમાં જોઈતાં વખાણનાં પડધા, ખાસ ઉલટ આપવા કાળે, આમેજ કરવા, ગોયા તેઓની ફરજ છે. કદીપણ ચીરડાઉ સ્વભાવ નહીં રાખતાં, ધીરજથી યાને માયા પ્રેમથી સદા હસ્તું મોંઢ રાખી તેઓ સાથ કામ આટોપવું જોઈએ; કે જે, તેઓ બન્નેના ફાયદા માટે છે. જોઈતી જગાએજ, યોગ્ય જણાય ત્યારે, આપની જોઈતી ચેતવણી, જરૂર જણાય ત્યાં આપની ઘટે છે, એ નીયમથી કે તેના મગજમાંથી ખોટાં બચ્ચાંસહી નાદાન ખ્યાલો જડમુજથી નીકળી જવા પામે; તેમજ તેનામાં કુદરતે બક્ષેલાં સારા વખાણવા લાયક ઉમદા ગુણોની વાજખી રીતે વખાણ કરી, તેવા ગુણો પુર બાહરમાં ખીલવવા દરેક જ્ઞાની સમજી શીક્ષકનો ધર્મ, હું સમજી છું. આમ જો શીક્ષક વર્ગ ચાલે, ત્યારેજ ખરે લાયક જ્ઞાની, કેળવણીનો સાચો રાહબર ગણાય, જે પોતાના કાર્યમાં આસાનીથી જશ, શીખોને હાથે મેલવવા પામે, ખરૂંની ?

—: (૦) :—

૨-માધ્યમીક કેળવણી—Secondary Education.

કેળવણી ઘણાંજ બહોળા પાયાપર ધરખમ કાયદાકાનુનો સાથ સ્વતંત્ર ધોરણપર રચાવવી જોઈએ, જેથી દરેકે દરેક પોતાની કુદરતી વલાણ આપમેળે

પણ જાતી અભ્યાસથી ખીલવી શકે. કેળવણી એવી પણ હોવીજ જોઈએ, કે નાહકનાં બીજા પરદેશો મીસાલ નહીં ચાલતાં પોતાના દેશમાં જોઈતી દરેક પ્રકારની જીંદગીની જરૂરીયાત પણ તે પોતાની કેળવણી, જાતી હુશીયારી, ચાંદાકીથી પુરી પાડી શકે! તેમજ પોતાના દેશને બીજા દુન્યાનાં દેશો સાથે વેપારવણુજની હરીફાઈમાં આસાનીથી ઉતારી શકે. આ કેળવણીનું ખેતર (Secondary Education) બીજી કેળવણીના ખેતરોથી તદ્દન જુદી ઢપનું હોવું જોઈએ; જેથી કરી એક માનવી જીંદગીમાં તેમજ મહા-વીદ્યાલય (University) કેળવણીમાં કાંઈ સંગીન કાર્ય કરવા ભાગ્યશાળી થઈ શકે. મહાવીદ્યાલય (University) કેળવણીને ઉંચે બનાવવા માટે આજની આપણી “હાઈ સ્કૂલ” માં અપાતી કેળવણીનાં ધોરણમાં ધરખમ ફેરફાર કરવો ઘટે છે. નીશાળોમાં અપાતી ઉચ્ચ, મોંઘી, ભપકાભરેલી કેળવણી દરેક શીષ્યનાં બેજાને અનુકુળ કાંસીકુંસીને બનાવવામાં આવે છે, જેથી જોઈતો યુનીવર્સીટી કેળવણીનો સ્ટેન્ડર્ડ અસાધારણ નીચો ઉતારી પાડવામાં આવ્યો છે, જેથી ચંચળ તેમજ આજસુ શીખનાર વર્ગ તેવી કેળવણીને પુગી વળી શકે. હવે આ દરેક બાબદોને પુગી વળવા તેમજ કેળવણીનું એ ખેતર ફળરૂપ બનાવવા ખાતર હાલ આપણને ‘Intermediate College’ ની અત્યંત જરૂર છે, જે માટે કેળવણીના સત્તાધારીઓ સાથે આજના જમાનાને અનુસાર નવા પાયાપર ઉંચે તેમથી નવું બંધારણ રચવું ઘટે છે. એવી એક કોલેજ માટે ઉદાર દીલથી પૈસો કઢાડી આપવો ઘટે છે.

એજ મીસાલ નીશાળોમાં શીક્ષકોને નજીવા પગારમાં, તેમજ જોઈતી કેળવણી સામગ્રીઓ માટે, કેળવણીને લગતાં ઓળંગે માટે ધરખમ પૈસો દરેક કેળવણીનાં સાચા રાહબરોએ કઢાડી આપવો ઘટે છે જેથી દેશનો કેળવણીનો પ્રબળ ઝરો વિદેશોમાં પણ જવા પામે. કમનસીબે હાલ ધણુંજ બાહોશ શીક્ષકોને પોતાની વરસોની કાર્યનીતી પર પાણી ફેરવી પોતાનાં ધર ખરચને વધુ પુગી શકવા, તેમજ હાલની કાતીલ મોંઘવારીના ડંખને જેર કરવા; શેર બજારોમાં બેન્કોમાં તેમજ બીજા વેપારી ખાતાંઓમાં જતા

જોવામાં આવે છે. આથી વરસોની જાણીતી નીશાળોને આપણે હાલ ઘણીજ ઉત્તરતી પંક્તી પર ઉતરી ગયલી જોઈએ છીએ.

માધ્યમીક શાળા કેળવણીમાં ઇંગ્રેજી બાબદ સીવાય બીજી સર્વ બાબદો ગુજરાતી ભાષાથી શીખાડવી ઘટે છે, જ્યથી કરી એક ઠોઠ પણ પોતાના શીક્ષકનું બોલવું બરાબર પોતાનાં મંદ ભેજમાં ઠસાવી શકે, ખરું કેની ? ઘણીકવાર આમ બને છે કે, શીક્ષક પોતાનાં સ્ટેન્ડરડથી વીચાર આણી ભપકામાં ઇંગ્રેજીમાં ઉતાવળથી ચોક્કસ બાબદ સમજાવી જાય છે; પ્રમાણીકપણે તે શીક્ષક આમજ સમજતો ફરે છે કે હું સમજાવવામાં ફતેહ પામ્યો છું. અધુરામાં પુરું વળી તે ફક્ત સવાલ ફેંકે છે કે, “કોઈને કોઈ પણ સમજ નહી પડી હોય તો આંગળી ઉંચી ધરે.” ગરીબ બીહકણ નીશાળ્યાઓ, એક-બીજાનાં કોઠાં ભોપી શાંત રહે છે, કે રખે બીજાઓમાં તે હલકો ને તેઓ કરતાં ઉતરતો જ્ઞાનમાં ઉતરે, તે બ્હીકથી ફક્ત ડોકાં ધુણાવી બેસી રહે છે. જાણે, શીક્ષકે તેઓને સમજાવ્યું તે બધું સમજી ગયા હોય. પણ ભારત બેટાઓનાં કમનસીબે જીંદગી લગીનું નીચા જ્ઞાનમાં પડી રહેવાનું મુજ આજ છે. શીક્ષક જો ખરો દાનાવ અને મુધ્ધીશાળી હોય તો તે બાબદમાંથી એક સાધારણ સવાલ કલાસમાં મુકે ત્યાર પછીજ શીક્ષકને તુરત જણાશે કે તે પોતાની ધારણામાં કેટલે અંશે ખરો હતો! ઘણીએક વાર આમ પણ માલમ પડ્યું છે કે તે સવાલ આખા કલાસને પુછતાં કોઈ પણ ઉત્તર આપી શક્યું નથી. શીક્ષક વર્ગે, જ્યારે જવાબમાં ગંભીર, ન ચલાવી શકાય તેવા ગંભીર જુલભરેલા જવાબોપર કહે કે, “હા, અમે સમજ્યા છીએ,” અથવા ખાલી ઢાંગી બ્હીકનાં માર્યા ગભરાયલા ચહેરે ડોકાં ધુણાવવા પર ભરોસો મુકી, આગળ જ્ઞાનનું ગાડું કેટલીકવાર જાણીજોઈને પણ ગબડાવે છે; એ બીના તરફ હવે એક મીનીટ પણ ચલાવી લેવું નજ જોઈએ. શીક્ષક વર્ગે ખાલી ભપકાભરેલા બોલોથી ચેલાઓમાં પોતાનાં જ્ઞાનનાં બાંકાં નહી પુકતાં, ચેલાઓનાં સ્ટેન્ડરડ પ્રમાણેજ ભાષા વાપરી, પોતે તેઓની આંખે જોઈ કામ કરવામાંજ ખરો કેળવણીનો ધર્મ સમાયલો છે. નીશાળોને સારા કેળવણીના પાયાપર મુકવા

માટે ત્યાંના ખરાં દીલથી કાર્ય બજાવતાં અંચળ શીક્ષકોને ઉદાર મનથી, નહીં તો ઇન્સાફી ધોરણે ઉંચ પગાર આપવો ઘટે છે; જે કેળવણીનાં સત્તાધારીઓનો ધર્મ છે. ઘણીએકવાર કેળવણીનાં સત્તાધારીઓ તેમજ ખાનગી નીશાળોના હેડ માસ્તરો તેમજ પ્રીન્સીપલ સાહેબો જે કે પ્રમાણીકપણે માને છે કે, “હા, તેઓ પાસથી સારું કામ લેવા, સારા ઇન્સાફી ધોરણપર પગાર આપવોજ જોઈએ, છતાં એ નીશાળનું ફંડ યોગ્ય છે,” આમ જાહેર કરી તેઓ ખાતાંની મુશ્કેલીનો છેડો લાવે છે. એ કાણથી આજ અંજણ્યું છે! આમ કરવું શું ઇન્સાફી કહેવાશે? તેઓ સર્વ સાથ મળી એ બાબદનો એકસંપથી નીવેડો લાવવો ઘટે છે. એજ ખરો કેળવણીનો ધર્મ કહેવાય. આજકાલ દરેક ચીજનાં ભાવો બેહદ વધી ગયા છે, એમ આપણને એક ચાલાક એકસ પણ કહી આપશે, ત્યારે શું રાંક, ગરીબ, જીવરથી તનમન પટકતા શીક્ષક વર્ગને પગારની સારી ઉંચ પદવી પર નહીં આણવા જોઈએ?

હાલનાં વખત અનુસાર ગ્રેજ્યુએટ ભાઈઓને સોના દરમાયાથી શરૂ કરી ત્રણસો પચાસ, ચા વધુ પગડીએ તેઓની જાતી અકકલ હુશીયારી પ્રમાણે મુકવા ઘટે છે. ત્યારેજ કેળવણીની કીંમત લેખાય. તેમજ અન્ડર-ગ્રેડ્યુએટસને હેસીથી શરૂ કરી બસો પચાસ ચા વધુ જાતી અકકલ હુશીયારી ને બાહોશી પ્રમાણે મુકવા ઘટે છે. એજ ગ્રેડ, બાનુ ગ્રેડ્યુએટસ માટે ઇન્સાફી ધોરણે રાખવી ઘટે છે. વળી શીક્ષકોના રકમ રકમના, ઉત્તમ, ઉમદા વખાણવાલાયક ગુણો માટે વરસે સારું બોનસ અથવા વીસ ત્રીસનો સારો વધારો કરી આપવો ઘટે છે. એજ મીસાલ બીજી કેળવણીની બાબદોનાં શીક્ષકોનો પગાર લલચાવનારો તેમજ ઇન્સાફી ધોરણે હોવો જોઈએ. ત્યારે ખરી કેળવણીની કદર કીધેલી કહેવાય. ખરેં ની! તેઓ ગરીબ બાપડાઓ પૈસાની મારામારમાં વરસોની ચાકરી સરસ્વતીને ચરણે ધર્યા પછી વધુ રોજ માટે બીજાં ઉતરતાં વેપારી ખેતસેમાં ઉતરી નહીં પડે, તે તરફ કેળવણીનાં સત્તાધારીઓએ પહેલું લક્ષ આપવું ઘટે છે. આવા બાહોશ, જાતીહુશીયાર, જ્ઞાની શીક્ષકો, પોતાનું દુન્યાઈ જ્ઞાનનું પાણી પોતાના શીષ્યોને પાવાથી, હીંદના ચારે ખુણામાંથી

ઉંચ પ્રકારના ઉમદા જ્ઞાની ફોજો સાથના ઝાડો ઉગી નીકળેલા જોઈ. પોતાને ખચ્ચીત ભાવ્યશાળી સમજે છે. આવે મગર થવા જોગ બેટાઓને હાથે મીઠા-શરૂપી અમૃત જ્ઞાનનો પમરાટરૂપી પ્રવાહી, દુન્યાનાં બીજા દેશોના બેટાઓને પણ પીવાડવા ભારત નસીબવાન ને ભાવ્યશાળી બને એવી આપણે દુવા ગુજરીશું.

૩-પારસી કોમ ટેકનીકલ કેળવણી તરફ ક્યારે નજર દાડાવશે ?
બેજાંમાં લુસું ધરાવનાર બેટાઓનાં માતપીતાને અર્પણ.

માહરે આ જગે હાલ જ્ઞાનનાં ખેતરમાં બી રોપવું છે, તેના મુળમાં જો જ્ઞાની શિક્ષક વર્ગ તરફથી, સ્વતંત્ર વિચારનું અમૃત જ્ઞાન પાવામાં આવે તો ઘણી આળસુ પડત પડેલી જમીનો, થોડીઘણી, પોતાની જાતિ સ્વતંત્ર લાઇનમાં ફળદ્રુપ થઇ શકે. હું, હાલ તદ્દન ઠોઠ તેમજ બેજાંમાં કાંઇ જ્ઞાની વસ્તુ તદ્દન પચી નહી શકે, તેવી કમશક્તિ ધરાવનાર શીખનાર વર્ગ માટે એક યોજના ખાસ ઘડવા વિનંતી સાથ માતપીતા વર્ગને અપીલ કરું છું; જે જો વખતસર ઘટતું કરવામાં આવશે તો પોતાનાં બેટાઓ માટે પોતાની જીંદગીની સાંજમાં બળાપો કરવાનો રહેશે નહિ, તેમજ ગરીબ ઘેરે પૈસાની તેમજ વખતની નાહકની બરબાદીમાંથી, ખચ્ચીત બચવા પામશે. મોરી (sunk) નાં નળમાં જે મીસાલ ક્યારે બરાબ રહે છે ને લાકડી ખોસ્તાં ખોસ્તાં થોડો જઘને આપસી મેજે તદ્દન અટકી પડે છે ત્યારે તેને જડમુલથી કહાડવા આપણને જેમ ખાસ બાહરથી આવી ખોલાવવી પડે છે; તેજ મીસાલ, બેજાંમાં લુસું ધરાવનાર આપણાં ઠોઠ આળસુ બેટાઓ માટે પણ આમજ બસ સમજ લેવું. તે બિચારો શિક્ષકની મહેરબાનીથી, યા શિક્ષક સાથ માતપીતાની ઓળખાણપારખણથી, ક્લાસમાં ઠોઠ છતાં, આગલ ને આગલ, આખરે સાતમાં ધોરણમાં આવી મોરીના ક્યારે માફક તદ્દન જ્ઞાનનાં નળમાં અટકી પડે છે; ત્યારે તેનો માર્ગ સમુદાય આ રહેલ કરવા, કચડાવલાં જીગરે, અને નસીબને નમી જઇ બીજા કેટલાંક

વરસો ગયાં કેડે ઉઠાડી લેવાની ગોયા ગંભીર ફરજ માતપીતાને થઈ પડે છે; છતાં વળી કોઇ જીવપર જોરાવરી કરી, નસીબને ઉલટાવી નાખવા મારી કુટી આગલ ને આગલ બચ્ચાં ફસડે તેમ જ્ઞાનનાં ખેતરમાં પોતાનાં ઠોઠ ખેટાઓને ફસડાવી, જ્ઞાની બનાવવાને અભખરો પુરો પાડવાનો છોડતાં નથી; જેનો અંજનમ આખરે પણ, ચોપડાઓ પાછળ વધુ પૈસાનાં ધુગડા પછી, તેવોજ બળાપામાં આપણે જોઈએ છીએ. એ વાત સર્વને રોશન તો હશેજ, ખરૂંની ! ત્યારે જો એક શીખનાર જતી યા કુદરતી આળસુ ઠોઠ નીશાબ્યો ઇંગ્લેજ ચોક્કા ધોરણ પછી એ વરસ લગી એક કલાસમાં નાપાસ થઈ આગલ વધતો હોય, તો ફેકટનો તેનો ભવ બગાડવા કરતાં, તુરત ત્યાંથી ઉઠાડી લઈ, તેનાં મનનાં મનોવીકાર મુજબ; વેપારી, ટેકનીકલ, ઇલેક્ટ્રીકલ, યા સાયન્ટીફીક જ્ઞાનનાં રકમ રકમનાં ખેતરોમાં મુકવા, તમારા ખેટાના ભવિષ્ય ભલા માટે, ખાસ હું તમારા હૃદયને તેમજ મનને અપીલ કરું છું, જેનું ફળ, આપ પોતે જને આખવા ભાગ્યશાળી બનશો, એમાં તો જરા શક નથી. હાલમાં મેંટાં બકરાનાં ટોળાં મીસાલ સાત ધોરણ લગી, યા તેથી થોડું વધુ આગલ શીખી, સાધારણ મોટે ભાગે, પચાસથી સવાસો લગી કલારક તરીકે રોજીએ જ્યાં ગમે ત્યાં જીંદગી લગી રહી, પેટનો ખાડો પુરી, સંસારના બ્હાણને નસીબ કીસમતના પવન પર મુકી, જીંદગીનો દર્યો તરી જવાથી, કોમનો કદીએ દીન, આમ કરવાથી ફરનાર નથીજ. કોમમાં થોડાક પુરૂષોએ ચોક્કસ જાતની લાઈનમાં નામ કાઢ્યાથી, કોમની સ્થિતિ હંમેશ માટેની ઉંચી પગથીએ રહી શકતી નથી, એ ખુબ લક્ષમાં લેવું ઘટે છે. આપણા ખેટાઓ ભવિષ્યમાં નાહકનાં નજીવા નાના દુકા પગારની નોકરી માટે ટવલતાં ફરે નહિ; યા, ખેઠા એકાર માંથે પડી રહે નહિ, પણ જતી હુશીયારી સાથે પોતાના મનપસંદ સ્વતંત્ર ધંધામાં ગોલામી નોકરી કરતાં સારા ચઢ્યાત્મ પગારે, સ્વતંત્રપણું સાથે કમાતા ચાય, એમ કીયો કોમનો ખેટો જોવા ખુશી નથી? આ જગે નિશાળનાં પ્રીનસીપલોને એક નરમ સુચના કરવી છે કે તદ્દન ઠોઠ આળસુ નિશાબ્યાઓને, તેઓનાં તેમજ ભવિષ્ય ઓલાદનાં ભલા

WHY NOT TRY
FOR
UP--TO--DATE CATERING
AND
TIDY DECORATIONS
FOR
ALL OCCASIONS



K. N. Rabadi.

19, Ropa Lane, Chandan Wadi,

BOMBAY, 2.

Tel. No. 20268.

કાજે, તેઓનાં માતપીતા, યા વાલીઓપર પત્ર લખી ખાનગીમાં બોલાવી, તેવા દોઢ શીખનારાઓને, તેઓનાં ભેજાં અનુકુળ લાઘનમાં નાંખવા અરજ કરવી ઘટે છે, જેથી એવા કુદરતી, યા જાતી આજસુ શીખ્યો, બીજા વધુ હુશીયાર શીખનારા સાથીઓને પોતાની સાથ ફેરવી, નહારી સંગતમાં આણી, તેઓનો પણ ભવ બગાડે નહી. આમાંજ તેઓ બન્નેનું ભવિષ્ય ઉઘડતું બેસું છું. માતપીતાઓએ એવે વખતે નાહક ઉસ્કેરાઈ જઈ, પોતાનાં કુમળાં નાદાન બચ્ચાંઓને મીલમાં. યા કારખાનામાં લોઢા ધસવા ધકેલી દઈ, ભવિષ્ય તેઓનું નહિ બગાડતાં, તેનાં ભેજાં અનુકુળ ઇલેક્ટ્રીકલ, ટેકનીકલ, કમરશીયલ, યા બીજા કોઈ સ્વતંત્ર લાઘનમાં મુકવા ઘટે છે. ભલે, એ ત્રણ વરસ લગી વગર પગારે શીખે, પણ તેનું ભવિષ્ય સાધારણ નહવો પગાર કમાતાં કરતાં વધુ ઝળકતું ને પ્રકાશીત બેવા ભાગ્યશાળી તો થાય! ના, એટલુંજ નહી પણ, દૈવયોગે, તે પોતાની જાતી બુદ્ધિ બળથી, ને નસીબદેવી પ્રસન્ન થવાથી, તે ઇન્સાન, સામાન્ય વર્ગનું, શોધખોળથી ભડું કરવાને શક્તિમાન થાય છે એ આપણે ભુલવું નજ બેઠાં. ભારતભુમી સીવાય, દુન્યાના આગળ વધેલા દેશોમાં આપણ ઉપર મુજબની દરેક બેટાને તેનાં ભેજા અનુકુળ કેળવણી આપવા અજબ રીતે, તેવા શીક્ષકોની શોધ ખોળ પાછળ પૈસા વેરવામાં આવે છે. કમનસીબે, ભારત દેશમાં માતપીતાઓની નહી માફ થાય તેવી આજસાધને લીધે, તેમજ બેટાઓ તરફની ગંભીર ફરજ ભુલી જવાથી, બાવા આદમની ગોખણ કેળવણીની રીતે હજી વળગી રહેલાં બેઠાં છીએ. ભલે બેટા શીખ્યો કે નહી શીખ્યો, ભલે ચપળ છતાં જુગારી નીકળે, તેની જગા દરકાર નહી કરતાં, “આપણને શું! નાખશું કોઈ મીલમાં યા કારખાનામાં લોઢા ધસવા; આપણે શું કર્યે, નહી શીખતો તો એનાં ઇવને ભારી,” આમ બોલી, તેવી કોઈ ઓળખાણવાળા ભાઈની મીલમાં, ભારે કાલાવાલા સાથ, પોતાનાં નાદાન બેટાને લોઢા ધસવા, યા, કોલસા મારવા, યા ઘણાં ટુંક પગારમાં કોઈ ઓશીસમાં નોકરીએ રખાવી, પોતાની ગંભીર હાંદગીની ફરજ પુરી થયતી સમજી, હાંદગીમર નચીત બેસે છે. ત્યારે સ્કુલની ચોપડીઓ તેમજ મારતરેનાં પગારો પાછળ હઠારો રૂખાનાં ધુમાડા સાથ માથે ઉઠાવેલી કેટલા વરસોની ઝેહમતની કાંમત શું?

મહીને દહાડે કેલીમલી રૂપ્યા ત્રીસ, યા ઝાળખાણનો ગોદો લગાવ્યો હોય તો પચાસ; આ કેળવણીનું કેવું ચોક્કાવનારું ગભીર ને કડવું ફળ! હજી પણ ભારત ભુમીનાં માતપીતાઓ પોતાની ગંભીર ફરજ પોતાનાં બેટાઓ માટે સવખતે ચેતી જઈ, મારા નાચીઝ વિચાર મુજબ જો ચાલે, તો ખચ્ચીત અતીશય મીઠું ફળ ચાખવા, ભારતભુમી નશીબવાન બને. મારી સાથ, જો દાદમાં વાગોલ્યા વગર કહી દેઉ તો, ભારત દેશનું છુટાપણાનું બી પણ આજ છે; પણ તેવા બી રોપનારાં, ભારત માતાનાં ધનાઢ્ય લક્ષાપતી, માલેતુગર કંઠુસ બેટાઓ કુંભકરણ ઉંઘમાંથી, પોતાની ફરજ દેશસેવા માટે બળવવા ક્યારે બીદાર થનાર છે? લંબાણથી નહીં લખતાં, ચંચળ વાંચનાર મા-આપ વર્ગ, મારાં લખવાનો ભાવાર્થ સમજી ગયાં હશે, ખરૂંની! ભારતભુમીનાં ધનાઢ્ય પુરૂષો આગળ રહી બહાર પડી, પોતાના દેશની દાઝ હૈડે ધરી મોઢેથી ખાલી બોલી, આમ કરવું જોઈએના ફડાકા નહીં મારતાં, ભારતભુમીની સેવામાં બીજા દુન્યાનાં સુધરેલા ને જ્ઞાનનાં દરેક ખેતરમાં આગલ વધેલા ચંચલ જ્ઞાની દેશો માફક, જો સ્વતંત્ર ધંધા વેપારની પહેડીઓ, તેમજ ટેકનીકલ, ઇલેક્ટ્રીક, ને કમરશીયલ વિદ્યાલયો. ભારતભુમીનાં ખુણેખુણામાં ઉભા કરે તો, ખચ્ચીત હાલની આપણી ગોલામી સાંકળ આપમેલે તુટવા સાથ, ભારતભુમી પણ દુન્યાની બીજી આગલ વધેલી સ્વતંત્ર ભુમીઓ સાથ, આશાનીથી જગા લઈ શકે. મને પુર આશા છે, કે મારી સુચના કેટલાંક ધનવાન માલેતુગર શેડ્યાઓ દરેક કોમનાં ગરીબ તેમજ મધ્યમ વર્ગનાં બેટાઓ માટે, ન્યાતગતના તફાવત વગર, આવી વિદ્યાલય માટેનું કાર્ય ઉપાડી લઈ, ભારત દેશની વાજબી સેવા બજાવી, પોતાનું નામ, ભારતભુમીપર આશકાર અમર કરી જશે. વીદ્વાન પ્રીન્સીપલો, તેમજ ચાલાક શિક્ષકવર્ગ મારી સુચનાપર વધુ અજવાળું ફેંકી, આ બાબદને ભારત બાબદ બનાવશે, તો મારી મુળ મતલબ સફળ થયલી સમજાશે. “યથે જમ્યાત, યથા આક્રીનામે, યાને, જેવી ભલી લાગણી સાથ ઇચ્છ્યું છે; તેવુંજ સફળ થાવો. આમીન.

પારસી થીઓસોફીથી ખુદા બચાવે.

—:(૦):—

હાલમાં જરથોસ્તી જેવી ભણેલી શીખેલી “પા-રસી” સમાન લેખાતી કોમમાં થીઓસોફી સામે—ખાસ કરી પારસી થીઓસોફી સામે, ઇરાનયન તુરાનયન જંગ બરપા થયું છે. આ જંગે થીઓસોફીમાં જન્મે જેવા હથોરા-હોદા પેપરે જે કકડધસ “લીડરેટ” લખી થીઓસોફી—ફાખયાને નામે કેવા કેવા અજરથોસ્તી રીતરીવાજો જરથોસ્તી કોમમાં દાખલ થઇ, કોમના કાંદા સમાન લેખાતા જવાનોનું છંદગીભર નખોદ વાળી નાંખ્યું છે, તેમ હજી પણ તેવુંજ હંબગ ચાલુ છે. તે “લીડરેટ” ખચીત થીઓસોફીકલ હોલમાં સોનાની ફરેમમાં જડાવી મુકવી ઘટે છે, જેથી બીજા નાદાનોનો છંદગીભર ખુરદો થતો બચવા પામે. ભવિષ્યમાં આ અજરથોસ્તી રીવાજો દાખલ કરનાર લેખાતા જરથોસ્તીઓને મજબુત હાથે દાખીજ દેવા કોમે આદર પડવું ઘટે છે. એ સાહેબોનો વિચાર ધરમ-ધરમ વચ્ચે ખોટાં મીનાકેસો, ખાસ ઉભાં કરી, પોતાની ધારેલી ચીજો ફરજ્યાત દાખલ કરવાની છે.

આ સાહેબોની જરા રહેણીકરણી તેમજ વિચાર ક્રીયાક્રમોમાં, આજે જરા ડોકયું ખોસ્થે. મહામ ગ્લેવેટરડી. ડો. એસન્ટ, લેડખીટર જેવા નામાંકીત નરનારીઓનાં હુસ્તકો ઉપરટપકેથી, વાંચી સમજી આપણા નાંદાન ખેટાઓ પણ મહાન લેખાતી ક્રીયાઓ શીખ્યા છે. ગુફેનશીન થવું, દુન્યા-દારીથી તદન નીરાણા રહી બસ એ ત્રણ સામુત કલાકો લગી પસાંડીવારી એકચીતે સમાધીમાં એસવું, આ અધી ક્રીયામાં અજરથોસ્તીપણું નવી કહેવાય? એકજ જરથોસ્તી તરીકે પાક પવિત્ર ફરતી કરી, પાક ખોરદેહ અવસ્તા હાથમાં લઈ પાક આતશ, યા ખુરશીદ સામે ભણવા બઢલ, (ચોક તાનાં!) એક નાની સાદરીપર પલાહો મારી, પોતાની આસપાસ કુલો, અગરબત્તી, તેમજ ફાંકડી ફરેમમાં એસાટેલા શ્રી જોતમ ખુદ, શ્રી કીશણુ, શ્રી રામ-સીતા, લોરડ કાઠરડ તેમજ બીજા લોકેક હીંદુ ભાદઓના દેવ-દેવીઓની ફાંકડી છખીઓ સાથ, ડો. એતી એક્ટ, લેડખીટર ગ્લેવેટરડીનાં ફોટાઓ, જાતજાતનાં અગ્રેજી, ગુજરાતી, મરાઠી ભગવદગીતા, આદ્યજ્ઞાનાં ફકરાઓનાં



NEW INDIA ASSURANCE COMPANY LTD.

CENTRAL BANK BLDG., FORT, BOMBAY.

(Estbd. in Bombay, 1919.)

Paid-up Capital Rs. 71,21,055

Total Funds ... Rs. 1,40,32,571

**India's largest general
Insurance Company**

**transacting all classes of assurance
such as**

Fire, Life, Marine, Motor &c.

**and managed by a Board of Directors
composed of gentlemen of the very
highest standing and of widely recog-
nised influence and business ability.**

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી.

આંટરેડ. Tel. Gemart Work.

કટીંગો સર્વ સામે, એક નાની ઘંટી સાથે બજનો કરી, આ સાહેબો આંખ મીંચી પોતાનો આત્મા પાક પવીત્ર બનાવવા, આ ચુક્રેનશીન જેવા રસતાઓ પકડે છે!! આ સાહેબો, સમાજ જીવનમાંથી ખાસ અલગ રહેવાનું બહુએ પસંદ કરે છે!! ખુલ્લું કહીએ તો આવા કહેવાતા જરથોસ્તીઓને બસ જોગીઓ, સાંધાઓ, રસીઓ થવાનું અને તે મીસાલ કરવાનું અતીશય ચૈતન લાગુ છે, જે રસતાઓ તેઓ ખાનગીમાં પુરા પાડે છે. સમજો, એક થીઓ-સોશી ભાઈ આમજ હું જે ભુલતો નહી હોવું તો શેઠ બનાજના પાકઆતશ-ખેહરામમાં જઈ એક ખુણે પડી, આમજ સમાધીમાં બેસી રહેતો. ખીચારા ત્યાંના પંથકી આવું ઘેલછા ચાલુ જેવાથી પોતાની જરથોસ્તી લાગણી અતીશય દુખાવાથી તે ભાઈને બળ વાપડી, ત્યાંથી આમ કરતો બંધ કાઢો. ખીજ એક થીઓસોશી ભાઈ આમજ સમાધી ચલણવી બેઠેબેનાં ચરચગેટ સામે રેતીમાં આંખ મીંચી બેઠા, જ્યારે આંખ ચરધે કલાકે કે કલાકે ખુલી ત્યારે જોય છે તો કોઈ ખરો આત્મીક બળ ધરાવનારો ઇન્સાન તે જરથોસ્તી ભાઈના ખુટ મોજાં સાફ કરી ગયો હતો!! (ખુદા માલુમ તે પણ સ્પીરીટમાં આવ્યો હશે કે શું!) ને ખીચારો તે ભાઈ ઉઘાડે પગે પછી ઘરે આવ્યો. કેટલાક અફલાતુન હુશીયાર ચાલાક શીખેલા જરથોસ્તી ખીરાદરો આજેન થીઓસોશીના ખુરા કાતીલ રોગથી સાવ નોકરી-ચાકરીથી, ધંધા-ધાપાથી, સ્કુલ કોલેજની હંચ કેળવણીથી આમ સાવ રખડી ગયલા છે, જે માટે ખુદા બચાવે! જેઓ ઉપર આવું ઘેલછા વાદળ ચઢી આવ્યું હોય, તેઓજ બાપડા આ બધું બારીકીમાં સમજી શકે. દરેકે દરેક સાદી સમજ ધરાવનારો ઇન્સાન પુર ચકીનથી દરેક ધર્મના પેગામખરોતે, દેવ-દેવીઓને અને તેઓના પવીત્ર કલામોને રીતરીવાજોને માટે માન ધરાવે છે, પણ જરથોસ્તી કોમ સીવાય કોઈ પણ શીખેલી ભણેલી કોમ દેખાડો જે આમજ

પોતાના ધરમને બાંધીને મુકી, પરકોમનાં દેવ-દેવીઓની પુજાપાત્રી કરતાં હોય? અધુરો ઘડો છલકાય ઘણો; તેમ આ થોડાંક મુકીબર ડોળધાણું સમજીનાં ભાઈ પેશુઓ (પશુઓ) પોતાના અલ્પ ખુદાઈ જ્ઞાન માટે અતીશય હેંકાર, અભીમાની રાખે છે, કોઈ પણ ધરમની વાતમાં “બસ, તમે નહીં સમજો,” રોકડું પરખાવવા, આ સાહેબો, બહુજ બહાદુર છે. પોતાને તેઓ બહુએ પાક પવિત્ર માણસ ધારે છે!! ‘અગલી—હેલ્’ જેવા હાથે કરી પાછળ બાબરી રાખી ઘેલાં ગાંડાં હાથે કરી કાંચ ફરતા હશે, તે તો એઓનાં માથેળ ડોઠ બેજેન્ટનેજ માલમ હશે, ખરંની! સાદી નજરે, ને સાદી સમજે, આપણે સરવ ખુદાઈ જ્ઞાન, ફક્ત “જ્ઞાન” ખાતર ‘રટડી’ કરવાની, સારી વાત છે; પણ હસવા સરીખા ફતવાઓને ભાષણોથી મગજે બે-મગજ કરવાની વાત આપણી કોમ માટે બહુજ ગંભીર બાબદ છે. પારસી કોમની એક કમનસીબી એજ કે, આ લેખાતું આત્મીક જ્ઞાન બહુજ ખાનગીમાં આપવાને લીધે, જરથોસ્તી ધરમ સામે શું ચેડાં કાઢવામાં આવે છે તે જરથોસ્તી કોમ બરાબર જાણી શકતી નથી. કોઈ પણ ‘જ્ઞાન’ ખાનગીમાં હોવું જોઈએ નહીંજ. આ સરવ જરથોસ્તી સાહેબોમાં જાતી હીંમત હોય, ખરં ખુદાઈ આત્મીક બળતું જ્ઞાન જે શીખાડવુંજ હોય, જગ ભલા માટે; તો જાહેરમાં આવી સુર્યનાં કીરણો માફક તેવા આત્મીક બળનાં વીચારેનો ખુલ્લો ફેલાવો કરવો જોઈએ છે. જ્યાં ગોળપાપરી જેવો હીસાબ હોય ત્યાં ખુદાઈ જ્ઞાન જાહેરમાં કેમ દેખાડે ભલા? જાહેર હીંમતથી આ કહેવાતાં ગુપ્ત મંડળોના ગુપ્ત ખુદાઈ કીયાકામો, જે જરથોસ્તી ધરમથી તદ્દન ઉલટાંજ કાર્યો કરે છે તેવી સર્વ કીયાઓની સ્વતંત્ર તપાસ, જરથોસ્તી કોમે ઉપાડી લેવી ઘટે છે.—આ એક જરથોસ્તી ધારમીક ફરજ હું લેખું છું. હાલની તક જવા દેવી નહીં જોઈએ. કોમના કાંઈ સમાન લેખાતો ચોક્કસ નાદાન હાલનો વર્ગ, શરીરે ને મગજે આ રોજથી પીલાતો જાય છે. તેના આતેનમાં શું છુપો ભેદ છે? આ જવાન વર્ગને બચાવી લેવાનું કામ દરતુર દાવરોનું છે. ભાઈ જહાંગીરજી વીમાદલાલ બહુ મોડા બહાર પડ્યા છે. છતાં, હવે આપણું ચાલવું છે કે,

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી,

અંટરેડ. Tel. Gemart Work.

આ દીલસોઝ કોમનો વીર બેટો આ બાબદમાં પાછી પાની કરી ચુપ બેસશે નહીંજ. આ ભાઈ વખત અનુસાર જ્યારે પોતે નીકળી ગયા તે ટાંકણેજ “ થીઓસોશી હાંબગ ફાબયા ” ઉઘાડું પાડ્યું હતે તો આમ, આવો એક મદરાસી પોરયો, જરથોસ્તી ધરમ જેવી, ખુલંદ પાક ધરમ સામે ફાડુંડુંડું બોલવાની હીંમત કરતે નહીં. હજી પણ મોડું નહીં કરતાં જેમ હીંદુ ભાઈઓ આપુજીનો દરેક બોલ માનસહીત ઉંચકી લે છે, તેમ ભાઈ જહાંગીર વીમા દલાલ જરથોસ્તી કોમના જવાન વર્ગમાં અતીશય વાજખી માનથી જાણીતા છે, માટે આ હીંમતવાન હમદીન નરતી ફરજ છે કે જેમ જરથોસ્તી ધરમ ઉપર રકમ-રકમની બા હીંમતથી વાયજો આપે છે, તેમ યોગ્ય જરથોસ્તી જ્ઞાનનો વાજખી હથોડો આવા નાદાન અ-જરથોસ્તી ભાઈઓનાં કાનપર મારવા હીંમતથી બાહર પડી, આવીજ મંડળીઓનાં ભોપાળાં તેમજ બચાં સહીત રીવાજો, ને તરીકતો સાવ જડમુળથી ઉખેડી કાઢવા જતી હીંમત હવે દેખાડશે. દાદાર અહુરમઝદ આપણી ઉંઘાતી ઝુંફતી જંગલી ધાસ માફક ઉગી નીકળેલી કેટલીક પારસી મંડળીઓને, પોતાની ધરમની જાળવણી કરવાની નેક સાદી સમજ આપે. આમીન.



૬૧૦ એની બેઝન્ટ લખે છે કે:—

“મેં યુરોપીયન અને અમેરીકન સાયુ ઘણા વાપર્યા છે પણ સૌમાં સારા ગોદરેજના માલમ પડ્યા છે.”

કવિ રબીંદ્રનાથ ટાગોર લખે છે કે:—

“મને ગોદરેજના સાયુ બહુ પસંદ પડે છે.”

સર કાવસજી જેહાંગીર લખે છે કે:—

“ગોદરેજના સાયુ કોઈબી પરદેશી સાયુની બરાબર ઉતરે એવા માલમ પડ્યા છે.”

મોંસ્યોર વાન પ્રાગ નામે એક શ્રીમંત કૈંચ ઝવેરી લખે છે કે:—

“મારી ચામડી બહુ નાળુક છે અને મેં યુરોપના સારામાં સારા સાયુઓ વાપર્યા છે પણ સૌમાં ઉત્તમ ગોદરેજના લાગે છે અને હું યુરોપ જઈ છું ત્યારે ત્યાં વાપરવા ગોદરેજના સાયુ સાથે લઈ જઈ છું.”

ચામડીની સુખાકારી માટે સેંકડો ડાકટરો હવે

ગોદરેજના નંબર ૧ અને
ર ના સાયુની ભલામણ કરે છે.

પારસી કેળવણી માટે સર કાવસજી જહાંગીરની સખાવત.

—:(૦):—

તે ઉપરથી ઉપજતા વિચારો.

સર કાવસજી રેડીમની જેવા ઉમરાવ હાતમ દીલના જરથોસ્તીનું ૧૫ લાખની થેલી લઈ બહાર પડવું ખચીત જરથોસ્તી કોમને મગર કરનાર પગલું હું લેખું છું. સર્વ કોમ જરથોસ્તી ભાઈઓ પોતાનાં અધ્ધજ્ઞાન અનુભવ પ્રમાણે આંખ મીચી તદ્દન અવહેવાર પોકળ હવાઈ વીચારો જાહેર પત્રોમાં રેડયા કરવા બહાર પડયા છે, પણ ભેળું સામુત રાખી, આંખો ઉઘાડી રાખી, ચોતરફ નજર ફેરવી, વહેવાર નજરે કંઈ કેળવણીની તેમજ કંઈ સખાવતની અત્યંત પહેલે જરૂર છે, તેનું તોલ કરવાપર જરા લક્ષ નથી આપતા એ ખચીત ગંભીર શરમીંદગીભરી ખીના હું લેખું છું, સર જમશેદજી (બાટલીવાલા) શેઠ બહેરામજી જીજીભાઈ (ચરની રોડવાલી) તેમજ પીટીટ ઓરફનેજ જેવી ધર્માદા નીશાળોમાં ટેકનીકલ ઉદ્યોગીક કેળવણી સંગીન પાયાપર એકત્ર કમીટી મારફત આપવી ઘટે છે. તેવી સ્કુલોની પહેલે દાદ લઈ કાં નહીં તેઓમાંજ ઘટતો ફેરફાર કરી પારસી કેળવણીનો સંગીન પાયો નાંખવામાં આવે? કાં ખીજા ૧૫ લાખ રૂપીઆ આપી ખીજે કીલ્લો ઉભો કરો છો? શું તેની જરૂર આ નીશાળોની અંદરજ નહીં સાંધી શકાય? આજે આપણે જે મોટી રકમ કેળવણી પાછલ રોક્યે, તે અગાઉ ઘણીજ દુરઅંદેશી-થી તપાસવાનું છે કે આપણી ભવીપયની ઓલાદ આપણને તેનાં મીઠાં ફળ ચખાડશે કે? હાલનાં તેમજ આગલો ભવીપ્યકાળના બરાબર દુરઅંદેશ ખુધી-થી વીચાર આણી પછીજ કાંઈ “પબલીક સ્કુલ” માટે પગલું ભરેલું વાજખી લેખાશે. દરેક નીશાળયો કાંઈ એકસરખી ઉંચ ખુધી તો દેખાડવાનો નથીજ, ત્યારે કોમના મોટાં બળની ખુધી, મગજશક્તી તેમજ શરીરશક્તી કેટલી હદે દરેક નીશાળીયામાં છે, તે શોધી કહાડવાની પહેલે જરૂર છે. ગમે તેટલું ઉંચ જ્ઞાન કેળવણીનાં દરેક ક્ષેત્રમાં સંપાદન કરો પણ આખર સર્વ સાહેબોને મોટે ભાગે “રોટી જીવન” માટે જતી ખભાનો ઉપયોગ કરવો છે, તે આપણે ભુલવું નહીંજ જોઈએ. આજ ચારે બાજુએથી હમાલ સરીખા એનડે—ગુન્ટું સાહેબો,

પાંચ-છ અંગ્રેજ ચોપડીઓ રાતના મુક્ત કલાસોમાં ભણીગણી આપણા બેટા ઓ સાથ “ રોટી જીવન ” માં ભાગ પડાવવા બાંહે ચઢાવી બાહર પડ્યા છે, તેનું શું ચીત્ર આપે દીઠું નથી ? આપણી કોમે ખચીત પહેલે એક એક્ષપર્ટ ટીચીંગ બોર્ડની સ્થાપના કરવી ઘટે છે, એ બોર્ડ યા કમીટી આપણા બેટાઓને દરેકને તેના ભેંજન અનુસાર મજબુત સંગીન ટેકેનીકલ ઉદ્યોગીક જેવા તાલીમ લેવા ખાસ યોગ્ય જાતી ખંતીલી તપાસ પછી તેઓના માતપીતાને નાહકનેા વધુ પૈસા ટકાનેા ધુમાડો કરતાં અટકાવે, જેથી તેવા ભેજાંવાલા બેટાઓ આપ-બળથી બીજી મીકેનીકલ લાઇનો રોટી જીવન માટે લેવા, નશીબવાન બને. શહે-નશાહો, રાજાઓ, મહાન વીર યુધીશાળી નરો સર્વ પોતપોતાની પૈસાની શક્તી મુજબ પહેલે પોતાના બેટાઓને તેવી યોગ્ય સંગીન કેળવણી આપવા કાજે હઝારો રૂપીયા તેઓના બેટાઓના ગુરૂઓ તેમજ શીક્ષકો માટે ઉદાર જીરે કહાડી આપે છે, તો કાં નહીં આપણે આપણા બેટાઓના શીક્ષકો પાછળ ખાસ કરી હમદીન જરથોસ્તી શીક્ષકો પાછળ યોગ્ય રકમ રોકયે ? આપણા ગરીબ હમદીન શીક્ષકોનાં પગાર તો જીવો ? આવા ટુંક પગારોમાં ઉંચ કેળવણી તે તેઓ ક્યાંથી આપી શકે ? જ્યાં તેઓનાં દીલમાં તાકાત જેવી ચીજ નહીં હોય તેમજ સંગીન ઉંચ સાયન્સ સદીમાં ભાતભાતની બાબતો વાંચ્યા વીના તેવું જાતે સંગીન જ્ઞાન, તેઓ ક્યાંથી આપી શકે ? મહેરબાનો જરા આપણા પ્રેક્ટિસર કાધરો જીવો, અને સાથેસાથ આપણા ઉંચ જ્ઞાની હમદીન પ્રેક્ટિસરોનો જરા મુકાબલો કરો, પછી કહો કે આપણી કોમ કાં પાછલ છે ? ત્યારે વહેવાર સુચના સહીત આગલ કેમ પડયે ? સમજો :—

મરહુમ મહાન કોમહીતકારી સેવક સર રતન જમશેદજી તાતાનો સંગીન કેળવણીનો સ્વપ્નો વહેવાર નજરે સફળ કરવાનો આજ સંગીન મોકકો છે. લેડી નવાજખાહ તાતા સરખા ઉમરાવ જીગરનાં દીલસોજ જરથોસ્તી બાનુ, પોતાના મરહુમ કોમહીતકારી વીર ખાવીંદનાં માહાન “ આઈદિયલ-કેળવણી ” ઉપરનાં વિચારો, જે બીજાં પંદર લાખ કહાડી, એકત્ર આય કેળવણી સ્કીમમાં રોકે તો ખચીત

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી.

મોંડરોડ. Tel. Gemart Work.

પારસી કોમનાં બેટાઓ માટે, “રોટલી જીવન”નો કદી આમ, બલાપો કરવો પડે નહી, મોટે ભાગે આપણે જોયું છે કે, આપણાં બેટાઓ ફક્ત દોસ્તીની ઘેલચ્છામાં, વાંદર મીસાલ, ડાકટર, કાયદા, વેપારી, ઈજનેરી જેવા બીકટ કલાસોમા ફાકટનાં નહી મન હોવા છતાં, સાવ કુદકાઓ મારી, માનપીતાના પૈસાનો સાવ, દાળ વાટલો કરી નાખે છે, પછી વગર પાસ થવે, ચા, ફાકટના નામના પાસ થઈ, રોટલી જીવન માટે સાંવ કોમને માથે ચોકખા પડે છે. એ, ચીત્ર શું આપણે જોયું નથી? આજ, ધણા આપણા હમદીન દાકટરો, બેરીસ્ટરો, વકીલો યોગ્ય સંગીન, લાઇનની તાલીમ વીના ધોબીનાં પથર માફક કોમમાં પડી નાહકનાં હીણાયલાં તખ્તયાં પડી રહ્યાં છે, કારણ કે તેઓની પકટેલી લાઇનમાં, યોગ્ય સંગીન બેજું યોગ્ય સંગીન જાતી હીમતપણું તેમજ બીજા વહેવારું નજરે, જોધતા ગુણો પુર ખીલેલાં નહી હોવાથી, કોઇપણ તેવા સાહેબો પાસ, ગરજે પણ જવા દરકાર કરતું નથી. એજ બેટાઓને, તેઓનાં બેજાં બર, લાઇનોમાં આવી કોઈ બોરડની સલાહકારી ભલામણ બાદ નાંખ્યા હતાં તો સંસાર જીવનમાં, હાત્ર કરતાં અતીશય, સારો દેખાવ તેઓ દેખાડત. ફાકટના દેખાદેખીમાં નાહક રકુલોમાં ને કોલેજોમાં વરસો ગુમાવવા બદલ, બસ ચોથા પાંચમા ધોરણથી આવી કોઇ ધરખમ ટીચીંગ બોર્ડની ભલામણ ને યોગ્ય રીપોર્ટ તેઓનાં માતપીતાને પહોંચાડ્યા બાદ, યોગ્ય ગરીબ મતપીતા વરગને સંગીન કઈ તાલીમ તેનાં બેટાઓ માટે અકસીર નીવડશે તે બરાબર સલાહ કમીટી મારફત સમજાવ્યા બાદ, દરેક બેટાઓને તેનાં બેજાં અનુસાર ટેકનીકલ, મીકેનીકલ, હુન્નર ઉદ્યોગો અને વેપારી રંગરંગનાં બજારોની લાઇનમાં મુકવા ઘટે છે; જેથી પાંચે દહાડે નહી શીખવા છતાં જાતી બેજું વાપરી મરદ બચ્ચાઓ માફક જાતી રળી ખાતાં શીખી શકે. દરેક બેટાને પાંચ દસ વરસે પણ રોટલી

જીવન ખેતરમાં પડવાનું તો જેજ. તો કાં નહીં સાથેસાથ તેવી જોઈતી બુદ્ધી પહેલેથી તેનામાં આપણે ખીલવ્યે ?

હુંકમાં ત્યારે હું મારા વિદવાન ગુરૂ શેઠ કેકોબાદ બહેરામજી મરઝ્યાન જેઓ, એક વેળાએ મારાજ ઉપલા અવાજને અનુમોદન આપ્યું હતું કે “જો કોઈ શ્રીમંત હમદીન શેઠ યા બાઈ આમ લાખો રૂપયા કહાડી આપે તો હાલનીજ કીલ્લા સુમાન ઉભેલી ત્રણ નીશાળો શેઠ જમશેદજી (બાટલીવાલા) શેઠ બહેરામજી જીભાઈ (ચરનીશેડ) અને પારસી પીટીટ ઓરફનેજ જેવી નીશાળોનેજ આપણે સંગીન પાયાપર મુકીએ, તમો પછી માંગો તેવી સંગીન તાલીમ, દરેક હુનર ઉદ્યોગો સાથ, આપવા હું જાતે, એક પાછ વીના મદદ કરવા બાહર પડું; પછી પારસી કોમને કદી ફરીયાદ કરવાનું રહેજ નહીં.” મને પુર આશા છે કે મારા મુરખી ગુરૂ શેઠ કેકોબાદ મરઝ્યાન, હવે પોતાનાં શખ્તો સફળ કરવા જાતી હીંમત દેખાડવા જરૂર બાહર પડશે. આપણાં કેટલાંક પારસી સાહેબો પારસી કોમનાં ચંચલ ખેટાઓને કાન પકડી ડોંગાઈ લુચાઈ હરામખોરો ચીત્રી કોકટનાં દુખપર ડાંમ સમાન તેઓનાં જીગરમાં જાણુ અંજાણુ લખાણાનાં અવહેવાર સુચનાનાં ઢગલા મારી નાહકનાં બદનામ કરે છે. ખુટ કાં ડાંખે છે, તે તો ફક્ત પહેરનાર જાણુ; તેમ આજે તેવા બિચારા નોકરી વીનાનાં સાહેબો કેમ હાડમાર થાય છે તેમજ તેઓ કાં નહીં અતીશય નાના પગારમાં પણ રહેતાં તે સર્વનો, ફક્ત તેઓનો ખુદાજ જાણુ છે. વહેવાર નજરે આજની કાતીલ હરીફાઈ સામે, બાહો બાહ હીંમતથી લડવા ઉંચ સાયન્સનાં જમાનામાં; તેવીજ ઉંચ સાયન્ડ્રીક, મીકેનીકલ, રકમ રકમનાં હઝારો નાના નાના હુનર ઉદ્યોગો મોટર વર્કશોપો જેવા બજારોની, આપણને પહેલે જરૂર છે કે જે ખેતરો માટે, ગુજરાતીમાં. તેવી ગુજરાતી કીતાબો, મેગેઝીનો, આરટીકલો વગર; આજના જમાનામાં, આપણા ખેટાઓથી કદી રહેવાય નહીં. દાદાર અહરમજદનાં ભલાં આશીશો, કાંઈ કેળવણીને લગતાં અથડાં વીશયપર, કોમપર ઉતરો, જેથી અસલી ઇશિનયન બલું લોહી ધરાવનારી જરથોસ્તી કોમનો અસલી “પાયોનીયર વાવટો” ફડકાવવા આપણુ ભાગ્યશાળી બનયે. આમીન!

આપણું પારસી સાહિત્ય.

વર્તમાનપત્રો ને માસિકોનો ફાળો.

“કલમ, તરવાર કરતાં અતિથ્ય જોરાવર છે;” તેનું અચુકપણું જોવું હોય, તેનું ખરું બળ જોવું હોય, તો, તે આપણું જર્નાલીઝમ છે. પારસી જર્નાલીઝમ જેવી ચીજ તો બાગ્યે આપણુ જોઈએ છે. આપણાં લાડકાં માસિકો તે એક જર્નાલીઝમનું લાડકું ખચ્યું છે. પારસી જર્નાલીઝમને નામે, હાલ દૈનિક તેમજ માસિક પત્રોમાં સોએ નવાણું ટકા પ્યારના, તારી-મારીનાં બળાત્કારના, ખુન ફાંસીનાં, યા કોમી ખચ્યાં સહિત ઝઘડાઓ ખાસ એક ખીજ તંત્રી ભાઈઓની ખોટી જાતિ અંતશ અદેખાઈમાં, મેગનીફાઇડ આકારમાં બાહર પાડવામાં, પારસી સાહિત્ય ને જર્નાલીઝમની હદ જોવામાં આવે છે. કોમી અભિમાન જેવી ખીના, જાતિ અદેખાઈ અંતશ ખાતર સદા છગરમાં ઢાંકી રાખવામાં આવે છે. આપણાં બાપદાદા ને વડવાઓ પારસી કોમ તરીકે એટલી હદે મગરૂરી ધરાવતા હતા કે, કઠીપણુ એક હમદીન વટીક જાહેરમાં ખીજ હમદીનોની નાલેશી જાહેર કરવા કઠી હિમ્મત કરે નહી. હમદીનના વેરીઓને, તુરત દાખી નાખવામાં તેઓ, ખચ્ચીત પોતાનું અજબ અગમ બુદ્ધિ મગજ દેખાડતાં હતાં; આજે, મામલો તદ્દનજ ઉઘટો, હરેક પત્રોમાં જોવામાં આવે છે. પારસી માસિકોમાં, બાગ્યે “લાઇટ લીટરેચર” જોવામાં આવે છે. પારસી માસિક સાહિત્ય મોટાં પાયાપર ઉમદા ભેગાં છગરે ખીલવવું ઘટે છે; પણ આપણે અફસોસ સાથ જોઈએ છીએ કે, આજ વરસોનાં વડ માફક થઈ બનેલા દૈનિક તેમજ અથવાડીક અને માસિક પત્રો, બાહરનાં નવા લેખક સાહેબોને જાતિ અદેખાઈ, અંતશ, તેમજ ખાલી મગરૂરી ખાતર ખીજ અનેક સાહિત્યનાં પુંજરીઓને સાફ જગા આપતાં નથી. પરકોમી સાહેબો એકદિલે સાથ મલી સાહિત્યની પરિષદો પર પરિષદો ભરે છે; ને ઉમંગી લેખક પુંજરીઓને અંધકારમાંથી ઉજાશમાં આણે છે, ત્યારે આપણા હમદીન સાહેબો, ખાઈ-પી,

કે. વાડયા, હીરાન: વેપારી.

ગ્રાંટરોડ. Tel. Gemart Work.

એકમેકને તોડી પાડવામાં મોજ લે છે. પારસી અધિપતિ સાહેબો, રીપોર્ટરો, લેખક ભાઈઓ અને ખુદોને એકત્ર એક જગ્યાએ કરવાનું, હરેક એકખીજનાં વિચારનાં સમાગમમાં આવવાને અને જોથી, હરેક એકખીજમાંથી જ્ઞાન વધુ મેળવવા ભાગ્યશાળી અને, ખાસ ડીબેટીંગ ધપે મીટીંગો બોલાવવી, વાદવિવાદ અનેક બાબદોપર કરાવવો, ઈનામો જાહેરમાં આપવા, આમ કરી ખરી સાહિત્યનાં ગરીબ કલ્પમકશોની કદરનાશી કરવી; તે બધું ક્યાં છે? શું આમ, નાના પાયાપર લેખક મંડળ ચલાવવા થોડાંક હજાર ધુટયા કોષ્ટ્ર શ્રીમંત હમદીન નહીજ આપે? આમ કદી પણ અને! પણ, તેવા મંત્રીઓ ક્યાં છે! કોને તેની દર-કાર પડી છે, ખરૂંની! આપણાં માસિકો દેખાદેખીમાં, અંગ્રેજી બાબદો, અંગ્રેજી પીકચરો, ભારોભાર વેલાતી તત્વ ગુજરાતી લીખીમાં મુકા, ગુજરાતી સાહિત્યની શી ઉન્નતિ કરે છે? તે આપણુ સમજી શકતા નથી!! પારસી લેખક આલમમાં કાંઈ નવું નવું સાહિત્ય ખેતરમાં આપવા જેવું સાહિત્ય એતન મુદ્દલ જોવામાં આવતું નથી. બસ અમુક લેખકો વરસોના વરસો ટકી એકજ ટાઇપનું લખાણુ, એમતું ગોમટું મુકા, ફગરે ગજવામાં લવાજમનાં રૂપ્યા એકઠા કર્યા જાય છે; આમ છતાં પણ પોતાને મોટા જર્નાલીસ્ટમાં ખપાવે છે! ગરીબ આપણો હમદીન લેખક વર્ગ આંખ વિચી લખતો જાય; ને આપણા આ બહુ ચંચળ તંત્રી સાહેબો, ફાકટનાં માસિકનાં પાનાં ભરતાં જાય છે; લેખક-લેખકમાં શું શું ખુખી ખામી છે; ને તેવાને યોગ્ય કદરનાશી કરી કેમ આગલ પાડ્યો, તે તો ખાસ કરી ભારો બહારો અખાડા કરી જાય છે. પારસી માસિક તંત્રીઓ ઘણાક રૂપ્યા, ખસોકો ને ઉંચી છપાવની પાછલ ફેંકશે, પછી પારસી સાહિત્ય કેમ ખીલે? જ્યાં લગી, હરેક હમદીન કાખેલ લખનારની કલમ વાજખી પૈસાથી પીછાણવામાં નહીજ આવશે ત્યાં લગી, કોઈ કાળે, પારસી સાહિત્ય કદી ખીલશે નહી. આજ સર્વ, પરકોમી સાહેબો-

નાંજ ફક્ત ઉંચ સાહિત્યથી ખચખચ ભરેલા લખાણો સાથ; આપણાં મોટાં લવાજમ લેતાં, કોડીને કામના નહી પારસી માસિકો સાથ, મુકાબલો કરશો તો, કદી પારસી માસિક હાથમાં લેવા તમો નાંજ પાડશો. ઢગલાબંધ મોટી મોટી જાહેર ખબરોથી માસિક ભરવા બદલ, થોડુંક પણ ભાતભાતનાં ભારતને લગતાં હુન્નર ઉદ્યોગના પીકચરો તેવાંજ બાહોશ કલમકશોને હાથે ખાસ લખાવી; વાંચવા જેવુંજ ઉપ્યોગી માસિક કાઢવું ઘટે છે; જે કુદરતી તેવું માસિક હાથમાં લેવા મન લલચાયા વિના રહે નહી. માસિકો, ફક્ત ઝુરાબંધ તારી મારી બાબદોથી, ખાસ જુદાં જુદાં તખ્તજુસો હેઠળ આપવાનું સદંતર મોકુફ કરવું ઘટે છે. રંગ-બેરંગી ભાતભાતનાં વાંચવાલાયક વિષયો સિવાય, એકજ ટાઇપનું લખાણ ખાસ કરી બે ત્રણ વાર્તાઓથી ભરી કાઢવું નજ જોઈએ. જાતિ મતલબ બાબુએજ મુકી, ઉમદા મન ને જીગર સાથ એક બીજા સાથ મોટી ઉચ્ચાં પેપરો ને, ફેક્ટનાં જુના બ્લોકોની હરિકાષ કરવા બદલ, હવે આપણે વિદેશી ઉંચ માસિકો માફક ઉંચ મનોબળ સાથનાં ઉદ્યોગી લખાણો તરફ લક્ષ દોડાવવું ઘટે છે. ખુદા, મહારી જરથોસ્તી આ-લમને આ માસિક સાહિત્ય ખેતરમાં, ઉંચ લખાનીક મંતાબજ સાથનું જ્ઞાન આપો, અને સાથે, પોતાની ખુદી તેમાંજ રોકા પારસી આલમનું બલુ કરવા ફક્ત ઇન્સાફી જીગર સાથ કલમ ચલાવે.

તંદરોસ્તી માટે આજે હજારો રૂપીઆ ખરચાય છે.

માટે તમારી તંદરોસ્તી જાળવવા માટે તમા

સોજીનું દુધ કાં નહીં પીવો?

ઉત્તમ પારસી મેનેજમેન્ટ હેઠળ ચાલતી ૨૮ વરસની સરવથી જુની

અને જાણીતી પરશીયન ડેરીનું પ્રજામાં વખણાયલું

નરૂં ચોખ્ખું-દુધ

ભેંસનું અને ગાયનું કીકાયત ભાવે મળશે.

(પાણીનું એક પણ દીપું નહીં હોવાની ગરંટી.)

કોલાબાથી માહીમ સુધી નવી સુધરેલી ઢપની “કાઉન ડોરક” ની કેપ મશીનથી બેસાડેલી બીલોરની એક શેર તથા અરધા શેરની સફેદ બાટલીઓમાં ઘેરબેઠાં પુગાડવામાં આવે છે.

ભાયખલાનાં રહેવાશીઓ માટે

અમારી ભાયખલા ખાતેની દુકાનમાંથી આખા દીવસ

દુધ-કોમ-દહી-માખણ તથા માખણનું ઘી મલશે.

બેરામજી હોરમસજી કબીર-પ્રોપ્રાયટર.

પરશીયન ડેરી-ભાયખલા

ટેલીફોન ૪૨૧૨૯] (સ્થાપી ૧૯૦૨) [પોસ્ટ નાં ૮.

અસલી પારસી વેપાર

ન

હાલનો કંગાળ વેપાર

પારસી કોમનો ભવિષ્ય બાહુ—પારસી બેરોજગારી.

પારસીઓના કમનસીબે છેલ્લો નામવર ગેહનશાહ યઝ્દેઝરદ નાહવનદની જંગી લડાઈમાં આરબોને હાથે હારી જઈ માર્યો ગયો, જેની સાથે અસલી ઈશની વેપારી જાહોજલાલીનો પણ સાથે સાથે છેડો આવ્યો. આરબો સત્તા પર આવ્યાથી માલો મીલકત, નાણાં તેમજ કદીમ અસલી જરથોસ્તી ધર્મનાં સ્વયંચાવમાં નરેશર ધરાની ન્યાયાગોએ, કીમમતપર કીસ્તી છોડી, હજારો મુસીબતો ખરા મરદો પેઢે વેડી, દીવના બંદરે પહેલવહેલું ચોરીયાસીના ચકરાવામાં પડેલું “કીસમતી” લંગર નાખ્યું જે મુવાફક નહીં આવવાથી, થોડા વરસ ગયા કેટે નામીચી તવારીખભુમી, સનગનમાં આવી, ઠર પડ્યા. બાપદાદાઓએ સદીઓ સુધી શરૂઆતમાં ખેતીવાડીપર પોતાનું નસીબ અજમાવ્યું જેને પરીણામે હજી તેની ઔલાદ કુરૂમ કુરૂમ તે ખેતીવાડીનું ફળ આપે છે. વખતના વહેવા સાથે જ્યારે વીધવીધ વિદેશી પ્રજાઓ જેવી કે ફ્રેન્ચો, પોર્ચુગીસા તેમજ ઇંગ્લેન્ડે સાથે તેમજ વળી બીજા દેશી રાજરજવાડાઓ સાથે વેપાર અરથે, યા સંજોગ અનુસાર સમાગમમાં આવતા ગયા તેમ તેમ બીજા વેપારી ખેતરોમાં તેઓ જતી બળ ને હુશાઆરીથી આગલને આગલ વેપારમાં પડતા ગયા, તે એટલા લગી કે હીંદુસ્તાનના સરવ વેપારી મથકો હાલની જરમન આલમ મીસાલ, એક હાથ કરતાં ગયાં, જેથી તેઓ ધીરે ધીરે ભાતબાત ને રકમ રકમની પ્રજાઓમાં પ્રમાણીકપણા માટે તેમજ જોતી કુતેહ માટે પ્રખ્યાત થવા લાગ્યા. સમય બદલાતાં ગોરાઓ સુરત છોડી મુંબઈ આવ્યા, તેઓ સાથે ઘણા જરથોસ્તી નરે શેર ખીરાદરો વેપાર અરથે જોડાઈ ગયા. યકીન ને પ્રમાણીકપણેથી ધમધુડાર મોટા પાયા

પર દુન્યાઇ વેપાર એટલા બોલણા પાયાપર ગોરાઓ કરતા ગયા કે વીદેશી સાહેબો વેપાર અરથે ટોળેટોળામાં હીંદુસ્તાન આવવા લાગ્યા. તે વખતે પારસી આલમનો ચઢતો દીવસ હતો, એમજ કહો કે પારસી કીરતીની બોલખાલાજ હતી, ખીજી કોમો તો વેપારી નજરે કાંઈ ગણત્રીમાંજ નહી હતી. બસ પારસીઓએજ બધો વેપાર એક હાથ કાધો હોય, તેવોજ દેખાવ વ્યાપી રહ્યો હતો, કેટલાક નસીબવંત પારસીઓએ કરોડો રૂપિયા જમાવ કાધા, જેનો નેક રૂડો ઉપયોગ કોઈપણ જાત તકાવતનો વિચાર આણ્યા વગર. મુફત જાહેર સ્કુલો, દવાખાનાઓ, ઇસ્પીતાલો, કુવાઓ. ધરમશાળાઓ તેમજ હમા જરૂરીઆત ચીજો જાહેર ઉપયોગી વેપારીખાતાંઓ પોતાને ગજવે ઉભા કરી પારસી સખાવત કીરતીનો હ મેશગીનો પાયો નાંખ્યો હતો. આજની મુંબ-ઈની આખાદ સ્થિતિ તેમજ મુંબઈ નગરીની જાહેર સખાવતી ઇમારતો પારસી કોમનાજ સખાવતી અકાબરોને આભારી છે. એમ કોણ પરકોમી પુરૂષ ના પાડશે? હા, તે મગરૂરી એકવારનો વેપારી સફા, હાલ દામા-ડોળ સ્કુલ કેળવણી લીધે ગુમ થઈ ગયો છે. અસલી પારસી વેપારી કીરતી કોમી શેઠીયાઓની કુસંપીને લીધે હાલ ભોંય પડી છે. અંગ્રેજો સાથે વેપાર અરથે જેમ જેમ ઘાડા સંબંધમાં આપણુ આવતા ગયા તેમ તેમ નસીબે યા કમનસીબે ઇંગ્રેજ ઉંચ કેળવણી લેવાનું ખીટું ઝડપ્યું, જેનું ફળ ઘણાજ નામના ઘડિંતા કાંકરા મીસાલ જાણીતા મહાન નરો સીવાય, કેળવણીના આકારમાં બજેલા કારકુન (clerks) પેદાયસ, કોમને માંથેજ પડવા બહાર રોશણીમાં આવવા લાગ્યા. આપદાઓ બોંદે ચઢાવી સદરા લેગાપર ખાસ કરી સાદીમાદી કસતી ધોતી દગલી પાઘડીપર કરોડોનો વીધ વીધ વેપાર ચલાવતા હતા, તેવારે જરાએ શરમાતા નહોતા. તેનાંજ કમનસીબ કમઅકક્ષી સેટાપાટકીવાલા ચીરંજીવીઓ બેએ ડુંકડ કરી, પાણીના અચાર માફક સીંચાઈ સીંચાઈ ધગક વગરના વડાલો, ડાકટરો, અને જેરીસ્ટરો થઈ મુંબઈ-માંજ રહેવાનું કમનસીબે મુનાસબ ધારે છે. આખરે પેટ ખાતર આંશીસે આંશીસ, પહેડીએ પહેડી, પગપાણી કરી શીખેલા બજેલાપર સાંવ પાણી રેડી

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી.

માંરેડ. Tel. Gemart Work.

૫૦-૬૦ માં કોઈ ઓશીસમાં ખુરસી ટેબલ આગલ જગા લે છે. હાઆઆશ હુહુહશ, જાણે બેટીઆપની મુરાદ ટળી ગઈ; પણ કમનસીબે પેલા કહે તેમ ભણ્યા પણ ગણ્યા નહી જેવો હીસાબ ભેજામાં હોવાથી તે પોતાનો જાતી તેમજ પોતા ઉપર ઉભા રહેલા કુટુંબીઓનો ભવીષ્યકાળ માટે જરા વિચાર આણતો નથી. કમનસીબે આખીકો મોજશોખનો અવાસ વધુ પરમાણુમાં હાલના નેકટાઈ કોલર જવાનીયાઓને હૈટે જરા જરામાં ચડડી આવે છે. તેને સ્વતંત્ર વેપારી નોકરી કરવી ગમતી નથી. બહારગામ જવું તે કદમાં જવું, એવો હમયગ ધખારો આપણા જવાન્યા લઈ દોરેલા જણાય છે. જેઓ પાસ પૈસા છે, તેઓ પણ આજ, મોજશોખના કિડતાં કાર્કમ દરદથી પીડાય છે; જે આજની સદીમાં નાખુદ કરવું એક સ્વપન લેખાયજ. આજે લાવ છરી નાક કાપુ જેવો અવતાર સરવ આશીસ તેમજ પેહેલીએ પ્રદાશી ચડયો છે. સવારના ૯ થી તે રાતના ૯ લગી હમદીન શેકોના તાણા જાણું, નામુનાસખજોગ બાંણો. સખત રાતદીન ટુંક પગારે મહેનત એ સર્વ આવા તંગીના વખતમાં મોંદને હુચો ખોસી કાઢવા પડે છે. આજે જા્ય કાંદ ને કોણે ખાય ! બહાર ગયો તો રવદીજ ગયશેજ જાણવો, કારણ આજ કયો કોમી દીલસોઝ જીગર ધરાવનાર શેકીઓ તેવા હમદીનોને વેપારી ખેતરમાં ખેંચી લેવા દીલસોઝ ખરું જરથોરતી દીલ ધરાવે છે? કમનસીબે તેવો અવનારી પુરૂપ દેવલોક થયો. તો તેના કુટુંબની પુરી કમખખતી જામેલી સમજાવી: એ શું આજના સમયમાં આપણું સરવને ખખર નથી? શું સ્વતંત્રપણે નાના પાયાપર વેપારી રૂટીએ ધધો કરવો શરમાવાનું કામ છે? માહ પણ જાતના ધધામાં શરમ શાળી હોય? પ્રમાણીકપણે યકીનથી, કોઈ પણ નાચીજ ધધો સ્વતંત્રપણે ચલાવવો, આજના કંગાળ આશીસ ગુલામગીરો કરતાં હમરે હમર દરજ્જે કાયદાકારક છે. એ એક ખરો વેપારી અચ્ચોજ તમને એ

પારસી બહેનોને ખુલ્લો પત્ર.

પ્રીય બહેનો,

તમને આ તો ખબર હશે કે, આજ આપણી ભારતભુમી હિન્દમાતા “સ્વરાજ્ય” મેળવવા, અને તેમ કરી દુન્યાના બીજા ભાષ્યબદ્ધ દેશો સાથે એકજ પગથીએ રાજદ્વારી વાજબી હકો માટે “અહીંસા” નાં હથિયારો સાથ, પોતાનાજ દેશનો દરેક ઉદ્યોગ ખીલવવા પાછળ મંડી છે. તો શું તે વેળા આપ પ્રીય પારસી બહેનો, આપનો વાજબી હિસ્સો અને મદદ હજીએ નહીં આપશો? જીવો, સમજો, હાલ જે વખત જાય છે, તેમાં ચપ કરતું કે કુલ જરથોસ્તી આલમનું નવું શહેનશાહી સાલ આવી લાગશે, ખરૂંની! તે વેળાએ તમે, પ્રીય પારસી બહેનોને લાજમ છે કે, હિન્દના આપણા દરેક સ્વદેશી હુન્નર ઉદ્યોગને ઘટતું વાજબી ઉત્તેજન આપવું. ખાસ કરી તમારી સાડીઓ હવેથી સ્વદેશીજ પહેડવાની પ્રતિજ્ઞા લો. આમ ડગવાથી આપણા દેશમાં બનતા મલોને ઘટતું ઉત્તેજન તેમજ મદદ મલશે; જેથી દેશનો પૈસો દેશમાં બચવાથી દેશ એ પૈસે સુખી બનશે, ખરૂંની! તમે માંગો તેવી સુતરાઉ, રંગબેરંગી કેન્સી, આંખને ઉડી વળગે તેવી ભાતભાતની સાડીઓ, બહી પાંચસો સાતસો રૂપ્યાની વિદેશી સાડીઓને ટકર મારે તેવી રકમ રકમની સુતરાઉ સાડીઓ, ખાસ બીલીમોરાની જાણીતી ગાયકવાડ મીલમાં બનાવવામાં આવે છે. તમે પારસી બહેનો જે સ્વદેશી સુતરાઉ સાડીઓજ પહેરશો તો, (૧) સ્વદેશી હુન્નર ઉદ્યોગને ખીલવવામાં મદદ કરશો. (૨) દેશનો પૈસો દેશમાં બચાવવા ભાગ્યશાળી થશો. (૩) તમને ખબર નહીં હશે કે આપણા ગરીબ જરથોસ્તી ભાઈ બહેનોને કેળવણીનાં કાર્યમાં ખાસ મદદનો હાથ આ સ્વદેશી સુતરાઉ સાડીના ઉદ્યોગ-માંથી અપાય છે. તમે પણ ખરીદી કરશો તો હમારાં કેળવણી કાર્યમાં મદદ કાઢી લેખાશે, ખરૂંની!

આશા છે કે તમે પ્રીય પારસી બહેનો આ ઉપર ગંભીર લક્ષ આપવા નીચરું સુતરાઉ સાડીઓ માટનું સ્વદેશી મથક ધ્યાનમાં રાખશો.

લીંબુવાળો,

Bombay Office:
H. M. Mehta & Co., }
Apo to Street.

H. M. Mehta, Chairman,
Gaikwar Mills Ltd,
BILIMORA.

આબદમાં જ્ઞાન આપી શકશે. અસલી વડવાઓએ, નાચીઝ નાના પાચાપર-
થીજ આજના ત્રીમત્રાક ભાઈઓ બેકુંડક કરે તેવા પુટકડાં ધંધામાંથી
કરોડો રૂપિયા પેદા કર્યા છે; જેની અરકતથી હજી તેની કેટલીક ઔલાદો
કરમ કુરમ ચાવી અમનચમનમાં મોજામાં મારે છે. જ્યારે છેલ્લે આપદાદા-
ઓનું ખરા પસીનાથી સકમાઈતું હીરા મોતીથી ભરેલું મોણું ખલાસ થયું
કે, અગલમાં છત્રી મારી, હમદીન શેઠિયાઓનું રાતદીન “ઓશીસ મોણું”
ઝીલવા નાચારીએ કોઈ આશીસની સીડી ચઢવી પડે છે. આમા માતપીતાનો
પણ નહીં માફ થાય તેવો કસુર છે. “મરે, ઓજાયાંને નોકરીનું” શું કામ છે?
એના આપ થતાને બહેશત, તેવણ બધું મુકી ગીયાચ, તે મારો જીભર
બેટો બેસીને ખાશે.” કહાં લગી તે કોઈ પુછતું નથી! આવા આવા બાયલા
બનાવનારા જવાબોથી તેમજ ધરના વાહલાઓનો છુટ્ટો મુકવાનો પેટમાં
ધસકો હમેશ રાખવાથી કોમી વેપારનું ખેતર ઉજ્જડ પડતું ગયું. આપણા
જવાન્યાઓને ધરનાં કેટલાંક મુરખી લેખાતાં બાનુઓએ એટલી હદે આપણા
જવાન વર્ગને બાયલા કરી મુક્યાચ, કે જ્યારે જવાન ઉછલતું લોહી બાહર-
ગામ જવા તૈયાર થાય છે ત્યારે કમનસીબે રડી તતડી, તેવા જવાન વરગને
કોમના ભલા માટે દૌલત ભેગી નહીં કરવા દેતા, હું આગલ લખી ગયો
તેમ, અચાર માફક, ઓશીસમાં સીંચવવા દે છે. આજ વલી, નવો
મંદી પવન, જોરમાં પુકતો તેમજ ગામે ગામ પણ પુકતો ચાલ્યો છે; તો
એક નજીવો આપણે સવાલ ફેંકીશું કે લખો પરકોમી બીન શીખેલા ભણેલા
અંગ્રેજ અક્ષરનો કકો નહીં જાણનારા પરકોમી સાહેબો પોતાનું તેમજ
કુટુંબનું ગુજરાન, કેમ નીભાવી શકે છે? શું આજ તેઓ આપણા કરતાં
વેપારી આંખે ચઢ્યાતી સ્થિતિમાં નથી? આપણી મુંઠી ભર કોમ કરતાં
તેઓમાં હજાર ઘણા પૈસે પુર બીન અંગ્રેજ શીખેલા ભણેલા વેપારી સાહેબો.
મોટા ઉમરાવ જીગરો ધરાવનાર પૈસે પુર નરો નથી?

શું આજ હમો સરવ હમદીન સાહેબો પણ વેપારી ખેતરોમાં બાહર
પડો, તો તેઓ બીયારા લુખમારો વેકશે શું! શું કદી માહાસાગરનું નીર્મલ

નીર કોઇ દીન ખલાસ થયલું સમજ્યું છે? શું દાદર અહુરમઝદે સરવને નાત જાત વગર બત્રીશી આપી છે તે શું જોવા માટેજ આપી છે? દુન્યામાં જ્યાં એક કાઠી જેવી નાની કાઠી લુખે મરતી નથી, તો શું ખુદા તહમો સરવ હમદીનોનેજ લુખે ડોકરાવશે? આમ બાયલા ક્યાં લગી પડ્યા રહેશે? જાતી ઉજ્જવમ પકડો, દીલપરથી મુંબઈની મોહીનીની ધુળ પખોડી નાખો; તેમજ સેંટા પાટલી પાડવાના, ને, ખોટા અરધી આવક વગરના મોજ શોખને વળગી રહેવાના, તેમજ જૈરાં કમીટીમાં મરઘા મીસાલ મુંબઈમાંજ કોઇ કરી રીતની આવક વગર, તેઓ માફક એશકાત ઇતિરાત જીવું જૈરાં સહી હસાવવાતું છોડી, એકવાર બાહરગામ પગ મુકી આવો. જીવો પછી કોઇ દીન પણ મુંબઈ જેવી ખોટી બાહરની ઢોંગસોંગવાતી નગરીમાં ફરી આવવા ગમેય! પછી આમ ખેરોજગારી માટે હાલની માફક કદી બીહ ધુજતું પડે કે? શા માટે મેંદા બકરા મીસાલ એકજ ઠેકાણે મુંબઈમાં પડી રહી એકજ જાતનો ઘંધો કરી, નહીં તહમો નફો કરે કે નહીં તહમારો હમદીન નફો કરે, એવો ઘંધો શા માટે એકજ રસ્તાપર ખોલી નાહકની પધસાની બરબાદી કરે છે? શું હિન્દુસ્થાનની રકમ રકમની કાચી પેલાયશ નફાકારક નથી? પરકોમી, આપણી આંખે અંબણ જણાતા, ફક્ત કારણ એ કે, ઈંગ્રેજ શબ્દનો એક અક્ષર પણ નહીં ખબર, તેવા તેવા ભાઇઓ કરોડો રૂપ્યાની દરરોજ ઉઠલપાઠલ કરી, જાતી કમાઈથી લખો રૂપયા પોતાની કોમને સખાવતને રસ્તે આપી જાય છે. પોતાની કોમના જવાન વર્ગને આગલ રહી વેપારી જીરસો ખીલવવા દુકાનો ને આશીસો ખોલી આપે છે; દરેકે દરેક વેપારી ખેતરોમાં પાડી પોતાની કોમને જગજગઆશકારા કરે છે, ત્યારે આપણી કોમના ભણેલા વિદ્વાનમાં ખપતા બીજીકો, તેઓને ત્યાંજ કારકુનની નોકરીએ રહેવા ફાંફાં મારે છે?

ક્યાં અસલી ઇરાનની દુન્યા ધુજવનારી શહેનશાહત ને ક્યાં આજની બાયલી બનેલી તેનીજ ઓલાદ? કીસ્મત; આપણી એક આવી અદેખી અંતશથી ભરેલી કુસંખી કોમ માટે (!)

જ્યારે મુંબઈની હમદીન ઓશીસ તેમજ હમદીન પહેડીના હમદીન લેખાતા

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી,

માંડરેડ. Tel. Gemart Work.

શેઠ્યાઓ પરકોમી જીવાન્યાઓને ખુશી સાથે નોકરી રાખે છે ત્યારે જો ભોમ જોગે હમદીન ભાઈ ત્યાં જઈ લાગો તો તેના અક્ષરની કેળવણીની, યા કોઈ પણ નજીવી જેવી બાબતની કોતાહી આગલ કરી ના પાડશે; ને જો કોઈની ભલામણે ગયો તો શું એક પોતાની કોમને માથે આભાર ચઢાવ્યો હોય તેમ એવો પગાર નફી કરશે કે આપડો પોતાની રકુલ કોલેજ કેળવણીને હજારો અંતકરણથી શ્રાપો આપી ગપચુપ દલગીર દીલે નીચે ઉતરવા માંડશે. તેની રકુલ કોલેજ કેળવણીએ શું અપાવ્યું? પાંત્રીસ પચાસ રૂપયા? આશીસ સાહેબો સાફ જણાવી દેશે કે અમારું કામ તો અંગ્રાણ માનવી પણ કરી શકે, અમને તો ફક્ત હુશીયાર ચાલાક માણસ જોઈએ છીએ. આશીસમાં હજારો ડીઝીની લાયકાત મોટે ભાગે કોડીની કોમને પણ પુછાતી નથી. આજ ભલા ભલા, અક્કલમંદ, હુશીયાર, ચાલાક, ચંચલ યુનીવરસીટી ડીઝીઓ લઈ ખેડેલા ત્હમારા હજારો હમદીનો સાથ, પરકોમી અણુધડ લેખાતા વેપારી મરદાનગીવાલા બચ્ચાઓ સાથે વેપારી નજરે જીવો કે એમાંથી આજના જમાને અનુસાર કાણ વધુ સુખી દરેક વાટે છે? હમદીન કારકુનો કરતાં આશીસ હમાલોને વધુ માન ને વધુ સારો દરમાયો મલે છે. તેમાંનાં કેટલાંક જાતી અક્કલ હુશીયારીથી ત્હમારીજ સોડે એસવા પણ કેટલાક હમાલો નસીબવંતા આ વીસમી સદીના આગલ વધેલી સદીમાં બનવા પામ્યા છે; ને એવો પણ વખત આવી લાગશે જ્યારે ત્હમારી જગાઓ મોટે ભાગે ત્હમારા હાલના લેખાતા હમાલોજ પુરશે. જેઓને ખુદાએ આપ્યો આપી છે, તેઓએ હવે પછી એ બાબત બરાબર જોઈ પોતાની આળસ તોડી વેપારી ખેતરમાં પડવાનું તક મલકે કુદી પડવું ઘટે છે.

પરકોમી આશીસોમાં તેમજ પહેડીઓમાં પહેલે પોતાની ન્યાતમાં ખાલી જગા માટે ખબર કહડાવશે, થોડા મહીનાઓ જવા દેશે ને આખરે પોતાની

ખાટલીવાલાની ૫૧ વરસની પ્રખ્યાત દવાઓ.

સોના તથા રૂપાના ચાંદા ઈન્ડીયન ઈન્ડસ્ટ્રીયલ
એકઝીબીશનમાંથી મેળવેલા છે.

ખાટલીવાલાનું { એગ્યુમીક્ષયર
એગ્યુની ગોળીઓ

ખાટલીવાલાનું { (ટોનિક સીરપ)
આલામૃત.

ખાટલીવાલાનું { (કીયારઓલ)
આમ.

ખાટલીવાલાની { (એ ગ્રેનની)
કુદનાઈની તેબલેટસ.

ખાટલીવાલાનું { કોલેરાનું તથા
ડાયરીયા મીક્ષયર.

ખાટલીવાલાના ટોનિક પીલ્સ.

ખાટલીવાલાનો દરાબનો મલમ.

ખાટલીવાલાનું દાંતનું મંજન.

વેપારીઓને કીફાયત ભાવ.

પ્રાઇસ લીસ્ટ માટે લખો

ડૉ. એચ. એલ. ખાટલીવાલા સન્સ

એન્ડ કું. લી.,

શાપુરજી એચ. એલ. ખાટલીવાલા સોલ મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર.

P. O. Cadell Road, Sayani Road, Bombay No. 14.

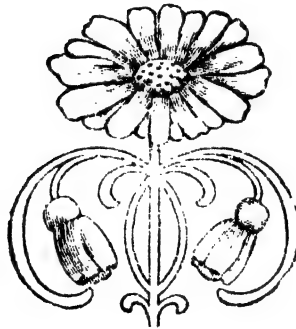
તારનું એડ્રેસ.

“Cawashapur”, Bombay.

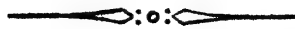
ન્યાતમાંથી નહીં તો જ્ઞાતમાંથી એકને શોધી કહાડી ઉંચ દરમાયા પર મુકી, પોતાની કોમની બલાધમાં વધારો કરશે. શાબ્દાશ આતું નામ તે ખરું કોમીભીમાન.

કેમ હમદીન શેઠયાઓ, આતું પિકચર શું ત્હમોએ નજરે કદી જોયુંજ નથી?

ખુદા ત્હમો સર્વને પણુ આવીજ કોમીભીમાન વેપારી ખુદ્ધી આપે, જેથી હાલની એરોજગારીની ખુમોનો હંમેશ માટેનો નીકાલ આવી જાય. દાદાર અહુરમઝદ હમદીન જવાન વર્ગને, હમદીન અકાબરોને, હમદીન શેઠયાઓને, હમદીન વયાખ્યાણો આપતાં આપણા ખીરાદરોને, ફક્ત કોમી અભીમાની વેપારીજ ખુદ્ધી આપે; એવું અંતકરણનાં થોકા સ્હીત આજના જમાનાને અનુસાર મારી અંતઃકરણપુર્વક બંદગી છે, જે આમીન થાવો. આમીન!



જંગલી ઘાસ માફક ઉગી નીકળેલાં કોમી મંડળો.



પારસી ભાઈઓ, તમારો પદસો શા માટે નાહક બરબાદ કરો છો?

બ્યારે પણ હમદીન કોમના મેળાવડાઓ થાય છે ત્યારે, ગજનાં ગજ ભાષણો અને તેવાં મંડળોને મદદ કરવા અપીલો પર અપીલો સુખી સુખયારા શ્રિમંત શેઠો તરફથી બહાર પાડવામાં આવે છે. હું વારંવાર લખતો આવ્યો છું કે, જે પારસી કોમમાં આજ થઈ પડેલા કાતીલ કેળવણીના તેમજ રોજ વગેરેના સવાલોનો ફડકો કરવો હોય તો પહેલે હમદીન કોમમાં જંગલી ઘાસ માફક ઉગી નીકળેલાં 'મંડળોને એકત્ર કરો. હમદીન કોમે ક્યાં મંડળોને સહાયતા, પદસા ને જાતીમદદ આપવી, એ પહેલે નક્કી કરવું ઘટે છે. આજે હમદીન પદસો સદમાર્ગે નથીજ વપરાતો, એ સુર્ય મીસાલ સર્વ સાહેબોને ખબર છે. છતાં માત્ર લાગણીના ગુલામો બની, નાહકના બાર વરસે જગૃત થતાં મંડળોમાં હમદીનો હજી પદસો નાંખવા હાથ ખાંચતા નથી, એ આપણી દલગીરી છે. એકલદોકલ એક મંડળ કાંઈ યોગ્ય નહીં જેવું કાર્ય બજાવે તેના કરતાં ચાર પાંચ મંડળો એકજ કાર્ય બજાવવા એક થાય તો તે કેટલું કાર્ય સહેલાઈથી કરી શકે તેનો હજી આપણા હમદીનોને જરાએ ઝાંખો ખ્યાલ થતો નથી એ બહુજ અફસોસભરેલું હું લેખું છું. ગોરા દેશોમાં હાલ નવો યુગ શરૂ થયો છે તે સહાયતા છે. મોટી મોટી બેંકો, ઓફીસો, વેપારી પેઢીઓ વગેરે, ધન દોલતનો તેમજ યોગ્ય વેપારનો ઇકોનોમીક નજરે ને જાતીયુદ્ધીએ જે ધોરણે ઉપયોગ કરી, કામકાજ બજાવે છે; તે સહાયતાનાં ધોરણપર હમદીન સાહેબોને ચાલવા હું મજબુત અપીલ કરું છું. હાલ તો જેમ મોરીમાં ફાકટનું પાણી ઢોળાય છે, તેમ હમદીન પદસો જરાએ પુછપરછ કે જાતીયુદ્ધી વાપર્યા વગર આમજ બરબાદ થાય છે, પછી કોમનાં જરૂરી મંડળો હમદીન પદસા વગર મરી જાય તેમાં શી નવાઈ! આજ કેટલાંક હમદીન મંડળો, ફાકટનાં બે ત્રણ સાહેબોપર

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી.

આંટરેડ. Tel. Gemart Work.

નામના, તેઓનાં જ ભેગાં અનુસાર જરા જાહેરમાં માન ખાટવા ખાતર; જુદા થોળલાઓ, કોઇપણ પ્રકારનાં ધરખમ કોમઉપયોગી કાર્યો કોમ આગળ રજુ કર્યા વીના સમ્પડયા કરે છે. છતાં તેવાં મંડળોના સુકાનીઓ સહાયતાના ધોરણે એકત્ર થઈ, યોગ્ય કોમઉપયોગી પગલું નહીં ભરતાં, ફક્ત જાતી બોહોંશ ને મમત ખાતર જીવ્યા કરે છે; ને આપણા કેટલાક મુરખા સાહેબો ફેકટની “પરસનાલીટી” પર દોરવાઈ જઈ આંખ વીંચી તેના સભાસદો થવાનું માન સમજે છે એજ આપણી કમનસીબી છે. મારે હમદીન કોમને મજબુત અપીલ છે કે, નાહકના લાગણીથી દોરવાઈ જઈ ઢંગધડા વગરનાં મંડળો, મ્યુઝીક ક્લાસો, ટયુશન ક્લાસો વગેરે માટે, જાતી દેખરેખ તેના કારોબારીઓ માટે કહાડયા વગર, તેના પ્રિન્સીપાલોની નમતીક સ્થિતિની ખોળ કહાડયા વીના, મહેરબાનીની રાહે આમ ભવીષ્યમાં દરેક મંડળો માટે મદદ કરવાનું હડખું કોમનાં ભણાં ખાતર મુકી દેવું ઘટે છે. ખીજી સુચના એ છે કે જે શ્રીમંત સાહેબો, તેવાં મંડળો માટે ચીખા થવા નીકળે તેવા સાહેબોનેજ, કાનમાંથી પકડી થોડાક હજાર રૂપ્યા તેઓ પાસેથી કહડાવી લેવા ઘટે છે. “કાજી કહેનેવાલા, કરનેવાલા નહીં” જેવો હીસાબ હવે હમદીન સાહેબોએ સાફ મોહનાંપરજ પરખાવી દેવું જોઈએ. પારસી કોમ હાલ પદ્ધતિની તંગી માટે બાંગો મારે છે, પણ ગુપચુપ કેવા, પદ્ધતિના શ્રીમંત ઝરાવાલા શેઠો પાસેથી, યોગ્ય સમજાવી પટાવી, તેઓની ગંભીર ફરજને દેખાડી કામ કહાડી લેવું, તે વીશે કમનસીબે, હજી બેખબર છે. લખાણો લખીને, બાશણો કરાવી, પદ્ધતિ આકાવવાનું હવે આજના જમાનામાં માંડી વાળજો. ખુદાએ આપેલી સદ્બુધ્ધીથી, કાંઈ કુનેહ મારસાજીથી કામ, તેવા આપણા બેખબર મગજ ધરાવનારા શ્રીમંતો પાસેથી કહડાવી લેશો, તોજ કાંઈ ધારેલાં કોમઉપયોગી કામો સફળ થશે. બાકી આમ તો, “ભેંસ આગળ ભગવદ ગીતા” સમજજો.

પારસી બેરોજગારીનાં મુળ ગુણદોષ.

આપણા જવાન્યાઓ કયારે જાતી ઉજ્જમ પકડી
બહાર પડશે?

હાલની આ બેરોજગારી કેમ દૃઢે કરશે?

હાલ દેખાદેખીથી પારસીઓમાં ઘુટકલ્યો ખોટો, સેંટા પાટલી પછવાડે જીકો ખોટો ખરચ, અને ગળાંએ કાણું છતાં ફેકટનો દેખાદેખીમાં અમેરીકન ડરેશ સજવાનો વાંદરીઆ નકલનો બેજંગેપ પવન, ચોમેર ધૂંકી રહ્યો છે, જેથી કોમનો પૈસો વીદેશમાં કરોડોમાં નાહકનો ધસડાઇ જતો ચાલ્યો છે, જેનો રતીભાર પણ ખ્યાલ, આજના કેટલાક નાદાન કમઅકસી ભાઇ-ઓને આવતો નથી, એ કોમની કમનસીબી છે. ભલાભલા પરકોમી વીદ્વાન નરતારીઓ, પોતાનો દેશી ડરેશ સજવામાં માન સમજે છે, ત્યારે આપણા કેટલાક બહુ ભણેલા ગણેલા વીદ્વાનમાં ખપતા વાંદરીયા ભાઇઓ, ગુનપાટ જેવા પાટલુનો ને પાછલો ભાગ અમર્યાદા જેવો રાખી, બટલરો પેહરે તેવો, એકુબે ધાનખાવાના ડગલાઓ પેહેરી, હમદીન મીજલસમાં હાજર થવા તલપાપડ થઈ રહે છે. આપણને એવા ડરેશો માટે કશુંએ કહેવાનું નથી, પણ એટલુંજ કે, ભાઇઓ આપણને એ નહીં શોભે, ને નહીંજ છાજે. ભવીષ્ય માટે નાની નાની રકમો બચાવવી, એ તો તેઓની બલાજ બાણે, ખાધું પીધું ને મોજમજાહ કાધી, તેમાં તેઓ પોતાને કમનસીબે, માથે કરજ છતાં સુખી માની લે છે. તેઓ પોતાના જાતભાઇઓ માટે સાથે આશીસમાં કામ કરવા છતાં જરાએ રતીભાર પણ દીલસોજી ધરાવતાં નથી. વખત આવે હમદીન ભાઇઓનો કાંટો કહાડવા તથ્યાર બને છે. તે માટે મોટે ભાગે રાહ જોતાંજ કેટલાક હાલના હમદીન બેરાદરો હાથમાં કલમ લઇ એકેલા દરેક આશીસમાં જણાશે. ત્યારે કહો કે કોમના જવાન્યાઓ જ્યારે એકમેકના નજીવા પગાર માટે ટોટા પીસવાનું બાકીજ રાખ્યું છે, તો પછી કોમના જવાન્યાઓનો ઉદય તે કેમ થાય? હાલ પારસીઓમાં બેરોજગારીનું

કે. વાડયા, હીરાન: વેપારી.

ગ્રાંટરોડ. Tel. Gemart Work.

મુલ જડ ઉંગાણમાં ઉતરી ગયતું જોવામાં આવે છે. પારસી વેપારી આધ્વે-
દારોએ, તેમજ દનાદ્ય વગવસીલા ધરાવનારા હમદીન શેઠ્યાઓએ સાથે મલી
ઝટ નીકાલ કહાડવો ઘટે છે. તેઓને યાદ રાખવું ઘટે છે, કે, કોમની ચદતી,
તે તેઓની ચદતી છે; તેમજ તેઓની પડા સાથ, કોમની પણ પડતી છે.
આ બાબદ પર જો લીલ કહાડવામાં આવશે તો મામલો, મદરાસી તેમજ
બંગાલી મદરાસી ભાઈઓ મીસાલ હમાનની પગદીયે, ઉતરી પડવાનો, ચોંકા-
વનારો મામલો ભવિષ્યમાં થઈ પડશે. મદરાસ તેમજ બંગાલ પ્રાંતોનાં ભા-
ઈઓ પરથી આપણાં જવાન્યાઓએ, ભવિષ્ય માટે, કલારકો તરીકે નહી
રહેતાં; વેપારીઓ, નાના પાયાપર થવાનું, અગમ બુધ્ધી વાપરશે, તો હજી,
જવાન્યાઓનું ભવિષ્ય કંગાળ સ્થિતિમાંથી બચવા પામશે. આપણા આશીસ
ભાઈઓએ સંપત્તિ ચાલી, કમચકલી ભાઈઓ તરફ માયા મહેરથી જોઈ,
ફક્ત વરસે ખીર-રટાઉટનાં બાટલાં ભાંજી, કોઈ ભાઈ ક્યાં, તો કોઈ શેઠ્યા
ક્યાં, ખાઈ જમી લઈ, પરવારી જવામાં, આપણા જવાન્યાઓનો શુકરવાર
થવાનો નથીજ. સર્વ આફ્રીસના ભાઈઓએ સાથ મલી ધરખમ
પાયાપર, એક એશોસીએશન ઉભી કરી, વાદવીવાદ રૂઢીએ,
સર્વ કોમી તેમજ પરકોમી આધ્વેદારો સાથ વેપારી રૂઢીએ સંદે-
શાઓ ચલાવી, ફરીયાદો રજુ કરી, ઘટતી હાજતો માટે અરજો
કરી, મોટા પાયા પર, વિદેશી વેપારી આલમ મીસાલ યોગ્ય
આપણી રોજીંદી કલારક જીંદગીમાં ફેરફારો કરવા, જતી કુનેહથી
આપબળથી આગળ વધવા, જતી ઉજમ હવે પકડવાનો વખત
આવી પુજા છે. શા માટે તેઓએ પોતાનાં બરની વેપારી કીતાબો વાંચી,
જતી આપબળથી આગળ ન પડવું જોઈએ ? એક યોગ્ય આશીસ લાઈબ્રેરી
માટે, શા કારણે નહી તેઓ એક થઈ, યોગ્ય અરજ, પોતાનાં આશીસ

શેઠ્યાઓ આગળ મુકે ! હજારો ચોપાન્યાઓ, દધનીક તેમજ માસિક, ગામે ગામનાં, દેશે દેશનાં, કુલ જહાનનાં પત્રો શેઠ્યાઓએ વાંચ્યા બાદ, નકામા ધુળ ખાધ, મુક્તીફાજ ભાઈઓ ઉપાડી જાય; તેનાં કરતાં, કાં નહી તહમો જવાન્યાઓ, આગળ પડવા માટે, યોગ્ય ઉપયોગમાં લેતાં, જેથી દરેકને તેનાં બરનો ખોરાક મળી આવે, જે આગળ જતાં ભવિષ્યમાં અતી ઉપયોગી થઈ પડવાનો સંભવ રહેવા પામે; ખરૂંની ?

કેટલાક વરસોની વાતપર મુસતમાન ભાઈઓની બેરોજગારી માટે નરેશેર ભાઈ ખાનખહાદુર મુનશી ગુલામ મહમદે ચાલુ એ બાબદ પર લખાણો કર્યાથી ભલા ભલા કોમી ઓધેદાર તરફથી ઘટતો ફેંસલો પોતાની કોમના જવાન્યાઓ માટે કરી નાખવામાં આવ્યો હતો. આપણા હમદીન જવાન્યાઓએ, આ હાલની બેરોજગારી ઉપર ચાલુ લખાણો કરી કોમના ઓધેદાર વરગને ગામે ગામથી કુંભકરણ ઉંઘમાંથી જાગ્રત કરી બનતા તુલીક હમદીનોને પહેલે નોકરીએ ઉંચકી લેવા વીનવવું ઘટે છે. તેમજ જરથોસ્તી વેપારી ઓધેદારોએ મોટું મન રાખી ઉદાર વૃત્તિથી પહેલે પોતાની કોમના બેટાઓને ઠેકાણે પાડી નાખવા ઘટે છે. આશા છે કે આ ઉપર પારસી વેપારી તેમજ આશીસ વરગ ગામેગામથી બહાર પડી પારસી આલમમાં વેપારી એલમ ફેલાવી હાલની કંગાલ્યત બેરોજગારી સ્થિતિને દંભેશ માટેની નાબુદ કરવા બાહર પડશે. ઊસ્તા અહમાદ બેહમ હયાઈ વસીકહમાઈગીત, સુખ તેને છે જે ખીજને સુખનો રસ્તો દેખાડે છે. એ ધરમ ફરમાન મુજબ જો આપણા જરથોસ્તી ઓધેદાર હવે પછી નજર દોડાવશે તો ખચ્ચીત તેનું જાણેદાન મીઠું ફળ ચાખવા તેની અઉઝાદ દંભેશની ભાગ્યશાળી બનશે.

અથા જમ્યાત યથા આત્રીદનામી જેવું નેક મનશનીથી ઇચ્છ્યું તે સફળ થાવો.

પારસી વેપારી આલમ.

હમદીન આફીસ શેઠયાઓ આફીસ રાજ ક્યારે સુધારશે?

આપણા જવાન વરગ કુવામાંનાં દેડકાઓ માફક શા માટે
કંગાલ્યતમાં હજી જીંદગીની કહાડતા હશે?

તેઓ ઉજ્જમ પકડી વેપારી ખેતરોમાં ક્યારે કુદકા
મારવા બાહર પડશે?

—:(૦):—

ક્રમનસીમે સ્કુલ કોલેજમાં, ઓફીસ લાઇનનો રતીબાર પણ ખ્યાલ નહીં હોવાથી આપણા છતે પૈસે ટકે, છતે જ્ઞાને, છતે હાથે હુન્નર છતાં, વેપારમાં નાના પાયાથી મંડાણ કરવા બદલ, નજીવા દુકંડે પગારે, હવાઇ સાહેબ બનવાનાં સ્વપ્ના સાથ મેટ્રી મેટ્રી ઓફીસોમાં જોડાય છે, જેમાં થોડા મહીનામાં જ ખીચારા પોતાને ફસેલા ગુરૂવે છે. આજ જ્યાં ભલા ભલા પરકોમી મદદરાસી, બંગાલી સાહેબો, યુનીવર્સીટી ડીગ્રીઓ ઉપરાંત વેપારી ઉંચી ડીગ્રીઓ સાથ પચાસમાં પણ કામ કરવા તૈયાર બને છે, કારણ તેઓની વીચીત્ર રહેણીકરણથી તેઓથી બની શકે છે; તો આપણા ચંચલ પણ અધુરી યા ફક્ત કોલેજ કેળવણીવાળા સાહેબો તેઓનાં બળ આગળ કેમ ટકી શકે તે હજી પણ કેમ બિવિધ્યમાં ટકશે તે જોવાનું છે! પૈસાવાળો, મધ્યમ તેમજ અભણ જવાન વરગ એકજ નજ્યાએ દોડધામ ચલાવે ત્યાં મુફ્લીસ, લાજત-મંદ સાહેબોના ઓફીસોમાં શું આશરા! આજ તો લાગવગનો જન્મનો છે. લાગવગથી લાકડાંનાં દુકાને પણ શેઠભણ શાભણનો બનાવી ઉંચી જગાએ બસો ત્રણસોનાં પગારે ખેત્રાવમાં આવે તે પણ ચાલી શકે. શું સમજ્યા! એ તો સરવ દેકાણે જગમહેર વાત છે. ખરેખરી! પૈસાવાળો આજુ વરગ, કહાં ઘરમાં ખીચારો માંખ મારે કરી ઓફીસમાં નામનો ડગી જાય છે, જે ઇકોનોમી પોઈન્ટે જોતાં ખરા લાજતમંદો સાહેબોને તેમજ ઓફીસ કારો-

દેવલાલી બોરડીંગ સ્કુલ.

આ જુની અને જાણીતી મીઠ તલાટીવાલી સ્કુલે
૨૩ વરસ પુરાં કીધાં છે, ને તે અરસામાં આ સ્કુલને
સારી પંક્તીપર રાખવા માટે દરેક રીતની કાળજી
રાખવામાં આવી છે. અને મેટ્રીક વીગેરેની પરીક્ષાનાં
પરીણામો ઉત્તમ આવે છે. ગયે સાલ મેટ્રીકની પરીક્ષામાં
૧૦ માંથી ૯ પાસ થયા હતા. દરેક ક્લાસોમાં ગ્રેડયુએટો
અંગ્રેજી શીખવે છે. હાલનો સ્ટાફ નીચે મુજબ છે :—

Mr. D. M. Jall (40 years' teaching experience.)

Mr. T. N. Dastur M. A. (Hon.)

Mr. K. G. Karare B. A., S. T. C. (Hon.)

Mr. T K. Bilimoria B. A.

Mr. J. M. Desai M. A.

Mr. N. J. Dodhi B. A.

Mr. D. R. Kaprekar B. Sc.

and 5 Others experienced teachers,

પ્રોસપેક્ટસ માટે લખો— “ D. M. Jall, Deolali.”

કે. વાડયા, હીરાન: વેપારી.

આંટરેડ. Tel. Gemart Work.

બારમાં એક બોજનરૂપ થઈ પડ્યા છે. આવા નામચીન મોજ્યા મારનારા સાહેબો ખરી પરીનાની રેટલી પેદા કરનાર હમદીન બાબજોપર એક તરાપ માનનારો વરગ લેખી શકાય. જ્યાં એવા સાહેબો ફકરી જાય; તો કુદરતી ખરા હાજતમંદોનાં કમનસીબે થોડોજ પગાર આવવા પામે. તેઓ જેટલા એક વાટે પૈસાની દેવીનાં લાડકા છે તેટલાં ખમણાં લાડકા ઓશીસ વડવાઓનાં પૈસાને જોરે બને છે. નાની નાની નહીં ઇચ્છવાજોગ ને નહીં માફ થવા જોગ ઓશીસ બનાવો તરફ હાથે ફરી હમદીન ઓશીસ વડાઓ આંખ વીચામાણું ફરી ચલાવી લે છે, જે રૂઢી ગરીબ વરગને બોજન સમાન થઈ પડે છે. એક વડો ઇંગ્રેજ સાહેબ જેટલું 'ખર' ડીસીપલ'નને, ઇનસારી ધોરણે ઓશીસ કાર્યો ચલાવે છે; તેનું કોડીભાર પણ આપણાં હાલનાં ઉગી નીકળેલા હમદીન ઓશીસ સાહેબો કદી ચલાવનાર નથીજ. તેઓની નહીં માફ થાય તેવી નબળી પોઝન્ટ નાંખતી છે; જે ધીમે ધીમે એટલી હદ ઓળંગી જાય છે કે ગરીબ હાજતમંદ કારકુનો (Colonies) બસ, એક ચાવી આપેલા રમકડાં મીસાલ ઓશીસ કાર્ય બજાવે છે. તેઓની જાણસા હંમેશની પગ નીચે રાખવામાં પોતાનું સુખ ધારે છે. તેઓનો જોશ ને ઉત્તતી હંમેશ માટેની દાખી દેવા, હંમેશ પોતાની સત્તા આગળ ધરે છે. કુવામાંનાં દેડકાં મીસાલ જવાન વરગ ઓશીસ જીંદગી ગુજારે છે. ઓશીસ બહાન કે અંદર ઓશીસ વેપારી વરતણુ શું ચાલે છે, તે તો તેઓની બળાજ નજી; એવો અવતાર સરવ દેકાણે વ્યાપી રહ્યો છે. ઓશીસ કારોબારમાં કેળવણીને જગા જરા પણ આપવામાં આવતી નથી, જેને કાંઈ પણ ડહાપણુ વડા હમદીન ઓશીસે આગલ દોહવ્યું તે ઉડી ગયલોજ સમજવો. આમ હાલે ઓશીસમાં સરવ દેકાણે હમદીન બાબજોની ઓશીસ સત્તા ચાલી રહી છે. કમનસીબે

કારકુન વરગમાં હમદીન ખીરાદરોમાં અદેખાઇનેા જ્ઞેશ વધી ગયો છે. એક ખીજા હમદીન બાઇને ઓશીસ કાર્યક્રમ તેના બલાં માટે સાદી સમજથી દેખાડવી. સમજાવવી, તેવાઓને આગળ પાડવા, એ સરવ હાલ કેટલાક હુશીયાર ને પુર ખબરદાર સમજનારો કારકુન વરગ, ગુનાહ લેખે છે. ઓશીસ વરગમાં મોટું દરદ અદેખાઇ છે. તે પણ પારસી કોમનાં કમનસીબે પારસી ખીરાદરોમાંજ જોવામાં આવે છે; જ્યારે તેથી ઉઠ્ઠું, આપણે હીંદુ અને અને મદરાસી સાહેબોમાં જોઇએ છીએ. શું બણેલા ગણેલા પૈસાદાર વરગે હાજતમંદ રોટલી મેળવનારાઓ પર આમ ઓશીસમાં ઠસી જવામાં સજવાર છે કે? શા માટે તેઓ તેઓનાં બરનાં મંડળોમાં ભરાઇ, ઉદ્યોગી ખીજનેસમાં જતી પૈસો નથી રોકતાં? શું ખીજનેસમાં કેળવાયલુંજ બેનુ કાર્ય કરે છે? પોતાની મેળે જેમ જેમ દહાડાઓ, મહીનાઓ ને વરસો ગમડતાં જશે; તેમ તેમ પોતાની જતી હુન્નરથી, જતી કુશળતા ને જતી બળથી વેપારી બુદ્ધિ ખીલતીજ જશે. શા માટે નાની પુંજ રોકી નાના પાયાપર વેપાર નથી ઉઠાવતા? આતું કારણ દુર શોધવા જવું નહી પડે. જ્યાં દરેક વાટે મોજમજાહ, એશઆરામ કારનેશ્યા, મોનજીની, ગ્રીન; તેમજ નાટક સીનેમા દાનસોમાં મોજ્યા ઉરાડવા જોઇએ; જીવને દરેક કીસમની મગ્નહ કરાવવી જોઇએ; તો તેવા સુખ્યારા સાહેબોથી મુંબઇ કેમ છોડાય! કમનસીબે હજી વેપારની રતીભાર પણ જગરતી પારસી કોમમાંથઇ નથી. ક્યારે આપણો જવાન વરગ તેમજ શેડીયાઇ વરગ પરકોમી વેપારી કોમપરથી ઘટો લેશે? આજ તમેા સાહેબો, નોકરીમાં કમાઇ કમાઇને શું કમાવો? ગમે તે પણ નોકરી તે ગુલામગીરીજ છે, એ તો કોઇ પણ ના નહીજ પાડશે. જ્યારે વેપાર સ્વતંત્ર, નહી કોઇનેા હોકકો ને ઘોકકો, ને સાથ તમે જતી હુધ્ધીથી દશ ઘણું હાલ કરતાં કમાઇને કોમનું બલું કરવા સામર્થવાન બનેા તે વળી શુદ્ધ. આપણા નરે-શેર બાપદાદાઓએ જે વેપારમાં ઝીપલાબું નહી હેતે, ને બસ આમ હાલનાં જવાન્યા માફક જીદગી કહાડી હોને તો આજ આપણો ખચ્ચીત મદરાસી હમાલ જેવો અવતાર થઈ પડત. ખુદા, એવો દીન કદી પારસી

કોમને નજ દેખાડે. આપણી કમનસીબી એજ છે કે, શેઠ્યાઓ ભાષણમાં પોતાનું સરવ ફળીભુત થયતું સમજે છે. કોઇ પણ દીલસોઝ શેઠ્યો, મોટી નાદર રકમ કહાડી આપી, જપાન દેશ માફક, આગળ રહી આપણું જવાન ઉધરતાં આપદાદાનું વેપારી ખમીર ધરાવનારા જવાન્યાઓને, વેપાર કરવા કાજે, દેશેદેશ મોકલી વેપાર કરવા કાજે આગળ પાડતા નથી, વેપારમાં ખીજા અનેક ફાયદાઓ છે, તે જાણ્યા છતાં મોજીલી જીંદગીને વળગી રહેતું એ પોતાની કોમનાંજ પગમાં કુહાડો મારવા મીસાલ છે. આ બાબદ બરાબર રીતે સ્પષ્ટ સમજાવવા, તેમજ પૈસાદાર તેમજ મધ્યમ જવાન વરગતે તેઓના ભેજાં અનુસાર વેપારી ખાતાંઓ ઉંઘડાવવા, હમદીન ધનાઢય વેપારી હમદીન વરગે બહાર પડતું ઘટે છે.

મધ્યમ વર્ગના બાઇઓ; આપણો ધરસંસારી સામાન, જેવો કે ચોખા, દાળા, ઘઉં, લાકડાં, રૂ, ઘી, તેલ, સફેદ તેમજ ગરમ કાપડ, છુટ, મોજાં, જાત જાતની ખીજા ખોરાકી ચીજો, તેમજ ખીજા ધર સંસારી હમા જરૂરીયાનો જેને માટે આપણે પરજનત વેપારીઓને આધારે ઘેસી રહેવું પડે છે, તો કાં નહીં, એ બાજુ હમદીન જવાન ઉલતમંદ વર્ગ નજર દોડાવે ?

આપણામાં હજારગણું સાઈં વેપારી ભેજું, સારી તરખીયત, સારી હંચ કેળવણી, સર્વ દાદાર હોરમજદે બક્ષી છે; તો કાંય નહીં તેનો રૂડો ઉપયોગ કરી, પારસી કોમને વેપારી કાગકીરદીથી જળકતી બનાવે ? એ માટે જે જે મુશકેલીઓ નડતી હોય; તે સર્વ કોમ સામે નરમનાથી સુચના સહીત મુકવી ઘટે છે; જેનો તુરત તોડ નીકલવા પામે, ખરેની ?

આજે ગરે એવો તુંદાઈ, અદેખાઈ, તેમજ જાતી અબ્બાવનો પારસી કોમમાં પવન ફૂંકાતો હશે; છતાં પણ એ કાર્યમાં ઘણા દીલસોઝ વેપારી જીગરે મરી આવશે. ખાસ કરી, બહાગામ હમદીન બાઇઓ, તમો જેવા ઉલતમંદ વેપારી ખમીર ધરાવનારા, હમદીન સાહેબોને, જે હાથે માનથી હંચકા લેશે. કેળવણી હમદીન સાહેબો, જેઓ પાસ પદસા વેપાર કરવા કાજ નથી, જેઓ હંચ ભેજાં બળ, કેળવણી ખાતામાંજ આપવા માંગતા હોય, તેવા સાહેબો

શા માટે મુંબઈના ધરીને બેસતાં હશે વાઝ ? આજે ભલા ભલા ટપકા મીસાલ ડીઝીઓ લઈ એક ઓરડીમાં દશ જણા સંપથી રહેનારા મધરાસી બંગાળી સાહેબો, ૫૦ માં ખુશીથી રહેવા તઈયાર છે, તો તેવા વખતમાં દુન્યાના બીજા વીભાગમાં, જ્યાં તમારા જેવાઓની અત્યંત જરૂર હોય; ત્યાં શા માટે જઈ આગલ નથી પડતા ? હાથે કરી દરેક ચીજ બાણ્યા બેચા છતાં શા માટે દલદરીમાં મુંબઈમાં જ દીનો તમે જેવા ભણેલા હુન્નરમંદી સાહેબો, પસાર કરતા હશો ? જ્યાં લગી તમે જેવા સાહેબો, દુન્યાને ચારે ખુણે નસીબ અજમાવવા બહાર પડો નહીં, ત્યાં લગી તમારું ભણેલું ગણેલું, કોડીના લાંસાએ પણ હવેના જમાનામાં, મુંબઈ નગરી લેનાર નથી; એની નોંધ દાવી રાખી મુકજો.

ગમે એવી કુનેહવાલો, ગમે એવો ભણેલો ચંચલ, પારસીભાષીને કુંકે પગારમાં પરવડે નહીં, તેમ આવા ખારીક કેળવણીના હરીફાઈમાં પાંચ વરસે પાંચ વધે, તો તમારા આપદાદાના પુત્ર આડે આયા સમજજો ; જે પણ હવે બનવું મહાલ છે.

જેને પોતાનું ચંચલ ભેળું આગલ વધારવું હોય તેને તો બહારજ પડવું જોઈએ. હાલ તો શીખ્યા ને ભણ્યા બધું સરખું છે; કારણ બહારવને બીચારા નહીં શીખેલા બાવાજી, ભણેલા ગણેલા બુચારો હાથ પકડી, કોઈ આફ્રીસમાં લાગવગે રખાવવા લઈ જાય છે. બાકી દીકરાજની જતી ચંચલાઈ કાંઈ કામ કરી શકતી નથી. બધી બીચારો સ્કુલ કોલેજમાં ભરડી, બ્યાનમાં ત્યાંજ મુકાને બાવા સાથે આવ્યો છે.

બ્યારે ગોરા સાહેબોમાં જેવો એક બેટો કોલેજ બહાર પડ્યો કે, માય બાવા પેટી બાંધી આપે કે “ જીવો બાવા, બહારની દુનીયા જતી જોઈ આવો ને જતી સંસાર જીવન કોડી બાવા જતી મહેનત કરો.” ત્યારેજ તો તેઓ દુનીયાઈ સત્તા ધરાવવા શક્તીવાન થયા છે. આજ તો ફરે ચરે તે ખાય; બાકી મરઘાં મીસાલ ઘરમાં બેસી રહેવામાં કદી કદી પણ, તમારો તેમજ કોમનો વેપારી ઉદ્ય થનાર નથી. તમારામાં જતી ઉલટ હશે, જતી બહારગામ જવાનું મરદાનગી પાળી હશે, તો તમે જો તમારા માતૃપીતાને યા સગાં

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી.

ચાંદરોડ. Tel. Gemart Work.

વહાલાંઓને તમારી અભીજાપાઓ સાફ દીલથી તેઓ આગલ મુકશે તો કદી તમને મુંબઈમાં બેસવા દેશે નહીંજ. જરૂરજ હા પાડી ખુશીથી યોગ્ય સગવડતા કરી આપશે. વાજખી માંગો તે તમને જરૂરજ મલશે, એ કુદરતનો કાયદો છે. ખુદા સર્વને નેક વેપારી ખુદ્ધી બક્ષે, ને પોતાનું ચંચલ હુનરમંદીનું ભેળું, ફાકટનું મુંબઈ નગરીમાં ખરબાદ કરતાં બચાવે. હીંમતે મરદાં તો મદદે ખુદા. ઉજમ પકડો, પછી જોવ, ફક્ત એક વરસમાં તમો મુંબઈનું નામ ઝખાનપર લેઓજ કે કેમ ! એ માટે હમદીન બહારગામવાસીઓને પુછી જોજો, તેઓ તમને સારે રસ્તે કેમ દોરવે તેમ ? ખુદા તમો હમદીન જવાન વર્ગને દરેક બંજાને નહીં રચે તેની કોલેજ કેળવણીને બદલે, રકમ રકમની વેપારી ઉદ્યોગી ખુદ્ધી બક્ષે, આમીન.



પારસી ઁરોજગારી કોને આભારી છે ?

—:(૦):—

નાના પાયાપર કેડીત રૂઢી અનુસાર વેપાર, જવાન્યાઓને હાથે કરાવવા, હમદીન શેઠયાઓ કયારે ઉંઘમાંથી બીદાર થનાર છે ? નાની ચાલાક ગણત્રીબાજ બીજી વેપારી કોમો મીસાલ આપણા જવાન્યાઓ કયારે જાતિ ઉજમ પકડી બાહર પડનાર છે ?

પારસીઓની હાલની ઁરોજગારીનાં મુળ કારણોમાં, કોમનાં અકાબરોની ગંભીર ફરજ તરફ ગફલતી, શેઠયાઓની આ બાબત પર ઁપરવાઈ, પોતાનાં ગળનાંજ ખ્યાલમાં ચક્ર્યુર રહેવાથી, તેમજ જાતી અભાવ અને જવાન્યાઓનો નહીં માફ થાય તેવા લખલુત ખરચને લીધે હાલ ઁરોજગારીનો કાતીલ પવન દરેક વેપાર ધંધામાં ફરી વળ્યો છે. આજ જરા કમાયા તો શેઠીયાઓમાં મોંઢમાં મુખડનું પેરીયું લઈ, ફરવાનો ભારી ચડસ, ઁ ઉગી નીકળેલા નવા શેઠીયા વરગમાં જોવામાં આવે છે. તેઓ ઘરનાં ભલે શેઠયા લેખાય, પણ ઁક કોમનાં તો નજ કહેવાય. ઁક કોમનાં શેઠીયા તરીકે ઉંચા પ્રકારની જાતી લાયકાત હોવી જોઈએ; તે આજે કાંઠ છે ? આજે કેટલાક શેઠીયાઓ કોમનાં લાભ ખાતર જાતી બહાર પડવામાં મગરૂરી સમજે છે ? આજ કેટલાંક હમદીન લેખાતા શેઠીયાઓ, ગરીબોની દાઝ હાથે ઘરી કોમની હાજતોપર તેમજ યોગ્ય જરૂરીયાતોપર તુરત ધ્યાન આપે છે ? આજ તો ગરીબોને રોજીએ રાખવા, પોતાની પગડીથી ઉતરતું સમજે છે. જો ક્યે ચીઢી આપે છે, તો તેવીજ બીજી ચીઢી બીજાને આપી કાસલ પટાવે છે; ઁમાં શું વળ્યું ? આજ બીજી નાની નાની પરકોમો મીસાલ, કેટલાંક સાહેબો આગળ રહી નાના પાયાપર દુકાન ઁરીસ ઉંઘડાવી, આગળ રહી જવાન્યાઓમાં વેપારી જુરસો બીલવે છે ? શું વેપારી આલમમાં નાના પાયાથી શરૂ કરી, ઉંચ પગડીયાંપર નથી આવી શકાતું ? આપણી નજર આગળ પરકોમો અલુધડલેખાતાં પુરૂષો, શું સારી રોજી વેપારમાં નથી ઉપજાવી શકતા ? આપણાં

શેઠયાઓ તેમજ જવાન વરગ આ ઉપરથી ઘડો લઈ તેવા હાજતમંદોને આગળ શા માટે નહીં પાડે? શા માટે નહીં કેડીટ ઘેરે જવાન વરગ સાથે લેવડદેવડ કરવામાં આવે? કોમમાં આવી બગૃહી ક્યારે થશે? દાદાર અહુરમજ્દ, એવી સદ વેપારી બુદ્ધી શેઠયાઓને ક્યારે આવશે? એક સંપ એક જોર છે, એ આજ પારસીઓ કમનસીબે હજી સમજતાંજ નથી. હમદીનોમાં અદેખાઈ અંતશથી એકબીજાઓમાં જેટલું નુકશાન થાય છે, તેટલું પા અરધે પણ, પરકોમી પુરૂષો તરફથી થતું નથી. ધરમ પહેલાં ધરનાં ઉંબરપરથીજ શરૂ થવો ઘટે છે. એ આજનાં અકાબરો ને શેઠયાઓએ સારી પેઠે જાણવું ઘટે છે. કોમના જવાન્યાઓની આખરૂ તે તેઓની આખરૂ છે. એ તેઓએ સારી પેઠે ધ્યાનમાં રાખવું ઘટે છે, પરકોમી વેપારી ભાઈઓમાંથી આપણી ડોમે ઘણું ઘણું સંપ વીધે શીખવાનું હજી રહ્યું છે. હાલ, હમદીન આધેદારો સાહેબનાં બસ લાડકા થવાને, પોતાના ગજનો ભાર વધારવા, ગરીબ હમદીનોની ગરદન સાંવ ઊરાડવા જરા પાછી પાની કરતાં નથી; એ બહુ કમનસીબી કોમ માટે વાત છે. આખરે તેઓનું પણ કેમ ભગવાન ભલું કરે છે; તે તો પાછળથીજ અનુભવે છે. આજ કમનસીબે કોમનો જવાન વરગની હાલત બકરા મીસાલ થઈ પડી છે. તેઓને વેપારી ખેતરોમાં ચરાવવા, ક્યારે હમદીનોની દાઝ ધરનાર વીરલાઓ બહાર પડનાર છે?

આજનાં ભાષણકરતાઓ હજાર ભાત ભાતની રસ મળે ને કટકા પડે તેવી બાબદો ઘણીખરી એકની એક પીળ્યા કરે છે; તો શા માટે નહીં તેઓ આ બાબદ ઉંચકી લઈ જવાન વરગને, વેપાર તરફ લક્ષ દોડાવવા યોગ્ય હારમાળા આપે. આજ તો મધે મેરી ફાડતાં હોઉં, તુમ તુમેરી સંભાલ્યે જેવો ખ્યાલ લઈ, આપણાં લેખાતાં શેઠયા ભાઈઓ જોવામાં આવે છે. તેઓનું ધર ભરાયું એટલે પછી કોમની ફીકર ને શાની હોય. બસ, જરા બહાર પડવાનો અભખરો. કાંસીકુંસી, અવાચી આવે તેવી બાબ-



**EXPORTGEMEINSCHAFT
DEUTSCHER
ELEKTROSPEZIAL
FABRIKEN,
EDEFABERLIN**



An association of not less
than Thirty **Factories**
manufacturing all class of
**Electrical Fittings,
Accessories Cables,
Lamps, Motors, and
Dynamo**

now represented solely

By

Rustomji N. Bapasola.

62, FORBES STREET, FORT,
BOMBAY.

Established 1909.

Tel. 20883.



Telegram: Bapasola, Bombay

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી.

આંટરેડ. Tel. Gemart Work.

તોપર વ્યાખ્યાન આપી પરવાડી જશે; જાણે કોમનું બધું બહુ, તેવી કુચ્ચા જેવી બાબતોમાં સમાયલું હોયતી તેમ, વારેઘડીએ દાબડામાંનાં ભુત માફક બહાર પડવા તલપાપડ બને છે. આજે કોમમાં બસ આવો વીચીત્ર દેખાવ નજરે પડે છે.

આ ઉપર ઘટતો વીચાર કરવા, જો તેવાજ ઓધેદાર વેપારી આલમનાં હમદીનોની એક કમીટી બેસે, ને જવાન વરગતે એ ખેતરમાં કેમ હાર પાડવા તે ઉપર વીચાર ચલાવી યોગ્ય પૈસાથી બંદોબસ્ત કરવા બાહેર પડે; તો અચ્ચીત કોમનાં તેઓજ ખેરખાહ ગણાશે. બાકી શોભણુ શાભણુના શેઠયાઓ હવે બહાર પડવાનું મોકુફ કરે, તેજ તેઓ માટે તેમજ કોમ માટે સારું છે. તેવાઓ બહાર પડી શુ કોમનો શુક્રવાર કરે છે? દાદાર અહુરમજદ જરથોસ્તી કોમને પહેલે વેપારી બુધ્ધી બક્ષે, કે જેથી તેની ભવીષ્યની અઉલાદ થોડાં વરપ ગયાં કેડે મદ્રાસ પ્રાંતના ભાઈઓ મીસાલ હમાલતી પગડીએ નહી ઉતરતાં, ઉંચ વીદેશી ભાઈઓ મીસાલ, વેપારી આલમમાં ઉંચ ઓહાઓ ભોગવવા ભાગ્યશાળી થાય; ને આસ્તે આસ્તે જાતી વેપારી જ્ઞાન બળથી પોતાની માદર ભુમી સાથ વેપારી સાંકળથી એક થઈ; અસલી જાહોજલાલી પર ફરી એકવાર ચઢવા, દાદાર અહુરમજદ, આપણી ઓલાદને ભાગ્યશાળી કરે. યથા જમ્યાત યથા આફ્રીનામી, જેવું નેક મનશનીથી ઇચ્છ્યું છે, તે આમીન થાઓ. આમીન.

પારસી બનાવટી ગરીબાઈ.

અસલી બપાવાનાં વખતનો ભોલો-સોનેરી જમાનો કુલ જરથોસ્તી કામ માટે સદાનો શુભ થયો છે. આજે સરવ તકદીલી છાયો નજરે પડે છે. પૈસા કરતાં સારી આખરને સદા માનથી જોતાં હતાં, તેમજ આપણા લેખાતાં મુરખખીઓનાં અવાજને સદા ઉંચ જગા મલતી હતી. આજ તેમાંનું કાંઈએ રહ્યું નથી. અસલી, બચ્ચાં છોકરાં બચ્ચાંઓનું ભરયું પુરયું ઘર, અજબ ઘરમાં, આનંદ ને સુખ વ્યાપી રહેતું હતું; આજ તે ક્યાં છે? મુરખખીઓને ઉઠતાં વાર પગે લાગવું; ઝપ-ઝપ-નાહી ધોઈ દાતણ પાણી કરી, નવ વાગામાં પરવારી સરવ નાના મોટા ભાઈ બહેનો તેમજ કઝીનો સાથ, ભણવા બેસવું, સંપથી સદા હળીમળી એકજ મોટા મુરખખીના છાયા નીચે નીતીરીતીથી રહેવું; એ આજ ક્યાં છે? ગયો તે મુરખખીઓનો સુખી ભોલો જમાનો ગયો?

આજનાં દેખાદેખીનાં તકદીલી યુગમાં પારસી ગરીબ ઘર, કે મધ્યમ વરગત પીકચર તપાસો. મુરખખીઓની લગામ ભેજાં ફાટલ ભાઈ કે ઘણીએ હાથમાં લીધેલી જણાશે. પાપી પેટ ખાતર, તેમજ તકદીલી ફેશન ખાતર આજનાં ભેજાંનાં ચસકેલાં સરવ ભાઈ બહેનો પોતપોતાનાં જુદા ધરખાર માંડી, હાથે કરી કંગાલ સંસાર ગળડાવવા માંડશે; ક્યાં વ્યાપીકો, એક મુરખખીના છાયા હેઠળ રહેતો સંપીલો પછસો ને ક્યાં હાથે કરી, માથે જુદા સંસારની બલાએ-વાળેલો શીશીયારખોર આજનો જમાનો! આજે બહેન-બહેનોમાં, ભાઈ-ભાઈઓમાં; ભાઈ બહેનોમાં, અસલી સંપ, મોહબ્બત, કે પ્રીત ક્યાં છે? જે પછસો, એક બાજુ સંઝી રહી, એકજ તપેલીમાંથી સુખી રોટલો ખાતા હતા; સુખ દુઃખ જીવ કહાડી આપી, એકમેકને કપડાં ચપડાં ઓઢાવતાં પહેરાવતાં હતાં; માતર-પ્રેમ મીસાલ, ખુરસી ધરી રહી જન સદકે કરતા હતા; ને આજ કોણ લુટી ગયું?

આપણે ઘણીએકવાર, હાથસોસારાં કરતાં જરથોસ્તી ભાઈ બહેનોને, જોઈએ છીએ; જેઓ હાલની કંગાલ સ્થિતિ માટે બળાપો કરી, “અમારા બાવાજી તે આવાં હતાં; ને મમાવા આવાં હતાં” કરી, ડુંકી મગરૂરી લઈ,

જીગરને સધ્યારો આપે છે. પણ તેઓ ભુલી જાય છે કે બાજે વખત તેઓ ખુદ-બ-ખુદ, પોતાની કંગાલ સ્થિતિ જોવા છતાં, પોતાના પાપી પેટ ખાતર, પોતાનાં જોવાંજ ગરીબ હમદીનોને, બાજે વેળા ધીકારવા વીના રહેતાં નથી. ગરીબાઈ કાંઈ પાપ નથી. શું આપણા બાપ બપાવા મમાવા બધા રેડીમની, વાહડયા, તાતા, યા પીટીટ, ખાનદાનનાં હતાં કે? શું તેઓના જમાનામાં ગરીબાઈ જોવો શબ્દ, હતોજ નહીં કે? આજ તમો ફક્ત નામે ગરીબ કહેડાવો છો. પુછો તમારા જીગરને, કે તમો જરથોસ્તી ધરમ મુજબ સાદી અક્લથી, તમો આજ કેવું ગુજરાંન, સંસાર સમાજમાં ચલાવો છો? ફાની પદસા કરતાં આખર અતીશય વહાલી ચીજ આપણા બાપ બપાવાને હૃદયે હતી; આજ મોટે ભાગે આપણે કેવું કંગાળ, રસ્તે રસ્તે આપણી જરથોસ્તી બહેનીઓનું પીકચર જોઈએ છીએ? લાજ, શરમ, મર્યાદા, આખર, દુન્યાઈ સારી નીતી-રીતીનાં કાયદા મુજબ ધરમાં, તેમજ બહાર, જે વરતન હોવું જોઈએ, તે આજ ગરીબ તેમજ મધ્યમ વર્ગમાં છે કે? અસલી પારસી સાદોમાદો ‘નીતીબંધન લીખાશ’ ક્યાં, ને ક્યાં આજનો, વેલાતનાં પરડા ખોરવાનો બનાવેલો જમપર બ્લાઉઝોનો જમાનો! આજ આપણા ભાઈઓ કરતાં ચાર ચાશણી વધે તેવાં ઉડ-ઉડ પતંગીયાં માફક ઉડતી બહેનપણીઓ ગજવે તદ્દન ગરીબ; માય, વાસણ ઉબરી હજારો વહીતરૂં કરે; તેની દીકરીઓ, નીતીરીતીની નજરે જોતાં કેવી શરમભરેલી ફેશનભરેલી ફેશનમાં ચુર બની, કંગાલ અમર્યાદીત જીંદગી ગાળે છે; તેની, કોઈ ઉંચ લેખાતી મગર થતી પારસી કોમ પાસે કાંઈ ચાંપ છે કે? પારસી કોમમાં, ખાસ કરી, ગરીબ તેમજ મધ્યમ લેખાતાં વર્ગમાં કુદરતી ગરીબાઈ કરતાં બનાવટી ગરીબાઈ ખુલ્લી જોવામાં આવે છે. આજ કોમમાં ભાતભાતનાં આંખોમાં લોહી ધસી આવે તેવા અમર્યાદીત, જાહેરમાં તેમજ ઘર સંસારમાં બજવાતા દારસો અને સીનો, ખુલ્લાં જોવામાં આવે છે. તેનું મુળ શું અને અટકાવ કેમ કરવો, એ સવાલ આજ પહેલો જરથોસ્તી સાહેબો અને બાઈઓએ પોતાની કોમની કારતી ખાતર ઉઠેલવો ઘટે છે. આ કાંઈ તોલ્લાં મારવાની વાત નથી; પણ અતીશય ગંભીરતાથી આંખોએ

જોયલી રકમ રકમનાં ખેલો જોવા બાદ, તેમજ જાતે મેળવેલી વીગતો બાદ, આ બાબદ ઘણીજ નાખુશી છતાં ફક્ત મારી કામની દ્રઝ ને માન ખાતર મેં હાથ ધરી છે. કામની બહેનપણીઓ અને ભાઈઓને, ઉદ્યોગી ને હુનર-મંદી બનાવો. જાતી અંગ, મન, કસી; પ્રમાણીકતાથી મીઠી રોટી જાતે હાથે બનાવી ખાતાં શીખવો. ધુળ ધમાસો જેવા મંડળો અને ખાસ કરી ખાનગી કલાસો એકદમ હવે અંધ કરી નાંખો. આ લેખાતાં મ્યુઝીક અને ખાનગી કલાસો અતીશય ઝેરનાં પ્યાલા મીસાલ, પારસી જેવી ઉંચ કામને આજર માનની કીરતીથી એક પલકમાં નીચે ગબડાવે તેવાં હું લેખું છું. આ કાંઈ પેટનાં આળયાં ગામ બાજે જેવી વાત નથી. તમે જાતે ખાનગી તપાસ લેશો તો તેવા કલાસોમાં અપાતું અધરમી શીક્ષણ, કુમલાં નાદાન લેખાંઓ-માં જરથોસ્તી ધરમ માટે અવીશ્વાસની લાગણી બરપા કરે તેવું જ્ઞાન, અને અમરયાદીન ડરેશ લેખાશ સાથ, આપણાં મોટાં માય કહે તેમ છાણુ પુતલાંનાં ખેલો સીવાય, ઉંચ નીતીરીતી શીક્ષણનો છાંટો ત્યાં જોશો નહીં.

જે કામમાં વરનાં ચામડામાં મુરખ ગધેડાંઓ, સાવ પોતાની કામને રડી તતડી તદન જુડું બોલી, જન્મથી કે મરણુ લગી શરમ મર્યાદા આબરૂ તેમજ બાપીકી ખાનદાનની કીરતી ગજવામાં મુકી નફ્ટ નાંકે સાવ ખુદા-બક્ષમાં બધું મેળવતા જાય; તો કહો કે કામમાં ગરીબાઈ હજી વધુ કેમ ન વધે? જે કામ દીન પર દીન ઉંચ કેળવણીમાં, ઉંચ વેપારી કીરતીમાં ને ઉંચ રાજદ્રારી શક્તિમાં, સાવ પાછલ અને પાછલ પડે તો કહો એમાં કામનો વાંક નહીં તો કોણનો? થોડા ઘણા રૂપ્યા સખાવતને નામે કહાડી આપ્યા કે થોડાંક બાઈ બાવરાંઓને મહીને મુંસારો બાંધી આપ્યો, યા, જુનાં કપડાંનો પોટલો આપ્યો એમાં કાંઈએ નહીં વળ્યું. જ્યાં લગી આ નરમ દીલ ફક્ત થોડાંક નામનાં (બનાવટી-ગરીબ, મોટે ભાગે) હમદીનોતે આમ પંપાળવાનું ચાલુ રાખશે તો હજી બમણી ગરીબાઈ ને દલીલતાં પારસી કામમાં જડ ઘાલી ખેસશે. શું શીખેલી લણેલી ગોરી પ્રજાઓ, આમ ખેસાડીને પોતાની ગરીબ હાજતમંદ તેમજ બનાવટી ગરીબ હમદીનોતે જમાડે છે કે? તમે

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી,

ગ્રાંટરોડ. Tel. Gemart Work.

પરોપકારી શ્રીમંત સાહેબો, કાં નહીં ફરજિયાત એ બાબતો તેમજ મરદોને ઉદ્યોગી જીવન ગાળતાં શીખાડો? ગરીબોનો ખરો રહેઘર તેમજ ખરો હીમતવાન પરોપકારી નર ડાઁ જહાંગીર દાદુ, જેમણે, ગરીબાઈ પારસી સ્ત્રી વરગમાંથી હાંકી કહાડવા, કેટલાક ગુંથવા ભરવાનાં કલાસો ખોલ્યા; પણ ન્યાં આંગમાં હરામખોરી ખેસી ગઈ હોય ત્યાં બલાં કામ પર તે કોઈ જતું હશે? હું જે જીલતો નહીં હોઉં તો બિચારા ગરીબ ડાઁ દાદુની અદંગ ગરીબ પારસી સ્ત્રીઓ માટેની મહેનત કોઈક ગઈ હતી; કારણ પાછળથી તે મંગા-વેલા સંચાની સામગ્રીઓ લીલાંક મીસાલ કહાડી નાંખવી પડી હતી. પક્ષી, પ્રાણી, જન-જનવર પણ કુદરતે ઉદ્યોગી બનાવ્યા છે; ને જે મહાન પેદા કરનાર આપે ઇન્સાન જાતને ભેંજ જેવું ઉત્તમમાં ઉત્તમ, કરીએ મહેરથી ભેજાં જેવી વસ્તુ બક્ષી છે, તેને કમનસીબે કાટ ખાતું હાથે કરી રહેવા દઈ, કામમાં આપે હાંડકાંનાં દોંગી, બનાવટી ગરીબ લેખાનો એક બનાવટી વરગ આજ પારસી કામે ઉભો કર્યો છે. માંગીતાંગીને રડી તતરીને જુઠ્ઠો કુટુંબી ખ્યાલ આપી, ઘરમાં રંગરાગ ચાલે ને બહાર બનાવટી દેખાવ કરી આમ પાંચ પંદર રૂપ્યા ઉભા કીધાથી શું આ કંગાળ લેખાતી ગરીબાઈ કદી દુર થનાર છે? જે આપણા કોમી ખરા પરોપકારી હમદીન બાબતો અને બાબતો જરા હૈયું કઠણ રાખી કાંઈ ઉપયોગી કાર્યો કરવા તરફ મજબુત તેવા ગરીબ આપે હાંડકાંનાં સાહેબો અને બાબતો સાથ વરતન ચલાવે તો કદી, આય આખાં હાથ પગનો નફ્ટાઈથી મફત્યું ખોદાબક્ષ ખાનાર—પીનાર વરગ, આપસી મેળે નાખુદ થઈ જશે. આજ ગરીબ કોણ નથી? જેઓ ખરા ગરીબ હાજતમંદ છે, તે કદી પણ પોતાના પાપી પેટ ખાતર કે ડરેશ ઉંચ પહેરી જુઠ્ઠી મોટાઈ દેખાડવા ખાતર; યા, કોઈ પાપી કાર્યો કરવા માટે કદી હાથ ઝોરતા નથી; પણ પ્રમાણીકપણે જાતી સીવી સાંધી ભાણાઓ બાંધી રાંધી, માસતરણો ઉંચ નીશાળોમાં બની; રકમ-રકમની સ્ત્રી ઉદ્યોગી

ખેતરે હાથે જાતે ગોતી કહાડી, પ્રમાણીકપણે પોતાનું તેમજ ધર મધે સરવ નાનાં મોટા બાઈ બહેનોનું આખરું દરકારથી પેટ ભરવા જગ શરમાતાં યા, ઝોશકાતાં નથી. ખચ્ચીત તેવી હીંમત, કુનેહ, ધીરજ, સહન શક્તિ ધરાવનારી બુદ્ધિશાળી બહેનોને મારા જીગરનાં અભીનંદન છે. દરેક કોમનું વાજખી ધચ્છવું તેમજ ચાહવું છે કે કોમનાં ખરાં ખચરખાહો, ખરા ધરમી સાહેબો અને બાઈઓ, ગરીબાઈ હમેંશગીની દુર કરવા માટે કાંઈ ધરખમ પગલાં, પાંચ પૈસા જાતે હાથે પ્રમાણીકપણેથી કમાય; તેવા સ્ત્રી ખરનાં તેમજ મરદ માટે પણ કાંઈ ઉદ્યોગી, આજના જમાના અનુસાર ઉદ્યોગી ખાતાંઓ તેમજ સંસ્થાઓ ઉભા કરી, કોમની નામના ને કીર્તીમાં વધારો કરે. આપણી જાણીતી કો-ઓપરેટીવ બેંક જે ઘણાં આકરા કાયદાઓ ધરાવે છે, તેવા તુરત કહાડી નાંખી વાજખી પુછપરછે ઉદાર ધીરધાર કરી, નાના ઉદ્યોગી કારખાનાઓ, વેપારી દુકાનો, દરેકે દરેક પ્રુટકલ ચીજો માટે, હમદીન નાના નાનાં વેપારીઓ ઉભા કરી; કોમમાંથી આખે હાડકેનાં ખનાવટી હમદીન બીખારી વરગ નાખુદ કરો. ગરીબ ખરા હાજતમ હોને જાતે શોધી કહાડી તેઓની કડવી અરજ સમજી કાંઈ ધરખમ રસ્તો કરી આપો; તોજ તમોએ તમારી ધનસાન તરીકેની ફરજ બજાવેલી લેખાશે. આજ બાહારનાં પોકળ ડરેશ લીબાશ પરથી બુલવું નહી કે કોમ હાલ ચઢતી દશામાં ચુખી છે. આજનો કાતીલ હરીફાઈનો જમાનો જોતાં; આજનાં છુટાપણાંનો સંકે જોતાં આપણી નજરે કાંઈ જુદાંજ હમદીને જવાન્યાઓનાં ચીત્રો નજરે પડે છે. મોટી મોટી વાતોનાં ફડાકા ધડાકા મારવા બદલ ધરખમ ધાર્મિક સાદી અસલી બાપદાદાની તાબેદારી સાથે એક છત્ર નીચે, એક થાળીમાંથી, એકસંપીથી, સાદા લેખાશમાં કંચ ઉદ્યોગી વેપારી જમાના બરફરી બગડેલું હાલનાં વાતાવરણનું ચસકેલું બહે-કેલું ધડીયાળ, ફરી એકવાર ને સોનેરી જમાના માફક ચાલે એવી જીગરની બંદગી જરથોસ્તીઓ કરે, જેમાંજ કોમનો ઉદય છે. ખરૂંની? ખુદ મારી કોમને પોતાની દેખાતી ખરી કંગાળ આરસી તરફ આંખ વીચામણ નહી કરતાં મજબુત હાથે પોતાની ફરજ તરફ નેગાહ નાંખી કાંઈ સાદી પણ ઉદ્યોગી જીગન માટે સદ બુદ્ધી આપો. આમીન.

પારસી (યુનીવરસીટી) કોલેજ.

સર રતન તાતાની ઉમેદ બર લાવવાની કીંમતી તક.

“જુઠે સુખડો સુખ ફરે, માનત હય મનમોહ.
જગત ચલે ના કાલકા, કછું મુખમેં કછું ગોદ.
જો દેખો સો વિનાશ હો, નામ ધરયા સો જય.
કબીર અઘસિ તત્વ યહો, જો સદગુર દીયે બતાય.”

(કબીર.)

પારસી કોમના એક અદ્વાદીક વાજાંત્રે થોડા વખતની વાતપર પોતાની નાનકડી કોમને અતીશય હરખાવનારી ખબર આપી મોટું માન તે પર આટી જવા પામ્યું છે. તે ખબર પારસી યુનીવરસીટી (કોલેજ)ને લગતી હતી પણ જેમ હંમેશ પારસી વારતા સમાજ જીવનમાં અને છે તેમ રાતે ઓલે ને દીસે ફેંક મીસાલ, આ બાબદમાં પણ પારસી આલમને મુરખ બનાવવામાં આવી હતી. હાલ પારસી કોમના કેટલાક જાણીતા જ્ઞાની સુકાનીઓની પોતાની પ્યારી કોમ માટે કાંઈ ધરખમ કેળવણીની યોજનાઓ યોજવા માંડી છે; તેનું શુભ પગલું સમજવા પ્રમાણે પારસી અપ-ટુ-ડેટ યુનીવરસીટી (કોલેજ) સ્થાપીને, શરૂઆત કરવાનાં ભણકારા હાલ કાંને પડ્યા જાય છે. આ મહાન ઉપયોગી યોજનાને કેમ હાથ ધરી પારસી કોમની મોટી ઉમીદ પાર પાડવી, તેનાં યોગ્ય પગલાં માટેનાં વીચારમાં તેવા સુજ્ઞાની સાહેબો હાલ રોકાયેલાં છે. સાધારણ શીખેલો ભણેલો દમદમ ભાઈ પણ સમજી શકે કે જ્યાં લગી આવી એક કેળવણીની ધરખમ યોજના ધડાકાને તક્યાર થાય નહીં: ત્યાં લગી બીજા વીધવીધ સાયન્સનાં, વેપારનાં, તેમજ ઉદ્યોગના ખેતરો રોજાણીમાં આવી શકે નહીં. પારસી કોમની ખચ્ચીત એક લેખ કમનસીબી કેદવાય કે હાતમદીલ ધરાવનાર સવાસીક નર, જમશેદજી તાતા, તેમજ પારસી કોમ માટે જન સદકે કરનાર તેમનાં ચીરંજીવી સર રતન તાતા, પારસી કોમને માથે થોડા વરસો વધુ રહી, આવી નાદર ઉમદા

BATLIBOI'S

Accountancy Training Institute,

Yusuf Building, Fort, Bombay.

Principal & Professor of Accounting & Auditing :
JAMSHED R. BATLIBOI F. S. A. A. (HONOURS).
Fellow and Honoursman of the Society of Incorporated Accountants and Auditors (London); Sometime Examiner in Advanced Accounting and Auditing to the Bombay and Allahabad Universities for B. Com. and at the Mysore Government Technical Examinations; Author of "Advanced Accounts," etc.

Assisted by a staff of most highly qualified and experienced experts who have specialised in educational work.

**A splendid opportunity for our young men
and women**

ORAL OR POSTAL TUITION.

The Institute has specialised Courses in Banking (C. A. I. B.), Company Management and Secretarial Practice (F. I. S. A.), Accounting (F. C. R. A.), Auditing (G. D. A.), General Commerce (D. Com. (I. M. C.), and L. C. C.), Salesmanship and Advertising and Life and Fire Insurance Routine and Canvassing to suit **Graduates, Matriculates and Non-Matriculates.**

Young Ladies whether graduates, undergraduates, matriculates or non-matriculates, will find a knowledge of these courses most useful for themselves in these days of struggle.

NO PREVIOUS KNOWLEDGE NECESSARY.

HOURS OF ATTENDANCE

The hours of attendance are from 8 a. m. to 10 a. m. and 6 to 7 p. m. (S. T.). They do not interfere with your present vocation or employment and the whole day is thus left at your entire disposal.

All ambitious persons are requested to join at once, in case they desire some knowledge of the World of Commerce and Industry.

WRITE OR SEND FOR FREE PROSPECTUS.

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી.

આંટરેડ. Tel. Gemart Work.

કેળવણીની તેમજ વેપારી ઉદ્યોગી યોજનાઓ પાર પાડ્યા વગર, મનમાં ને મનમાં લઈ, આ મતલબી જમાનાની ફાની દુન્યા છોડી ચાલી ગયા છે. પારસી કોમનો એક રીતે યરગરતો દીવસ કહેવાય કે આવા ઉમદા કોમી જીગરો ધરાવનારા મહાન સાહસીક આપ દીકરા, પારસી કોમને માથે ખીજત થોડા વરસો રહ્યા નહી. ધી ઓનરેબલ મીઠ જરડીસ દીનશાહ મુલ્લાંએ, પારસી કોમને એકાદ ઝાંખો ખ્યાલ આપ્યો હતો કે, મરનાર સર રતન પારસી કોમ માટે, કેવા કેવા જંગી મગરૂર લેવાળેગ કેળવણીનાં કાર્યો હાથ ધરનાર હતા, પણ કારતારે પારસી કોમનાં કમનસીબે તેવણના ઉમદા ખ્યાલો પાર પાડ્યા, ચારી આપી નહી. શુક દાદારનાં કે આવી કમનસીબી છતાં હાલ તેવી કોઈ કોઈ કેળવણીની યોજનાઓ ધરખમ પાયાપર મુકવા થોડાંક ગણીતાં હમદીન નરનારીઓ હાલ જન્યત થયા છે, ને કોમને માથે જે કેળવણી વીધેનો ચોક્કસ કલંક હતો તે દુર કરવા બોલેં ચઢાવી જતી મદદ ભેંજ વાટે આપવા બહાર પડ્યા છે. આ એક ખુશનુંખી વાત કહેવાય. એક પારસી યુનીવરસીટી (કોલેજ) જાહેરમાં આણુવા માટે યોગ્ય ધરખમ પૈસાનો ઝરો, હાતીમ દીલનાં જરથોસ્તી શેડયાઓએ કહાડી આપી, પોતાની કોમી ફરજ પુરી પાડવી જોઈએ.

આ તકે હું ચોક્કસ લખેશ્રી પારસી શેડયાઓને જાહેર પોતાની કોમી ફરજ બજાવવા અપીલ કરું છું. સર ધનજીભાઈ બહમનજી, નવરોજી બેક્-ગામવાલા, ગોદરેજ ખીરાદરો, જહાંગીર પીટીટ, એસ. આર. બહમનજી તેમજ દીનશાહ પીટીટ જેવા લખેશ્રીઓને જે હાથ જોડી નમ્ર દીનંતી કરું છું કે હાલનાં વખતે જ્યારે આ રૂડી ચરચા ચાલે છે, તે વેળાએ પોતાના

મુખ્યારક હાથે હાતીમદીલથી લખો જોઈતો યોગ્ય પૈસો એકઠે તડાકે કહાડી આપવો ઘટે છે. મહેરજાન માતબર શેઠયાઓ, તહમો કરોડો સખાવત પરકામમાં કરો, તેથી કાંઈ પારસી કોમનો શુક્રવાર કદી થનાર નથી. પારસી કોમનો ભત્રીયનો આધાર ઘણે ભાગે તહમો જેવા લખેશ્રી શેઠયાઓપર લટકેલો છે. આજ તહમો જેવા કરોડપતી માતબર ભાઈઓ હજાર રીતે પરકોમમાં પારસી પૈસો પાપડી મીસાલ ફેંકી દેયો, તો પછી ભત્રીયની તહમારી હમદીન કોમનું શું? પૈસો એક જગ્યાએ કદી ઠર પડી રહેતો નથી, તો શા માટે જ્યારે તહમો માતબર સાહેબો દાદારની મહેરથી હાલ મળવળ પૈસો ધરાવો છો તેનો સદ મારગે રૂંડો ઉપયોગ તહમારી ગરીબ કોમ પાછળ નથી વાપરતા? કમનસીબે સાફ અહીં જણાવી દઉં તો કેટલાક માતબર શેઠયાઓ, હમદીન કોમ તરફ વીચીત્ર નહી માફ થાય તેવી શુભ ધરાવે છે, જેને લીધે આખી પારસી કોમને છતે પૈસે ટકે આમ વરસો ઉંઘણસીમાં કહાડવા પડે છે. જ્યારે આપણો દરેક જરથોસ્તી શેઠયો પોતાની પ્યારી નાનકડી કોમ માટે જગૃત થશે, ત્યારેજ કાંઈ પારસી યુનીવરસીટી (કોલેજ) જેવી યોજનાઓ રોશનીમાં પારસી કોમની ઓલાદના બહા અરથે બહાર આવશે. પારસી કોમના કમનસીબે લખેશ્રી દીકરાઓની નહી માફ થાય તેવી વીચીત્ર પરકોમ તરફની મોહીનીને લીધે પારસી કોમ શંકાસીલ હાલતમાં હાલ જેવામાં આવે છે, હજારો અલકે લખ્ખો રૂપ્યા ખાણીપીણીમાં, નાચ રંગમાં, સીગારેટ ચીરટમાં તેમજ ખેતાઓનાં પુછડાં ધરાવવા પાછળ ફેંકટનાં તેઓએ ફેંકી દીધા છે, અને હજી ફેંકે છે.

પારસી યુનીવરસીટી (કોલેજ) જેની ધરખમ બાબદ, ધરખમ યોગ્ય પૈસાના બળ સાથે શુભ પાયો નાંખાવા બાગ્યશાળી બને; તો અચ્ચીત પારસી કોમનો અસસી દરેક ખેતરનો જાહોજલાલીનો સખતો સુર્ય ઉદય થયલો, બસ સમજી લેવો.

આ તકે સર રતન તાતાનાં માનમાં કમનસીએ ખોરંબે પડેલા વીચારો તરફ આખી પારસી કોમનું ખાસ લક્ષ્ય ખેંચું છું. આશા છે તે મુજબ ચાલી પૈસાની જરાએ વાણુ વિના હંમેશ માટેનું, યોગ્ય અપ-ટુ-ડેટ રાહરસમ પ્રગણે એવું એક કેળવણીનું ઉપયોગી સંસ્થાન, ઉભું કરવા પાછી પાની કરશે નહીં.

(૧) પારસી યુનીવર્સીટી (કોલેજ) હાલના જમાનાને અનુસાર વીદેશી અપ-ટુ-ડેટ ઢપ પર મોટા પાયા પર સ્થાપવી. (૨) વીદેશી યુનીવર્સીટીઓ-માંથી ચુનંદા એક્સપર્ટ અનુભવી શીક્ષા ગુરુઓને બોલાવી પારસી કોમના જવાન વરગને દરેક વાટે કેળવવો. (૩) જરમન યુનીવર્સીટીનાં ધોરણ મીસાલ કેળવણી આપવી કે જ્યાં, શ્રીમંતોનાં, ને, ગરીબોનાં દીકરાઓ એકજ બાજુ પર ખેસી, યોગ્ય જ્ઞાન સંપાદન કરે. (૪) ધાર્મિક કેળવણી સાથે દુન્યવી સમાજજીવન કેળવણીની તાલીમ, સાથે સાથે આપવી. (૫) પારસી હાઈ સ્કુલો, અને માધ્યમીક સ્કુલોમાં વીદેશી સ્કુલોનાં ધોરણ પર જમાને બર, તમામ અપ-ટુ-ડેટ ણવણી આપવી, (૬) ગમે એવા ગરીબ પારસી બાળકને પ્રાથમીક તેમજ માધ્યમીક કેળવણી મુક્ત, યા, ફરજિયાત આપવાની ગોઠવણુ કરવી. આ, તે મહાન હાતમ દીલ ધરાવનાર, શુરવીર, ઈએ-ઈચિ જરથોસ્તી બચ્ચો, પોતાની પ્યારી નાનકડા કોમ માટે પેલી મીનોઇ જહાનમાંથી પણ ગેમ્મી અવાજ બાહર પાડવા, પોતાની કોમી ખાફી ફરજ ભુલ્યો નથી. મરદુમના હાનીમ શાદ કમદા રૂને હઝારો હઝાર પારસી કોમનાં ખરા અંતઃકરણના આશીષો ઉતરો.

જ્યારે હીંદુ અને મોહમેદન બંધુઓએ પોતપોતાની કોમ કોલેજ અનારસ અને અલીગઢમાં ઉભી કરી. ચુનંદા શીખેલા ભણેલાં જવાનો ક્યારના બાહાર પણ પાડી, પોતાની ઔલાદને તેનાં મીઠાં ફળો આપતાં કાધાં છે; ત્યારે પારસી જેવી શીખેલી ભણેલીમાં અપતી અને આખીકા કાર્યો પર નાહકની અગર રહેલી કોમ, હજી તેવી ધન્યમ કેળવણીનું સંસ્થાનનું મીઠું બી

પણ જમીનમાં દાટવા ભાગ્યશાળી બની નથી. એ એક ખચ્ચીત પારસી આલ-મની કમનસીબી કહેવાય. ખરંની ? બહોળી દૃષ્ટી ધરાવનાર સર રતનની મનમાં રહેલી નેક ઉમીદ જો પારસી કોમમાં જનમ પામે, તો ખચ્ચીત હાલની તેમજ આવતી ઔલાદનું ભવીષ્ય કુદરતી પોતાની મેળે ગોયા ફેરવાઈ જવા પામે. ખાત્રીપુરવક જાણુવા મીસાલ, મરહુમ સર રતન, એક ચેરીટી ટ્રસ્ટ ફંડ, કોમ ભલા કાર્યો આરંભવા કાજે આગેવાન દરજ્જે ધરાવનારા શીખેલા ભણેલા જરથોસ્તી સાહેબોના હાથમાં મેલી ગયા છે; તેઓ સાહેબો આ ટકે બહાર પડે તો હું નહીં ધારતો કે હવે પછી કોઈ પણ લખેશ્રી જરથોસ્તી જે પોતાને જરથોસ્તી કહેવડાવવામાં મગરૂરી ધરાવે ને જે જરથોસ્તી ક્યાંતી માદર વતનનું લોહી દીલમાં ધરાવતો હોય, તે આવી એક પારસી યુનીવર્સિટી (કોલેજ) કાર્યમાં. પોતાના આપીકા મબલખ પૈસાની પાછી પાની કરે !

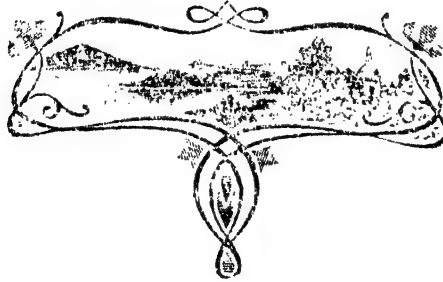
દર જરથોસ્તી નવા સાથે, મગરૂરી સાથ, પરકોમમાં, લખોની સખાવતની લંબાણુ ટીપ આપનામાં આવે છે, તેને બદલે આપણે આશા રાખીશું કે, હવે પછી, પોતાની ખ્યારી કોમની ગંભીર ફરજ અદા પહેલે કરવાનું તેવા કરોડપતી સાહેબો, હવે ભુલશે નહીં. પારસી જવાન વરગ કેવું સાહસીક વેપારી ભેળું ધરાવે છે, તે દૈનીક વેપારી કળ્યાઓપરથી સ્પષ્ટ આપણને જણાઈ આવે છે. તેવા નાદન જવાન ભાઈઓને યોગ્ય યુરોપ અમેરીકા મીસાલ અપ-ટુ-ડેટ વેપારી તાલીમ આપી હોય, તો એકેએક જરથોસ્તી, ખુદાની મહેરથી પોતાની લાઈનમાં અજબ કમાલ કરવા માંડે, દ્રારણુ તે ખુદાની મહેરથી અજબ છુપું વેપારી ભેળું ધરાવે છે. આજ કેટલાક શાપુરજી સકલાટવાલા જેવા જવાન કોમી દીકરાઓ, જેઓને કોમ નજવા પગારે તેઓ પાસથી દમ લેતી હતી, તેજ સાહસીક ભેંજઓ, યુરોપ અમેરીકા જેવા આગળ વધેલા દેશોમાં અજબ અદ્ભુત ભેંજ કાર્યો, મોહટા પગારે કરતા જેવામાં આવે છે. એ શું હમદીન કોમને બતાવે છે કે, જો પારસી જવાન ટોળાંને યોગ્ય કેળવણીની ધરખમ તાલીમ આપી હોય

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી,

ગ્રાંટરૅડ. Tel. Gemart Work.

તો ખચ્ચીત તેઓ પે.તાની લાઘનિમાં કમાલ કરવા ભાગ્યશાળી અને, પ્રભુ આપણા લખેશ્રી લેખાતા માતખરોને, પોતાની કોમ પાછલ ઉભા રહેવાની સદ, નેક ખુધી આપે: ને ભવિષ્યમાં તેઓ પોતાનો રૂડો પૈસો, કોમના વીધ વીધ કેળવણીના ખેતરો પાછળ રેડવા, કોમી જરથોસ્તી દીલ ખતસાવે. ટુંકમાં કળીરમાં કહે તેમ “હમ કછુ પક્ષપાત નહી રાખી, સખ જીવન કે હીતકી ભાખી મીસાલ, સાદા મનથી, ને પ્રમાણીક હૃદયે કોમ ભલા અરથે જાણવા જોગ બાખદ પર મેં રોશની ફેંકી છે.

“કાલ કરે સો આજ કર, આજ કરેસો અખ, અવસર ખીતો જાય શીર કરો ગે કખ.”
(કળીર.)



પરકોમી મહાત્માઓ અને પારસી કોમ.

—:(૦):—

એક ગંભીર ચેતવણી.

આજની પારસી કોમ, ખાસ કરી તેનો મધ્યમ વર્ગ તદ્દન મોજબો, ઉડાઉ નફરો, મુફલેસીની ચક્કીમાં પીસાવા છતાં ક્રમચ્છેદન દીનપર દીન, થતો જાય છે. કોમમાં રકમ રકમનાં ગંભીર સવાલો પડેલા છતાં, કોનસરટો ને પાર્ટીઓ, મેળાવડાઓ પાછલની મોહીની તે નાદાન વર્ગ છોડી શકતો નથી, એ અચ્ચીત કોમનાં ભવિષ્ય કાર્ય માટે, ખેદકારક બીના હું લેખું છું. ભલા ભલા નામવર ગોરા ગવરનર સરીખા સાહેબો, પારસી કોમને ગમે એવી ગીલી લગાડે તેથી કાંઈ જરથોસ્તી કોમનો દરજ્જો ઉંચ ચઢનાર નથી, પણ કોમમાં, આજ તેનો ગરીબ ને મધ્યમ ઔર લાયા, ઔર ખાયા વર્ગ, પૈસે ટકે, જગાની તંગાસ માટે, લાયક કેળવણી માટે અને સંસાર સમાજક સુખ દુઃખ વેળાએ મહોતાજમંદ છે. તેમજ પોતાના અસલ બાપીકા ધરમ તરફ ખેદકાર બનતો જાય છે. પારસી અકાબરો, દાવરો, દસ્તુરો અથોરનાનો, શેઠયાઓ તેમજ જંગલી ઘાસ માફક દેખાદેખીમાં ડબી થયતી મંડળીઓને આજ શું કહેવું છે ? શું તેવા સાહેબો ને મંડળીઓની ફરજ નથી, કે ઘટને દેકાણે પોતાનાં પ્રતીનીધીઓ મોકલી, કોમી અંધારણુ માટે શુભ પગલાં ભરવાં બહાર પડે !

આજ, હું ફક્ત એ બોલ પારસી કોમમાં ઉભાઈ જતા મહાન અવતારો, પેગમખરો, મહાત્માઓનાં બાબમાં બોલીશ. હાલનો મધ્યમ, તેમજ ગરીબ વર્ગ ભ્રમણે એટલો ધસેલો બની ગયો છે કે જે કાંઈ નવા પેગમખરોને નવા મહાન અવતારો માટે ગપ્પા ઉરાડવામાં આવશે, તેની જાતે સચ્ચાઈની તપાસ કર્યા વિના. યાહોમ, બધાં ચકાસેલા વિચારો ગ્રહણ કરી દેશે. તે વર્ગમાં એકદમ શ્રીમંત પૈસાદાર થવાનો પહેલો લોભ, તેવાઓ ધરાવે છે, તે વર્ગ તદ્દન અજ્ઞાન, અભણ ક્રમ બુધ્ધીનો, ને ઘણું કરી. ધર બહારનો, યા, સંસાર સમાજમાં કોઈ, યા, બીજી રીતે હાડમાર થયેલો હોય છે. આવો

ક્રમચંદ્રેશ, બેવકુફ, નાદાન વર્ગ પોતાના આપીકા ધરમ તરફ સાવ નફકરો બનતો જાય છે; તે એટલાં લગી કે, નવા લગી નીકળેલા પરકેમી મહાત્માઓનાં કહેવાતા સાદા સુખી થવાનાં રસ્તાઓ, તેઓની મીઠી ઝખ્યાન લીધે ગ્રહણ કરી બેવકુફ બની, તે વર્ગ નામનો જરથોસ્તી રહે છે.

આજનાં લેખાતાં મહાત્માઓ, નવા અવતારો તેમજ પેગામબરી દાવા રજુ કરનારા સાહેબો ભણેલા, શીખેલા, કેળવાયેલા, પાકટ ખુધીના ને ઘડાયેલા વર્ગને પોતાનું સંગીન પેગામબરી દાવાઓનું વાજખીપણું દેખાડવા તત્ન અશક્ત જણાયા છે; ત્યારે એજ સાહેબો ગરીબ અભણ વર્ગને પોતાની ઝખ્યાનથી બેવકુફ બનાવવા જરા શરમાતા નથી. એ, ખચ્ચીત, આ વીશમી સદીનો એક મોજેજો હું લેખું છું. ના એટલુંજ નહી, પણ જરથોસ્તી જેવી કોમ સાવ ચુપ બેસી આવાં ધરમ સાથ ચેડાં થવા દે, એ શું તેઓના હાથ મજબુત કરવા બરાબર નથી? હીદુ, મોહમેદન તેમજ અંગ્રેજી કોમમાં ધરમને લગતું સાહિત્ય અતીશય પાણીને મુજે મલી શકે છે દરેક હીદુ, મુસ્લીમ કે ગોરો, પોતાનાં ધરમ વીશે, પુર માહીતગાર બનવા ભાગ્યશાળી થાય છે. દરેક ધરમને લગતી બાબતો તેવો વરગ અતીશય સસ્તામાં, મેળવી તે ઇનશાન પોતાના ધારમીક જ્ઞાનનો ખોરાક વધુ ને, વધુ સદા મેળવતો રહે છે. જ્યારે જરથોસ્તી જેવી મગર કેળવાયતી કોમમાં, સસ્તુ ધારમીક સાહિત્ય જેવું કાંઈજ મલે નહી. અવસ્તા સ્કોલરોની જરથોસ્તી ધારમીક સાહિત્યની કોપીઓ કમનસીબે પાંચ રૂપ્યાની હેઠળ કદી મલે નહી; તો કહો, કે ધારમીક બાબતોમાં મધ્યમ વરગ જે કોમનો કાંઈ લેખાય છે, તેવો વરગ પોતાની સાવ મુફલેશીને લીધે આવાં ઉંચ અવસ્તા સાહિત્યથી બેનસીબ રહે એમાં વાંક કોનો? શું જશન કમીટી, અથોરનાન મંડળી કે ઇરાન લીગ, તેમજ બીજા, પારસી મંડળોની ધારમીક ફરજ નથી, કે પોતાનાં લાગવગથી જોઈતો પૈસો એકઠો કરી, આઈબલ સોસાયટીના ધોરણ અનુસાર પોતાની કોમના બહા માટે સસ્તુ અવસ્તા સાહિત્ય બાહર પાડે જેથી પોતાનાં આપીકા ધરમમાં કેવો ઉંચ સુખી થયો ખજનો બરેલા છે, તે તેઓ સમજવ નસીબવાન બને! જાત જાતનાં ઢીંગાણાં, કોનસરટો, પાર્ટીઓ, મેળાવડાઓ, તેમજ ખોટો ખાવા પીવાનો ને નાટક સીનેમા જોવાનો ચડસ મજબુતીથી

દાખી દેવો જોઈએ. કોમમાં કોળા કાહડતાં ગંભીર સવાલો, જેવા કે ધરવાલા-
ઓને ચાલતો જીવન, વાજખી લાયક કેળવણીનો હક્ક, કાકડોનો ગરીબો-
પર શીનો ચાલુ જીવન, કાતીલ બેરોજગારી, વધ્યા ઉંદર હારોહાર માફક
ઉભાઈ જતાં ને ચોખા માથે પડતા ગરીબ ગ્રેજ્યુએટો, બાળ મરણો તેમજ
સંસારીક બદીઓ; એ સરવે સવાલો શું કોમ માટે વીચારવા જોગ નથી
કે હજી આપણે સ્કાઉટ કોનસરટો, સર્વાંગી મેળાવડાઓ અને જશનો પાછળ
નાહક વખત મહેનત, ને પૈસાની ધુળધાણી કરીએ ? જીવો સમજો
એક વેળા કહેવાતા મહાત્માજીના એક ચેલા સાથ મેલાપ થયો. બાઈ ધરમ
ને પહેરવાસે જરથોસ્તી છતાં; છતી નોકરી ચાકરીને, તેમજ માત-પીતા
વહાલાઓને કોકરે મારી, પોતાનામાં કાંઈ મદાન, આત્મીક બળ પોતેજ હાથે
પીછાણી, મજકુર મહાત્માજીનાં મઠમાં ભગવા. બાઈને બીજા જરથોસ્તી
સાહેબોનાં દેખતા જરથોસ્તી કોમ ધરમ માટે સવાલો પુછવામાં આવ્યા જે
ઉપરથી જણાયું કે, હમોએ આસ્તા લઈ બળવાનું, આતશ બહેરામ જવાનું
પેગમબર જરથુસ્તને પેગમબર તરીકે માનવાનું સરવ છોડી દીધું છે. હમો
હવે કસ્તી બાગ્યેજ કયે છીએ. હમુને પુર શ્રદ્ધા, એ શ્રી મહાત્માજીમાં
છે કે, જરૂર હમો જેવાને ઉંચ દરજ્જે જાતી આત્મીક બળથી મેળવીજ
આપશે. ના, એટલુંજ નહીં; પણ એ સાહેબમાં એવું બળ છે કે ગોચા
“નસીબ”ને પણ ફેરવી શકે. કેમ, કાંઈ ધ્યાનમાં ઉતરે છે કે, મહેરબાનો ?
આમ અંધ શ્રદ્ધા ને ભેળું ચકાસી જવાનું કારણ શું ? હજારો ને લખો
ધનસાનો પોતાના જાતી ખખાંનાં બળથી ઘેર ગાડું હાંકે છે; તો આવા સાહેબો, કાં
નહી ખુદાપર સમુદી ધરી, પોતાનાં કરમને નમીને ચાલે ? જ્યાં ભેળું નહી, જ્યાં
જાતી હુશીયારી અક્કલ નહીં, છતાં શા માટે તેવા વગ્ગને શ્રીમતાન તેમજ તદ્દન
જવેદાન. સદા સુખી જીંદગીજ ભાવે છે ? કદી આમ મેળવી આપેલું સાંમજ્યું
છે ? ત્યારે શા માટે આવા ગરીબ, અબળ નાદાન વરગને, સાવ મુરબ બનાવ-
વામાં આવે છે ? જશન કમીટી યા અથોરનાન અને બીજા મંડળો કાં નહીં
એક સંપે ઉઠી, આવા ગરીબોને વખતસર બચાવી લેતા ? શું એવા ભગ-
તોનું પોલમ પોલ ઉંઘાડું પાડવા, જરથોસ્તી કોમમાં કાંઈ વીર નર નહીંજ
મળે કે ? મારે સ્પષ્ટ જણાવવું જોઈએ કે હાલની પારસી કોમ સાવ સ્વાર્થી;

કુસંપી, ને ઢોંગી દીન ઉગતે થતી જાય છે. કોમની, ધરમની, તેમજ ઔલાદની ખરી જીગરની દાઝ તો આજનાં આપણાં શ્રીમંત શેઠ્યાઓ, જેઓ મોટા મોટા ખેતાઓ માટે જતી પૈસા કેંકી દે છે, તેઓને ટચાકડીભાર પણ છેજ નહી. તેઓને આ ઉપર ગૌર કરવાની દરકાર નથીજ. કહેતી છે કે બધું જે ઝળકે ને ચળકે તે સોનું નાજ કહેવાય, તેમ ઉપર ટપકેની ખાલી ફેશનની શીશીયારીની ધુન્ધમાં પડેલી પારસી કોમ માટે પણ ભાઇઓ આમજ સમજ લેવું. પારસી કોમનાં ઘણાં નાદાન વાજાંઓ સાવ આમજ મગજે ખેમગજ બની, સસ્તામાં ઝટ સુખ મેળવવાના પછાડામાં આમજ નોકરી, ચાકરીથી તેમજ ઘરબારથી તારાજ થયલાં પડેલાં છે. પરકોમી મહાત્માઓની મોહીનીમાં ચક્રાસેલા મુરખ પારસીઓ પોતાના આપીકા ધર્મના પાટાપરથી ઉતરી પડે છે. આવા નાદાન, ખેવકુદ્દ, ઉછાછળાં અજ્ઞાન જરથોસ્તી જવાન્યાંઓને પરકોમી મહાત્માઓની અજખ મોહીની લાગે છે. જો, તેવો અબજી જરથોસ્તી વરગ, પોતાનાં અસલ આપીકા ધરમ માટે “સસ્તા અવસ્તા સાહીત્ય” મારફતે, પુર વાકેફ હોતે; કે પોતાનાં ધરમમાં પણ ખુદ અખુટ સુખી થવાનો ખખનો પડેલો છે; તો કદી તેવો વરગ કમનસીબે, મગજે ખે મગજ થવા પામે નહી. છેલ્લે જેમ બને છે તેમ તેવાઓનો ધોભીનાં કુતરા જેવો હાલ, થવા પામે નહી. વળી વધુ તો કમનસીબી, કોમ માટે આ છે કે, એરવદ સરખા સાહેબો પોતાના ધરમમાંથી આત્મીક જ્ઞાન શોધી ખતાવવા બદલ, પરકોમી ઢોંગી આપ મતલબ્યા ભગતો; જેઓ હાથીનાં દાંતો મીસાલ કાર્યો કરે છે; તેઓને બવિખ્ય કાળમાં શું બનશે તેના કાંઈ અગમખુધ્ધીથી વિચારો લાવ્યા વિના; સાતમે આસમાને ચઢાવવા જેવી મુખાઈ કરવા અચકાતા નથી. એ કોમ માટે ઇંટલું ખેજલત ખરેલું? હું વધું કડવું લખવા માંગતો નથી: પણ સરવ પારસી ખસ્તે કુસ્તીઆનોને ગંભીર અરજ કરું છું કે પોતે પોતાની કાયનાત માફક પોતાના લાગવગે યા મંડળો મારફતે; ગામેગામ જ્યાં જ્યાં આવા ભગતો હોય ત્યાં પ્રતીનીધીઓ મોકલી આવા ભગતોનાં પોકળો ઉઘાડાં પાડવા અને નાદાન, મધ્યમ વરગનાં જરથોસ્તી જવાન્યાંઓને, વખતસર ખચાવી લેવાનું, પુણ્ય હાંસલ કરવું. જશન કમીટી આ બાબદ કાં નહી ઉપાડે?

ભાશણુ અને ભાશણુકાર.

એક ભાશણુકાર પોતાના સુભાષિત અને છટાંદાર વાણીથી સાંભળનારાઓને પોતાની તરફ ધસડે છે. ગમે એવા બચ્ચા સહીત રીકાઓ ન્યારે સામી પારટી માટે જો તે છટાંદાર રીતે બહાર પાડે છે, ત્યારે લોકોના તે બાબદના વીચારની વલણ પેલા સુભાષિત ભાશણુકાર તરફ દોડે છે. એક સારો ભાશણુકાર સાંભળનારાઓનાં મગજપર પોતાના આચાર વીચાર સારી રીતે ઠસાવવામાં, તેમજ તેઓના ભેજાંપર ફસી ગયલાં વીચાર કહાડી નાંખવામાં તે મોટે ભાગે તે પોતાની સુભાષિત વાણીથી તેમ કરવામાં ફતેહ પામે છે. લોકોના મગજપર પોતાની સુભાષિત વાણીથી સારો છાપ બેસાડવો ; એ, એક ભાશણુ કર્તાની મોટી ખુશી છે, જે જવલેજ આપણને જણાય છે. ખરો ભાશણુકાર તે એ કે જે, કોઈ પણ બાબદ હાથ ધરી પોતાની સુભાષિત વાણીથી સાંભળનારાઓને અન્યબાબતો ગરકાવ કરી નાંખે. આ બે મુખ્ય ગુણો જવલેજ આપણને એક સુભાષિત ભાશણુકર્તામાં જોઈએ છીએ. એક છટાંદાર ભાશણુકાર બહોળા વાંચનનો શોખીન હોવો જોઈએ, તે પોતાની વાણીમાં ચોક્કસ તે બાબદને લગતા શબ્દો વાપરવામાં હુશીયાર અને ચાલાક હોવો જોઈએ. જે ભાષામાં તે ભાશણુ આપનાર હોય તે ભાષામાં કુશળ હોવો જોઈએ. ન્યારે એક ભાશણુકારનો અવાજ લોકોના કાનપર અરાખર રીતે પાડવામાં જો ફતેહ ન મેળવે તો તે બીચારો કોઈ પણ વખત પોતાની ધારણા પાર પાડી શકે નહીં. મહાન ભાશણુ કર્તાઓ હમેશા સુભાષિત વાણીથી, સાંભળનારાઓને સમજ પડે તેવા શબ્દો વાપરી ખુલ્લા બોલોમાં, જે પણ પોતાના વીચાર દર્શાવવા હોય તે દર્શાવી, સાંભળનારાઓના હૃદયમાં હમેશા મોટે જગા કરી બેસે છે. એક ભાશણુ કર્તા હિંમતવાન, પોતાના મન ઉપર સામ્યુત કાબુ ધરાવનાર, ખુલ્લા મનનો તેમજ દુલ્લા દીલનો, બહોલો વાંચકકાર, પોતાનો અવાજ દુર વેર ફેંકી શકે, લોકોના મન પોતાની સુભાષિત વાણીથી એક લોહચુમ્બક માફક કલાકો વેર ખેંચી શકે, એવા છટાંદાર ભાશણુ કર્તાઓ દુન્યામાં, હાથના આંગળાપર ગણાય તેટલા છે. એક ભાશણુકાર છટાંદાર બોલનાર તરીકે વીખ્યાતી મેળવે

છે; જ્યારે ખીજે પોતાના હશમુખા સ્વભાવથી લોકોને પેટ પકડી હસાવી, મજાહ તેમજ ગમત આપી લોકોના દીલ પોતાની તરફ ખેંચવામાં નામના મેળવે છે. જ્યારે ત્રીજે, નાટકરૂપી હાથો અફાડી પોતાના સાંભળનારોના દીલમાં પોતા માટેની પ્રેમની લાગણી ઉત્પન્ન કરે છે. એક સારા ભાશણકારને કુદરતી કવીઓ માફક, છટાદાર બોલવાની બક્ષેશ હોય છે, જે આપણે મહાન ભાશણ કર્તાઓમાં જોઈએ છીએ.

લોર્ડ કરાઈસ્ટની આ દુન્યામાં રોશની આવવા અગાઉ ગ્રીકદેશમાં મહાન પ્રખ્યાત ભાશણકાર ડીમોસ થીનીસ અને રોમદેશનો જગ પ્રસિદ્ધ સીસરો સીવાય કોઈએ પણ એ બાબતમાં નામના નહીં મેળવી હતી; જ્યારે હિન્દુસ્તાનમાં પોર્નહેસ્ટ્રીંગ્સના પગલા સામે પ્રગ્નને ફરજ પડી ત્યારે; જ્યારે અમેરીકામાં છુટાપણું બક્ષવા માટે લડત ચાલી ત્યારે; અને જ્યારે ફ્રેન્ચદેશની પ્રગ્ન ઉમરાવોના જુલમાટથી કંટાળી ગઈ, ત્યારે વિલાયતની પ્રગ્નએ તેમજ યુરોપે, ખુણે ખુણેથી મહાન ભાશણકારો પેદા કરવા માંડ્યા. દુન્યામાં જ્યારે એવા મહાન બનાવો થાય છે, ત્યારે આપણે ઘણા છટાદાર ભાશણકારો મલી આવે છે. મહાન રાજદવારી વીલીયમ પીટ, અરલ ઓફ ચેંબમે પોતાના જાત-ભાઈઓ માટે છુટાપણું બક્ષવા, તેમજ લડાઈથી નીરાળા રહેવા માટે પોતે જાતે સીક છતાં, જે પારલામેન્ટમાં આવી, પોતાની શુભાપિત વાણીથી જે ધુનરો ચલાવ્યો હતો. તે હમેશા વિલાયતની પ્રગ્ન માટે એક યાદગાર ઘડી રહી ગઈ છે. વાતચીતમાં સામી પક્ષના મન હરી લેવામાં ચાર્લસ ફ્રાંકસે નામના મેળવી હતી. એડમન બરકે, રાજદવારી બાબત વીશે તકરાર, ઉંડાણમાં ઉતરવામાં નામના મેળવી હતી. લોકોપર કવીતારૂપી લીટીઓ લખી તેમાં તેઓની જાટકણી કાઢવામાં, મહાન નાટકકાર શેરીડનને કોઈ પુરો નહીં. ડીસરામલીએ રાણીમાતા વીક્ટોરીયાના વખતમાં પારલામેન્ટમાં ઉમરાવોના જગરોમાં ઉંડાણ વેર ચમચા તોડવામાં. યાને સખત રીતે તેઓની જાટકણી કાઢવામાં ડીક પાર્ટ ભજવ્યો હતો. જ્યારે આ ભેજાં ફાટેલ માણસ પહેલ વહેલો બોલવા ઉડ્યો, ત્યારે પારલામેન્ટના ચારે ખુણામાંથી હીસ આઉટના પોક્કારા પંકરાઈ રહ્યા. “આજે તો તમો નામદારોએ મને હીસ આઉટ કીધો છે, પણ એક દીવસ એવો આવશે, કે મને સમજવાની, ગોયા તમો નામદારોને ફરજ પડશે.”

આટલું બોલી, તે પારલામેન્ટનો હોલ ગુપચુપ છોડી ગયો.

અચીત, તે અખતાવાર દીવસ આખરે આવ્યો, જ્યારે હીસ આઉટ કરનારાઓ તેની બોલવાની છટાથી છક્ક થઈ ગયા. જ્નેન આઈટિ જેવા મહાન પ્રખ્યાત ભાષણકાર હજુર જગતે પેદા કીધો નથી. તે મહાન નરે હીન્દ માટે જે લડતો ચલાવી હતી, તેના કામો ખરેખર દરેક હીન્દના બેટાઓના જીવનમાં જીવેદાન કોતરાઈ રહેશે. જ્નેન આઈટિની બોલવાની તેમજ લખવાની દબ, નક્કલ કરવા લાયક છે. મહાન નર ગલેડસ્તન ગમે એવી નાની કુચો થઈ ગયલી બાબદો પણ રસ ગળે ને કટકા પડે તેવી દબે દર્શાવવામાં જાણીતા થયા હતા. હાલ મીંડ એસકવીથ ન્યાય શાસ્ત્રથી લડતો ચલાવવામાં અને લોઈડિ જીયોરજ લોકોને મીડા મીડા શબ્દોમાં ખીરજ આપવામાં પ્રખ્યાત થયા છે. લોર્ડ રોસબરીએ પોતાના ભાષણમાં ચોક્કસ વીરોધણો વાપરવામાં ક્રેતેલ પૂરવાર કાઢી છે. લોર્ડ હકસેરીલ વાદવીવાદમાં ઉંડાણમાં ઉતરવામાં બાહોશ થયો છે. અમેરીકાના જાણીતા થયલા બાહોશ રાજદવારી મીંડ થીઓદોર રૂઝવેલટ અને ક્રાનસ દેશના મહાન નર બરાએન્ડે મહાન ભાષણ કર્તાઓ તરીકે જાણનારી મેળવી છે. હીન્દમાં હાલ મહાન ધોસ જે જ્નેન આઈટિનો એલો હતો, તે એક અચ્છો ભાષણકાર તરીકે પ્રસિદ્ધ થયો છે. હીસરાએલી માફક, સર શ્રીરાઝશાહ મહેતા કોઈનો પણ સરોપરો રાખ્યા વગર સાફ દીલે સીંહ માફક ગર્જના કરવામાં હમેશા લોકોના ભલા માટે બહાર પડતા હતા. બેસ્ટ અને સરોજની નાઈટના ભાષણો સમજવા લોકો હમેશા આતુર હોય છે. મીંડ માલબ્યા મધુર અવાજ માટે જાણીતા થયલા છે. સર નારાયણ ચંદવરકર અને સર દીનશાહ વાચણ જેવા નરો લોકો તરફથી લડતો ચલાવવામાં મશહુર થયા છે. બધા હીન્દના ભાષણકારોમાં મીંડ બેનરજી પહેલી જગા લે છે. આ મહાન જગ પ્રસિદ્ધ નર, પીટની માફક ગર્જના કરવામાં, ફ્રેંકસની માફક ઝડપમાં વાદવીવાદ કરવામાં, અને શેડીડનની માફક ઝાટકણી કાઢવામાં બહુ મશહુર અને ચાલાક બીજો કોઈ નથી. (હાલ શાપુર સક્રાંટ અને તેમણી બેટીને, વેલાતવાસીઓ, તેમની બાહદુરી અને વાકતા આતુરી જોઈ; દાંતમાં આંગળાં પકડે છે કે, હીન્દમાં પણ આવા શું ભાષણકર્તાઓ પડેલા છે ?)

ટેકનીકલ તેમજ વેપારી કેળવણી

અને પારસી કોમ.

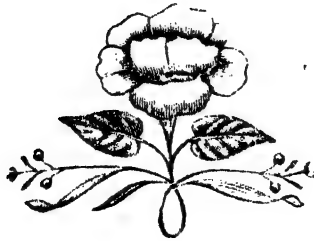
કલકત્તા ખાતે જન્મશેદી નવરોઝ ટાંકણે પ્રોફેસર તારાપોરનું પારસી કોમ ઉપરનું ભાશણ ખચ્ચીત ધડાડપી મનન કરવાન્નેગ વીધયોથી ભરપુર હતું. આવી ઢપનાં ભાશણે વારંવાર તક મલતા જવાન હમદીન વીદ્યાર્થીઓ આગળ અપાવાં ઘટે છે. કેળવણીનાં કાર્યમાં “ચારીત્ર” એક ઇન્શાન તેની આખી કોમમાં કેવો ભાગ સમાજ છંદ-ગીમાં ભજવે છે; તેનો નમુનેદાર ચીતાર ધણીજ અંલાકારીક રીતે કલકત્તાનાં હમદીનોનાં કાનપર નાંખવા માટે આપણે ખચ્ચીત શાખાથી એ ભાઈને આપીશું, જેઓ હાલ મુંબઈની કામા અથોરનાન સ્કૂલનાં પ્રીનસીપાલ થવા ભાગ્યવંત થયાં છે. પારસી કેળવણીમાં કયાં ટક્ટી, યા ખામી છે તે સ્પષ્ટ ભાષામાં દેખાડી આપ્યું છે. ખચ્ચીત, આપણે હમદીન પ્રોફેસરના વીચાર સાથ મલતાં થઈશું કે, પારસી કોમમાં આદરશ, યા “આમડીયલ” જેવી ઉંચ જ્ઞાસાની કોતાલી છે. એક ગતડતા પથરા જેવી પારસી કોમની, કેળવણીની આખદમાં હાલત ખુલ્લે ખુલ્લી જણાય છે. આપણા ધર્મશુરુઓ, આપણી કોમના ચાંબલા જેવા લેખાતા મોખેદોને, ખાસ ધાર્મિક તેમજ દુન્યાન દારીનું સમાજીક શીક્ષણ ફેટવું અગત્યનું છે તે તરફ કોમનો કાન બરાબર ચીમટયો છે. હમદીન શેઠ્યાઓના કાન ખોલવા છતાં હજી તેવા યોગ્ય જરૂરી ફેરફારો કરવાનું, પારસી શેઠ્યાઓને સુઝતું નથી, એ કેવી શરમીંદગી પારસી જેવી કોમ માટે ગણાય ? હાલ નીચલી એ આખદો તરફ કોમનાં શેઠ્યાઓનું ખાસ કરી શ્રીમંત શેઠા બહેરામજી જીજીભાઈ અને બહેરામજી ગામડયાનું ખાસ લક્ષ પારસી કોમનાં જવાન હમદીનોનાં ભલા કાજે ખેંચું છું. જે ઉપર આશા છે કે આપણી પારસી ફેડરલ કાઉન્સીલનાં પોતા સમાન લેખાતા હમદીન ભાઈ રતનશાહ દાદાચાંદજી જેવા શેઠ્યા જાતે પણ ઘટવું કરવા ચુકશે નહી. હાલ સમજવા પ્રમાણે ખાનદેશ જીલ્લાની એક સ્કૂલમાં વાયરલેસને લગતું સાયન્ડીરીક ઉંચ જ્ઞાન, ખાસ વીદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવનાર છે. આ

કાર્ય માટે જોઈતી ત્રણ ચાર હજારની રકમ દૈવયોગે મલવા પણુ પામી છે. ખચ્ચીત, પારસી કોમનાં જવાન, ખડતલ, દરેક વાટે, જાતી ચાલાકી દેખાડનાર જવાનોને, સાયનટીફિક ઉચ્ચ જ્ઞાનની આવીજ, બસ આવીજ, કેળવણીની અતીવચ જરૂર છે. ભવિષ્યમાં રોજી રઝકનો દુકડો પણુ મેળવી આપે, તેવા સાયનટીફિક, ને ટેકનીકલ જ્ઞાન માટેના, દરેક આપણી હમદીન નિશાળોમાં ય ત્રોની ખચ્ચીત આજના હરીફાઇના જમાનામાં પહેલી જરૂર છે. સરકાર માઆપ કે બહુ તીસમારખી હમદીન સાહેબોના પગપાણી કરવા બદલ, યથાશક્તી મુજબ દરેક હમદીન રકુલના પ્રીન્સીપલોએ કેળવણીના કામમાં ઘટતો ફેરફાર કરવા બહાર પડવું જોઈએ. બીજું હાલ આપણી સરકાર માઆપે “ગવરનમેન્ટ કમરશીયલ એન્ડ કલેરીકલ સર્ટીફિકેટ એકઝામીનેશન”નો નવો વર્ગ ખોલી કેળવણીની રૂઠીમાં નવોજ યુગ પેદા કરીધો છે. આ એક ખચ્ચીત સર્વ કોમના જવાનો માટે ખુલ્લી હરીફાઇ સાથનું આવકાર દાયક પગલું હું લેખું છું. જે જવાન સાહેબોની મગજ શક્તીથી ઉચ્ચ અંગ્રેજી જ્ઞાન સંપાદન નહીં થઇ શકે તેવા જવાન સાહેબો માટે આ દુન્યાદારીની ઓશીસને બરનું વેપારી જ્ઞાન ખચીત પ્રસંગોપાત થઇ પડશે. અહીં યોગ્ય, વાજખી, વેપારી કેળવણી સાથ આપણો ગરીબ જવાન વર્ગ પોતાના પગપર ઉભો રહી, સ્વતંત્રપણે રોજની રોટલી પેદા કરી શકશે. આ વેપારી વરગોનો જેટલો લાહવો આપણા જવાનયાઓ લેશે, તેટલો ફાયદો તેઓ પોતાની કોમને કરી આપશે; જેથી હાલ જે બેકારીપણું અયાશીપણું, તેમજ બીખારોપણું, જેવામાં આવે છે; તે થોડા વરસો બાદ આપણે કદી જોશું નહીંજ. પારસી કોમના પ્રીન્સીપલો તેમજ શીક્ષકોએ, આ બાબદના અતી જાતી ફાયદા તરફ પારસી જવાનયાઓનું ખાસ લક્ષ બેંચવું ઘટે છે. જ્યાં લગી હમદીન પ્રીન્સીપલ સાહેબો જાતી વીચાર ને પધસા તરફનો આપમત્તલબ યા સ્વાર્થ છોડી દઇ, પોતાની કોમની દાઝ હઇડે ધરી હમદીન શ્રીમંત સાહેબોને આવી ટેકનીકલ કેળવણી તરફની જરૂરોવાતો જાતે દેખાડે નહીં; ત્યાં લગી ગમે એવા અમલોખો, યા તમતમતા બાશણોથી કોઇ કાળે પણુ

કે. વાડયા, હીરાના વેપારી.

આંટરોડ. Tel. Gemart Work.

આવા શ્રીમંત સાહેબોના દીકરા પોતાની કોમ માટે પીગલનાર નથી. છટેલીયન કવી દાનટેને, જે મીસાલ મીનોષ ફરેસ્તો હાથ પકડી, બધા દોઝખો દેખાડી લાગ્યો, તે મીસાલ આપણા શ્રીમંત શેફયાઓ તેમજ બાહ્યોનાં હાથ પકડી, પારસી કોમની કેળવણી બાબતની સ્થિતિ હાલ કેવો કંગાલ છે; જવાન વર્ગ રોટી માટે કેમ મચ્છી માફક તકડે છે, તેમજ આજનાં ઘરભાડાનાં તંગીનાં વખતમાં યોગ્ય હવા પાણી વીનાં અધિકારમાં મોઢે દામે કેમ સમડી જીવન ગાળે છે; તે સર્વ કંગાલ દેખાવો ખાસ દેખાડવાની પારસી કોમનાં ભલા કાજે હું અપીલ કરું છું. આપણે આશા રાખીશું કે ખાનદેશ જીલ્લાની એક નિશાળમાં જેમ વાયરલેસ યંત્રની ગોઠવણી કરાધી છે, તેમ આપણી મુખર્ધ પ્રાંતની સર્વ શાળાઓ પણ આમ સાયનટીરીક જ્ઞાન આપવા ચહાર પડશે. આમીન !



જોઈએ છે—પ્રાથમીક કેળવણી.

કેળવણીનો પ્રકાશ ઘણો અંધકાર મીટાવી નાંખશે.

ઉંચમા ઉંચ, અને શ્રેષ્ઠમાં શ્રેષ્ઠ દાન, “જ્ઞાન દાન” છે, એ કોઈથી ના પાડી શકાય નહીં. આપણે જેમ સ્વરાજ્ય જન્મસીધું હક્ક લેખીએ છીએ; તેમ “કેળવણી”ને ઉત્તમ, ભાતભાતની ગજવવારી, સામાજિક, સંસારી અને દુન્યવી સર્વ કારોબારમાં, ઉંચ જગા મલવીજ ઘટે છે. દેશનાં અસરકારક બંધારણ માટે; જેટલી પોલીસ અને લશ્કરની જરૂર છે તે કરતાં બમણી જરૂર હાલ આપણને પ્રજાની કેળવણી માટે, ખાસ કરી, પ્રાથમીક કેળવણી માટે છે.

સંગીન પ્રજા કેળવણીથી. દેશના ઉદ્યોગો અને વેપાર ધંધાઓ ઉંચ પાયા પર ખીલવા માંડે છે. જ્યાં લગી, તેવીશ કરોડની પ્રજાને સંગીન દેશ-બરની કેળવણી આપી, ઉંચ શ્રેષ્ઠ ચારીત્ર્ય અને ડીસીપલીન ખીલવશે નહીં ત્યાં લગી, રાજદવારી, ઉંચ જન્મસીધું હક્ક મળવા બાદ પણ, આપણે બરાબર રાખી, તેમજ સાચવી શકીશું નહીં; માટે આપણા મહાન નામાંકીત દેશનેતાઓએ, આ કેળવણીનો સવાલ પહેલે લાથ ધરી કાંઈ વહેવાર બરડો ધડી કાઢવો જોઈએ. દેશમાં હુઝારો પ્રકારની અધાધુધી, મારફાડ, મવાલીપણું, બદમાશી, ધાડો, હુડતાલો અને શોળે દીવસે લુટ-ફાટો; આ સર્વ, અજ્ઞાનતા અને જાનવર પેઠે ઇનશાન જાતને, આપણા પાપી સ્વાર્થ માટે અજ્ઞાની છાંડી રાખવાનેજ આભારી છે.

જ્યાં લગી આપણી ગરીબ પ્રજા, સંગીન સર્વ પ્રકારની સાદી પણ કેળવણી લેવા નશીબવાન થશે નહીં, ત્યાં લગી આમજ કરોડો અબજો રૂપ્યા, લશ્કર અને પોલીસ પાછળ ખરચાયા સીવાય રહેનાર નથી. આપણે જમાનેબર, આપણાજ પગો પર રાજદવારી આબદ માફક, કેળવણીના ઉંચ વીષયમાં પણ ઉભા રહેવું ઘટે છે. સર્વ બાબદો સરકાર પરજ નાખી અદ્ય વાળી બેસી રહેવું નજ જોઈએ. સ્વરાજ્યનું પહેલું પગથીયું પ્રજાકેળવણી છે. જ્યારે આપણે સંગીન કેળવણીથી એક ખીજાને પીછાણતા શીખીશું, ત્યારે આપોઆપ આપણામાં બાઈબલીનો, ‘ડીસીપલીન’નો અને

ઉંચ ચારીત્રો જુસ્સો અને લાગણી ખીલવા માંડશે, એમાં તો જરાએ ખોટું નથીજ.

સરકાર તેમજ પ્રજા, કેળવણી જેવા ઉત્તમ વિષય વેળા પુકાર કરે છે કે, “બાવા, પછસા લાવવા ક્યાંથી?” આજ ગરીબ પ્રજા જાતે તેમજ ગજવે સાવ મોહતાજ અને કગાળ હોવા છતાં, તે જાણે છે કે, આજ રોટલી કમાવવા માટે, હાય અફસોસ સાથ જમાનો પસાર થાય છે. છતાં સાવ અજ્ઞાનતા, અનજ્ઞતા અને કેળવણીનાં રૂડાં ફળ વીના, તે અઠવાડયામાં ત્રણથી ચાર વાર હુમ્મરો કરજોના બોગ સાથ રેસકોર્સ, દાઝ, આંકફરક, સીનેમા, નાટક અને છેલ્લે અનીતીથી ખરાબ જીંદગી ગુમરી તે મારગે સદાનો લાગી જાય છે. ઉપકાં સર્વ દુન્યાઈ દોઝખોમાં દર અઠવાડયે લાંબા હજગે રૂપ્યાના ધુમાડા સાથ, આપણી ફરોડોની ગરીબ પ્રજા આલમ સદા બાલેબાત, ફરજ-દાર, હાડપીંજર જેવાં શરીરે, અને જનવરી ભેજ સાથ ફરતાં આપણે ખુ-દાં જોઈએ કીએ. આપણા સ્વાર્થી ખવાસને લીધેજ, આ તેઓની હાલતી હાલત આપણેજ ઉભી કરી છે.

જ્યાં લગી આપણે ખુલ્લાં મગજે ને ઉદાર દીલે કોઈ પણ ઇનશાનને એક ઇનશાન તરીકે લેખીયું નહીં; ત્યાં લગી નામનો કેળવણી વીભાગમાં સુચવવામાં આવતા ફેરફારો કોડી વીનાની કીંમતનાજ સમજવા. આમ છે, એટલે દેશી દારૂનાં પીઠાંઓ એકદમ મીઠો આગળથી ખસેડી નાંખો, રેસકોર્સ ગરીબવર્ગ માટે તુરત બંધ કરાવો. જુગાર, આંકફરકને મજબુત હાથે કાયદાની કલમે દબાવો. નાટક, સીનેમા, જે હાલ ગરીબવર્ગને ફક્ત કીસકોટી, અને અમર્યાદીત પીકચરો અને પોસ્ટરો મુકી ગરીબ પ્રજાને લુટી રહી છે, તેવી રીતેમો બંધ કરાવો. એટલુંજ નહીં પણ જેપાનીસ, અમેરીકન, જરમન અને બીજી વીદેશી પ્રજાઓની સર્વ નાની મોટી તમામ આયાતો પર ભારે કર નાખો; અને આમ કરી દેશને પોતાનાજ હાથે સુધારી ખખરદાર, હુશીયાર, ચાલાક બનાવી, ગરીબ પ્રજાની સુખાકારીમાં, આમ જાતી બળે વધારો કરી, પ્રજા આલમને શરીરે અને મગજે ઉંચ કેળવણીનો લાડવો ચખાડવા, ફક્ત પ્રભુનો દર દીલમાં રાખી, ગરીબ ઇનશાનને પણ ઇનશાન તરીકે પીછાણતા શીખો. આમીન!

ચારિત્ર્ય, (Character.)

હે દુન્યાઈ ખીરાદરો, જે આ ધરતીપર તમોને આગલ વધવું હોય તો, પહેલી ચીજ તમોએ તહમારા ચારિત્ર્ય ઉપર ખાસ ધ્યાન આપવું ઘટારત છે. ઉંચ ચારિત્ર્ય એજ તહમારો દુન્યાઈ ખઝાનો છે. આ, એક જગજાહેર અને જાણીતી ખીના છે કે દરેક માનવી પોતપોતાના ચારિત્ર્યનો રાજા છે. આપણને ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે, આપણામાં સારા સદગુણો ખીલવવા અત્યંત મહેનત તેમજ વખતનો ભોગ આપવો પડે છે. કારણ કે સદ ચારિત્ર્યો કંઈ ઝડપમાં બની શકતા નથી; તે આપણી પાસથી ધીરજ, સખુરી અને આપભરોસો માંગે છે. આપણામાં ઉંચ ચારિત્ર્ય વધારવાની તેમજ ખીલવવાની અત્યંત બેહદ જરૂર છે. એક માનવીને પોતાને ઉચે ટોચે પુગવા માટે જોઈલી ખીજ જરૂરજોગી સત્તાઓની જરૂર છે, તે બંધી સત્તા કરતાં ઉંચ ચારિત્ર્યની સત્તા હઝારબણી ઉંચ અને ચઢીયાતી છે. મહાન બળવાન બાપે આપણને ખરાં ખોટાનો ટોલ કરવા જ્ઞાન શક્તિ બક્ષેલી છે, પણ માનવીને પોતાને આગલ પડવા માટે સદ ચારિત્ર્ય બનાવવા પડે છે. આપણી જ્ઞાનશક્તિ તે એક દુકાન છે, જ્યાં ચારિત્ર્ય નફો ધારણ કરે છે. જેમ મોટો ગંજવર નફો થોડે ટકે જલદી વેચાણથી થાય છે, તેમ ઉંચ ચારિત્ર્ય પણ નાહના નાહના પ્રમાણીક હીંમતી કામો અને આપબળથી થાય છે. આપણી જ્ઞાનશક્તિ એક બાગ સમાન છે, જ્યાં સારા ઉંચ ચારિત્ર્યો, મેવો, ફળ, ફળાદી ધારણ કરે છે. મગજશક્તિ ખાલી એક કોરાં સફેદ કાગજ મીસાલ છે, જ્યાં તે ઉપર થયેલું લખાણ દુન્યાઈ સારા ચારિત્ર્યો જાહેર કરે છે. હે માનવી, તારા દરેક દુન્યાઈની નાહના મોટાં કામો સાથ મેળવી, આ ધરતીપર તું એક સદ ચારિત્ર્યના પડખાયા સામા માનવી ઉપર રોશની મીસાલ નાખે છે. આ ધરતીપર ગમે એવા અબજોના જરૂર ઝવેરાત તેમજ સુનાંશપાના દર દાગીના કરતાં ઉંચ ચારિત્ર્યો ને નહર માલ બનાવનાર, આ ધરતીપર જોયા પોતાના ચારિત્ર્યનો એક ઉમદામાં ઉમદી કારીગરી પોતા પાછલ મુકી બંધ છે. કહીંખી તહમારાં ચારિત્ર્યો પર બળવાન રહી લોક નજરમાં ખાનદાની સત્તા સ્થાપતા નહીં. તમો તહમારા ચારિત્ર્યોપર પુર લક્ષ આપો અને

ચોરને ઘેર ચોર પરાણો

આ કહેવત કેમ પડી?

આપણે વાત કરતાં અવારનવાર કોઈ કોઈ કહેવતો બોલ્યે છીએ, પણ તેનો અર્થ સમજતાં નથી, જે સમજવાથી આપણને એવડી ગમત લાગે છે કહેવતોની ઉપર રમુજ વાર્તાઓનો દલદાર પોથો

કહેવત મુલ

બાહર પડ્યો છે. એકવાર વાંચવાની શરૂ કીધી તો ખીલકુલ હાથમાંથી મુકવા ગમશે નહીં.

કીંમત રૂ. ૨૫. વી. પી. સાથે રૂ. ૩.

પ્રગટ કરનાર:—હોશિંગ તેલુમુરસ અકલેસરીયા,

ધી ફોર્ટ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, પારસી બજાર સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ.

લોક પોતાની મેળે જ્ઞાનતાની ઇજ્જત તરફ નેગાવ પહોંચાડશે. તમારાં ધખારાં મોટે ભાગે હંમેશાં તમને ખોટું રસ્તું દોરવી લઈ જશે. જાતી મહેનત અને આપખળથી તમે તમારા ચારિત્ર્યથી લોક નજરમાં હંચ પડવી મેલવવા પામશો. સદ ચારિત્ર્યથી કીધેલા બક્ષા અને નેક કામો કર્મો તમારી ઇજ્જત આપણમાં વધુ અને વધુ જ્યાં હંમેશાં થશે. એક માનવી ગમે એવું બાહોશ બેશુ ધરાવતો હોય. ગમે એવો જગીરદાર હોય. યા, જગ જલ્દીતો હોય; પણ જે નેતામાં હંચ ચારિત્ર્યની ખોટ હોય. તો તે માનવીની જગા એક હુમ્મ્યાં નીચ આટલીની બાથેજ થાય છે. આય ધરતીપરથી એક પ્રજા કનેથી તેણે મેળવેલા દોષત. માન, મરતબા અધળું જેવો લેજો. અને પછી તે માનવીની હાલતમાં જે કે તે જેવો હોય છે. હંચ સદ ચારિત્ર્ય તેજ ખરી ઇજ્જત છે. જે માનવીને એક સલામ માનવી તરીકે ઉગારે છે; પછી બંધે તે સનાધારી પૂરૂપ હોય. યા, એક જાદુ શાદનાર માનવી.

ટેકનીકલ સ્કુલ અને મુંબઈની કોરપોરેશન.

થોડા વખતની વાત પર, મુંબઈ નગરીના લોક ભલાઅરથે, અગમ બુધ્ધીશાળી ભલા દીલસોઝ ગવરનર સાહેબે, મીલ એસોશીએશનની સભામાં, એક નાદર ટેકનીકલ સ્કુલ માટે નમ્રતાપૂર્વક અપીલ કરી હતી. આ એક અતીશય ઉદ્યોગી ને ઉદ્યોગી સંસ્થા છે; જે ઉપર દરેક કોમના લખેશ્રી તેમજ ઉંચ શીખેલા ભણેલા બાધઓએ સાથ મલી આ નામદાર ભલા હાકેમનાજ મુખારક હાથેજ શુભ પાયો નાંખાવી દેવો ઘટે છે, જેથી એ અતીશય ઉદ્યોગી અને દેશઉપયોગી બાબત ખોરંખે પડી રહે નહીં. કમનસીમે આપણા દેશીઓની એક નહીં માફ થાય તેવી ખાસ્તત જન્મ થઈ રહી છે, તે એ કે આવા એક ઉદ્યોગી જેવા વિષયો પર ત્યાંજ હંમેશનું ઠંડુ પાણી નાંખી, નીગંતે બેસી રહે છે. દેશ ભલા કાર્ય માટે આપણા બહુ લખેશ્રી સાહેબો જરાએ ઉજ્જમ પકડી તેવી બાબતમાં રસ લેતા નથી. જે વળી દેવયોગે તેવા કાર્યો હાથ ધરે છે તો નવાખી શાહુકારો મીસાલ ઘણે લાંખે વખતે તેવી યોજના થોડી રકમમાં પાર પાડી આપે છે. હાલ દરેક કોમનાં ચોક્કસ ખીન કેળવાયલા, તેમજ અરધ કેળવણી સંપાદન કરીલા દેશી બાધઓ માટે ભારત દેશના ભવિષ્યના ઉદ્ય અરથે, આવી ટેકનીકલ સ્કુલો ગામેગામ ને હામે હામ કદાડવાની હું હાલનાં રોજ રોજગારનાં અતીશય સંકટ વખતે ખાસ જરૂર બેવું છું. જેને પોતાના દેશની દાઝ હોય, જે મોંઘદેથી બીજાઓ પાસે કારય કરાવતા બદલ, પોતેજ ઉજ્જમથી આવી બાબતો હાથ ધરે; ને જે દરેક દેશાભીમાની અને કોમાભીમાની હીંદ માતાનો ખરો સાચો સેવક, વગર હીલે દેશભલા માટે, યોગ્ય લાખો રૂપીઆ આવા કાર્યો માટે જો એકકે તડાકે કદાડી આપે તો પછી કદી હીંદ માતાને પરાધીનતા, દરેક નાનીમાં નાની ઘેર ઉદ્યોગી જરૂરી ચીજ માટે કદી પણ બેસી રહેવું પડે? પણ આજે એ સમજે છે કેણું? આવા એક ઉદ્યોગી ખાતામાં કોમનાં સરવ બેટાઓ ન્યાત જાતના જરાએ મનમાં કડવાસ આણ્યા વગર, દરેક પોતાનાં ભંજન અનુસાર ચીજો જાતે બનાવી, પોતાના પેટનો ખાડો પુરવા સાથ, ભારત માતાને ચરણે દેશ સેવા કરવાનું મોહકું પુણ્યવંતુ કામ

કાઘેલું લેખાશે. આવા કાર્યો માટે લખાણો લખી, કે, શુભાખીત ભાશણો આપી પોતાની ખોટી કીરતીનાં તાબડા ફેડાવવાનો સમય નથી; પણ જાતે કરી દેખાડવાનો વીસમી સદીનો સાયનસનો જમાનો ચાલે છે, એ આપણે ભુલવું ન જોઈએ. જેમ જેમ આપણુ આજસુ થઈ ખેસી રહેશું; તેમ તેમ વધુ દબાણ સહીત, બીજા દેશ દેશોની વેપારી ગોલામી સાંકળોમાં, આપણજ લપેટાતાં જશું; માટે એ ઉપર હજી વિચાર લાવો, ને સરવ જણ સહાય ભુતીમાં ધરય કરવા બાહર પડો, એમાંજ હીંદનો ઉદય છે. ભારતભુમી કેટલીક બાબદમાં તદ્દનજ દળદર પુરવાર થઈ છે. તેનું મોટું કારણ જોશો તો, જણાશે કે, આપણા હીંદ માતાનાં લખેશ્રી મલેતુજ્જર પુરૂષો, પૈસાને ચુસી ચુસી ઉચાંજ રાખે છે; અને દેશ બલાઅરથે, તેઓ આગળ ન્યારે પૈસાની વાત આવે છે ત્યારે, સાફ ના પાડે છે; કે “અમારી પાસે, આપા, પૈસા નથી.” આ એક હીંદ દેશને મોટામાં મોટું કાલું લાછન છે. હીંદ માતાનો દરેક લખેશ્રી બેટો. જે સાદી સમજશક્તિ દોડાવી, આવા ઉધ્યોગી, ઉઘોગી ખેતરો પાછળ, ન્યાત જાતના તક્ષવત વિના, યોગ્ય જોઈતો પૈસો કહાડી આપે, તો હીંદ માતાની જે હાલ કંગાલ પરાધીન સ્થીતિ છે; તે કદી રહેવા પામે નહી. આ તકે હું મુંબઈની કારપોરેશનને એ બાબત જાતે ઉપાડી લેવા જાહેર અપીલ કરું છું. તેઓ નજીવી બચ્ચાસહીત બાબદોના કુથલા લઈ નાદરના વરસો ગળાડાવે છે તેના કરતાં આવા ઉધ્યોગી ખેતરો માટે સાફ મનથી ને સ્વચ્છ હૃદયથી એક વિચાર સાથ, આવા એક બહુ ઉધ્યોગી સંસ્થાન માટે યોગ્ય પૈસો દેશ બલા ખાતર કહાડી આપે; તો બચ્ચીત મુંબઈ નગરીનો ગોચા દીવસ ફેરવાઈ જવા પામે. એશીસીએટેડ પ્રેસે થોડા મહીનાની વાતપર આપણને આ પ્રમાણે ખબર પહોંચાડી હતી જે ઉપર સર્વ વાંચનારનું ખાસ ધ્યાન ખેંચું છું, કે તેઓ પણ તેઓનાં પગલે ચાલી પુણ્યવંતુ ધરય આરંભવા બાગ્યશાળી બને. Technical School for Girls. A Madras Municipal Proposal. Madras Nov. 3. It is understood that the Corporation of Madras,

will shortly open a technical school in which girls will be trained in subjects such as, dress-making, knitting, embroidery and lace-making, knitting crochet work and card-board work (Associated Press). કેમ કાંઈ ધ્યાનમાં ઉતર્યું કે ! ત્યારે કાંઈ નહી, આપણી મુખ્ય નગરીની મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશન તેનાં શુભ પગલે ચાલી, એવુંજ એક દરેક કોમની બેટીઓ માટે, આવું એક નાદર સંસ્થાન આ નગરીમાં ઉભું કરે? આપણે પુર હજી પણ આશા રાખીશું કે જે માયાકુલ શબ્દો બલા દીલસોઝ હાકેમે પુરૂષો માટે એક નાદર ટેકનીકલ સ્કુલ કહાડવા નમ્ર જાહેર અરજ કીધી છે, તે ઉપર સર્વ હિંદ માતાના સાચા સપુત્રો, વિચાર આણી, આપણી મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશનને એક મોટા પાયાપર કહાડવા, જાતી અપીલ કરવા જરૂરજ બહાર પડશે. આ મુજબ સરવ કોમની બેટીઓ માટે પણ આવી એક નાદર ટેકનીકલ સ્કુલ ઉભી કરવી ઘટે છે, જે ખચ્ચીત તેઓનાં સમાજવનમાં અન્ય રૂઠો ફેરફાર કરી નાંખશે. આશા છે કે-મારા નમ્ર આગ્રહપુરવક શબ્દોને ભરૂચી નવાબ મીસાલે ખોરબે નહી રાખતાં, ચંદ રૂઝમાં તેવી સ્કુલોને શુભ પાયો નાંખવાનું આપણ સમજીશું. આવી સ્કુલો મહાત્માજીનાં ઘણાં જાણીતા સીધ્ધાંતોને કુદરતી જોર આપવા સાથ, સફળ કરી શકાશે. પ્રભુ હિંદ માતાનાં સર્વ બેટીઓને, તેમજ બેટીઓને રૂડી ઉઘોગી બુધ્ધી જમાના અનુસાર આપો. આ બાબદની, કોઈ બુધ્ધી કોરપોરેટર તેવી મીટીંગ વેળા યોગ્ય નોંધ, નહી લેવા દે વાં?

બેકારી અને પારસીઓ.

પારસી જેવી શીખેલી, ભણેલી કોમમાં બેકારીના બાહુએ, અજબ દુઃખદાયક ધર કીધું છે. આજ, પારસી ગ્રેડ્યુએટેસો, નજીવા સાધણ, અને, નાનકડું કુટુંબી ગુજરાન, એક મરદ બચ્ચા તરીકે કરવા બદલ, હાય અફસોસમાં દીનો, ને, વરસો ગળડાવતાં જોવામાં આવે છે. રૂપ્યાની કાઠણી કાઠડયા વિનાં, મોહનેથી “કા=કા” કરવામાં, તેમજ સહી, કાગળે, તાકાનાં તાકા લખવામાં કદી ફાયદો પારસી કોમનાં જવાન ભણેલા વર્ગમાં થવાનો નથી. આજનાં આપણાં ભણેલાં ગ્રેડ્યુએટે મજુરો; મદરાસી, એન્ડેં ગુન્ડું સાહેબો જેઓ ટપકા જેટલી લાંબી યુનીવરસીટીની, તેમજ, વેપારી કેળવણીની, ડીગ્રીઓ ધરાવે છે; અને આપણાં આપડા પારસી ગ્રેડ્યુએટેસો કરતાં, ચાર ચાશની દરેક ખાખદમાં ચઢી જાય છે; અને જેઓને પહેલે, દરેક વેપારી મથકોમાં, માન સહી સસ્તા પગારમાં રોજીએ રાખવામાં આવે છે; ત્યાં આપણો પારસી જવાન વર્ગ રોટી પીનાં રહી જાય, તેમાં નવાઈ શું! ત્યારે કેળવણીનાં સંચામાં કયાં અને કેમ પૈસા રેડવાનું છે તે પારસી જેવી શીખેલી કોમે, ફક્ત મોહનેથી ફડાકા મારી, બેસી રહેવું નજ નોંધાયે. દરેકે દરેક પારસી ભાઈએ હવે પોતાની જાતિ લાગવગ આધારે તેમજ પોતાનું ચંચળ ભેગાંબળનો ઉપયોગ કરી; મોટી યોગ્ય નોંધતી રૂપ્યાની રકમ ટેકનીકલ કેળવણી માટે ભેગી કરી આપવી નોંધ્યે. તેમાંજ હમદીનપણું હું જોવું છું. બાકી મોહનેથી ખાલી સલામ સાહેબજીની ભાઈમધી શી ખપતી? પારસી કોમે, કરોડો રૂપ્યાથી, જંગી ઇસ્પીટાલો ઉભી કર્યાં છે. પારસી કોમે મધ્યમ વર્ગ માટે સસ્તાં ભાડાંની ચહેલીઓ, રાજવંસી કાલ્લાઓ માફક ઉભી કરી છે; તેમજ સસ્તી ચોખાદાળની દુકાનો પણ ગરીબ વર્ગ માટે ઉઘાડી આપી છે. ચોખી નિંતરી હવા લેવા લખો રૂપ્યા ખરચી, જુદાં જુદાં ઠેકાણે સગવડતાં ભર્યાં સેનેટોરીયમો ખોલી આપ્યા છે. તેજ મિસ્ત્રાલ સસ્તા દવાખાનાંઓ, સુવાવડખાનાંઓ, ભોણુઓ સર્વ બાંધી આપ્યું છે; જે ઇકેનોમીક નજરે જોતાં, આએ ધરતીપર બહેશત પારસી કોમ માટે બાંધી આપ્યું છે; છતાંએ, કોમમાં ઘણીદ્રતા એ કેમ મનાય, ને કેમ ચાલે! આપણો શીખેલો ભણેલો જવાન વર્ગ, હાય સોસારાનો જીગરમાં જાપ લઈ સદા સ્વતંત્ર રોટી

માટે, ઓશીસે ઓશીસ ને, બંગલે બંગલે ફર્યા કરે એ, કેવું શરમીંદગી ભરેલું! આજ આપણા કહેવાતા ગ્રેડ્યુએટો, ફક્ત, પંદર વેસ રૂપ્યા, સ્વતંત્રપણે ભાડાનાં ભરી શકતા નથી, એ કેવી ઉંચકેળવણી માટેની નાલેશી? જ્યાં લગી આપણો જવાન વર્ગ, પછી ભણેલો હોય, કે, ધોબીનો પથ્થર હોય પણ, જ્યાં લગી તે મુંબઈનું બાઈ છોડી જરા રતી પણ મુસાફરી કરી, દુન્યાઈ ખ્યાલ લેશે નહીં, ત્યાં લગી, કદી પણ જવાન પારસી સાહેબોનો દીન ઉગનાર નથી; એ આજ કોણથી અંજણ છો; ભલા! પારસી સ્કુલનાં પારસી સાહેબોએ જાતે આ બાબત હવે ઉંચકી લેવીજ જોઈએ. પારસી પ્રીન્સીપલોએ, “ડાઈરેક્ટ-મેથોડ”ની સીસતમે જાતિ, શીખ્યોને દુન્યાનાં દરેક વેપારી બજારો, ને, મથકો દેખાડી દુન્યાદારીનું વહેવાઈ જ્ઞાન, સંપાદન કરાવવું જોઈએ. ખરેખરી! સાથે સાથે, નાનપણથી તેઓને કાંઈ વેપારી, તેમજ, ઘર સંબંધી જ્ઞાન, ખાસ તેવા ક્લાસ મારફત અપાવું જોઈએ; જેથી તેઓ ધોબીનાં પથ્થર હોવા છતાં, જાતિ બળે સ્વતંત્રપણે પોતાની, તેમજ કુટુંબી રોટલી પેદા કરવા ભાગ્યશાળી બને. આ વેપારી ઉદ્યોગી જમાનામાં, ગમે એવું ફક્ત ઉંચકેળવણી કામ આવનાર નથીજ; એ હીક ગોખી રાખવું. જાતિ બળે વિનાં કદી જવાન વર્ગ હવે પછી, આય મદરાસી, મેંગલોરી હરીફાઈમાં, રોટી મેળવવા ભાગ્યશાળી બનશે નહીંજ. પારસી કોમમાં ફક્ત બાવા આદમની ઉંચકેળવણીની યુનિવર્સિટીઓ, યા, વેલાત મીસાલ “ઈટન-હેરો” સ્કુલો, કદીપણ આપણાં જવાન વર્ગને રોટી પેદા કરતાં શીખવશે નહીં. પહેલે રોટલીનો બંદોબસ્ત કરો; નહીં તો ફાકટનાં બિદ્યુક પ્રેક્ષિસરો, ભવિષ્યમાં, હાલનાં એન્ડ-ગુન્દ મદરાસી-મેંગલોરી હમાલોની જગા નહીં લે; ને આપણો મગર જવાન વર્ગ તેઓની જગા નહીં રાખે, તેની હીક, પહેલે નોંધ લેજો. દાદાર અહુર-મઝદ, પારસી કોમને જેમ બને તેમ જલદી “ધી પારસી પીટીટ ટેકનીકલ સ્કુલ” કહાડવાની નેક બુધ્ધી આપે, એવી દુવા સાથે મારી કમનસીબ બાબત પર પરદો નાખું છું.

સંસાર સુધારક.

દરેક માનવી “સંસાર સુધારક” હોવો જોઈએ અને તેણે બનતી કોશીશોથી પોતાની કામની ઇબજત હેઠે ધરી હમેશાં આગેવાની ભાગ બજવવો જોઈએ. સૌથી પહેલે, તે એક “આપ સુધારક” ખચ્ચીત હોવો જોઈએ. અને પોતાને દરેક રીતે બરાબર સુધારી પછીજ પોતાની કામના સુધારા માટે બહાર પડવું યોગ્ય લેખાશે. એ ખુબ ધ્યાન પુગાડવા જોગ બાબત છે. “કાચળ કહેને વાલે, ઔર કરનેવાલે નહી.” તે નિયમ પ્રમાણે એક સંસાર સુધારક કદી પણ હોવો જોઈએ નહી. તેનામાં ધીરજ અને સચુરી હોવીજ જોઈએ; કારણ કે દરેક માનવીને પોતાની તરફ ખેંચવા સચુરી અને શાંતીથી કામ આટોપવું પડશે. સોસાયટી ઘણા બીરાદરોની બનેલી હોય છે; અને દરેક બીરાદર કંઈ પણ હાથ ધરેલી બાબતને વધુ મજબુતી આપવા પોતાની તરફથી કંઈ જ્ઞાનનો પ્રકાશ તે બાબત પર ફેંકી પોતાની પક્ષને વધુ જોશ અને ઉલટ આપે છે. તેથી, હે પ્રીય બીરાદરો, કદી પણ કોઈ પણ માનવીને ધીકારતા ના, કારણ કે તે ગરીબ છે; તેમજ બીજાને એકદમ ઉતારી ના પાડતા, કારણ કે તે દોલતવાન થવાને નસીબવાન બન્યો છે; સોસાયટી, સામેલપણા વગર બની શકતી નથી. તેમજ ઉપલા એક બીજાં વગર સોસાયટીની નેમ કદાબી બર આવી શકતી નથી. આજની આપણી ભાઈબંધીની કોતાહીને લીધે, મહાન સંસાર સુધારક, બીજા કામ બપોગી બહેરામજી મલબારી, તેમજ બીજા પારસી લાગણી હેઠે ધરાવનાર જ્ઞાની મનસુખ, કામે હજુર બહાર પાડ્યો નથી, એ અસંત દલગીરીની બાત થઈ પડી છે.

આશાભંગમાં ધીરજનું કીરણ.

પ્રીય બંધુઓ, જે તમે મગજે કંટાળી ગયા હોય, અને દુન્યા ત્યાગ કરવા જેવું મન થયું હોય, તોપણ, હીંમત નહિ હારતા, ખુશાલ રહો, દુન્યામાં જીવો; કારણ, ખુદ છે હજી પણ તમારા લેખમાં ખુશાલીના કીરણો પ્રકાશવાના રહ્યાં હશે, જે કીરણો, તમે બીજાઓપર નાંખી પાછું સધળે આનંદ અને ખુશાલી ફેલાવશો. જે બીજાંના વાંકાથી તમુંને અત્યંત હાડમારી ખમવી પડી હોય, તો કદી પણ નારાજ ના થતા, ગદગદજરી ભુલી જઇ, ભવીષ્યમાં હંમેશાં ચેતેલા રહેજો. જે તમે ગરીબાઇમાં દીવસો કહાડતા હોવ; અને હંમેશ નીરાશાથી દીવસો ગળાડતા હોવ, તો પણ આનંદી, ખુશાલ, હશમુખો ચહેરો ધારણ કરજો; કારણ કે, રતુ મીસાલ એ તમારી ગરીબાઇની રતુ, પણ ચાલી જશે, અને સુખીસુખ્યારી રતુ, કુદરતના નીયમ પ્રમાણે, જરૂરજ એસશે. જે તમોને હાથે કરી કોઇએ દગો દીધો હોય, તો ખુદાપર ભરોસો રાખી આનંદથી ફરજો, કારણ કે, ખુદાનો ખોદ્ર યા કેહેર, જરૂરજ તે માનવી પર ઉતરશે. જે તમે કોઇ સાથે ખુરાઇ કીધી હોય તો, ભલે, પણ તેને જરૂરજ ભલાઇથી બદલો વાળી આપજો. જે ખુદાની બક્ષેશથી તમે દોલતવાન બન્યા હોવ, તો ધણું જીવો અને ખુદાયે આપેલું ધનદોલત સમાર્જોજ વાપડજો. જે કોઇએ તમારાં ચારીત્ર્યપર હુમલો કીધો હોય, તો હીંમત ન છોડતાં, તેને ખોટો પાડવા જીવો; અને વખતસર ચેત્યાથી, તમે, તમારા ચારીત્ર્યમાં અજગ ફેરફાર કરી શકશો. લયકીન, કોઇએ વાજખી કડવાં બાન છોડ્યાં હોય, તોપણ જીવો અને ભવીષ્યમાં તેમ ન બને, તેથી તમારા લક્ષણો હજીર પણ સુધારજો. જે તમે એક મહાન નર હોવા, નસીબવાન નીવડ્યા હોવ, અને લોકમાન મરતબામાંથી પસાર થતા હોવ તો, ધણું જીવો, કારણ કે તમે તમારા ભલાઈનાં કામોના વાજખી મીઠાં ફળ ચાખો છો. જે તમે તમારા જ્ઞાન પ્રમાણે, દુન્યામાં આગલ નહિ પડ્યા હોવ તો, પણ જીવો, અને જરાખી માનના ખ્યાલ વગર, તેમજ, સાદાઈથી રહી, દીવસો પસાર કરજો. જે તમે એક આળસુના પાદશાહ હોવ, તેમજ, સોસા-યટીમાં એક બોજ સમાન હોવ, તો પણ, જીવો ને બસ જીવો, પણ તમારી

ચાલ સુધારી, માનસર્ધ લેખાશ જલદી પહેડવા, ભાગ્યશાળી થાવો. જો તમે મધમાખ મીસાલ મહેનતું અને ઉઘોગી હોવ તો, બીજાઓ સાથ એકત્ર થઇ, છુટથી વેપાર વણજમાં જોઇતો સુધારો કરવા માટે તમે સંદેશાં ચલાવજો. જો આ જગતમાં ત્હમારાં 'હેતના કટકા,' ઘણા હોય તો પણ ખુશાલ રહો; કારણ કે, તેઓને ત્હમારાં નેક કામોથી ધુળ ચાટતાં કરી શકશે. જો તમે માયાકુળ ને ભરોસેદાર આદમી હોવ તો જીવો, અને ત્હમારા દોસ્ત આસનાઓના રહેબર તરીકે કામ બજાવજો, જો તમો શ્યાણા અને ડાહ્યા હોવ તો, દુન્યાના ભલા માટે જુગજુગ જીવો, ને બસ ખુશાલ રહો. જો ત્હમારું નામ અમર કરવાની આશામાં હોવ તો, જીવો, અને તે મલવા તેમજ ભોગવવા કોશેશ ચાલુ રાખજો. જો તમોને ઉપલી ચીજોને ફળીભુત થવા ઈચ્છા હોય તો, હમેશાં બાઈબિધીથી ચાલજો; તુંદાઇ અને ખોટી બહારની હુશીયારી કદી પણ દેખાડતાં ના, દરેક પુરૂષને તેને ખરતું માન આપજો; પછી ભલે. ને ત્હમારો 'હેતનો કટકો' હોય વા મીત્ર હોય. બધી બાબતમાં ખુદાપર ભરોસો ચાલુ રાખજો. કારણ કે તે, મહા બળવાન બાપ, કદી બી, આપણને સીધા વખતમાં છોડી જશે નહિજ. જો, આપણે તેની પાસથી ભલાઈમાં, ભલાઈ વધારવા, તેમજ ખરાં અતઃકરણથી, દુન્યાના ભલા માટેજ, પ્રાર્થના કર્યે; તો, તે મહા કૃપાળુ બાપ, હમેશ આપણી રહેબર કરશેજ, એ ખુબ ધ્યાન રાખવું. તે મહા દયાળુ ઇનશાસી રહેબર આપણને કહે છે કે, "Call upon me in thy days of trouble, and I will deliver thee."



ધીરજ મોઢું ધન છે.

—(૦):—

મહાન જ્ઞાતી પુરુષોપરથી જે એક ઉમદા બોધ લેવો છે તે એ કે, “સખુરી ધરો” દરેક માનવીએ વખતને અનુસાર માન આપવું જોઈએ, વર્તમાન કાળ ‘આવ’નો પુકાર કરે છે, જ્યારે ભુતકાળ આપણે ‘થોભ’નો સંદેશો યાદ અપાવે છે. જે એક માણસ બાવરો ન બનતાં પોતાનો ખરો વખત આવે ત્યાં લગી થોભે, તો; તે આદમી વખત આવે કદી પણ પોતાની ધારણામાં નીષ્ફળ જતો નથી. એમ સમજો કે, નસીબદેવી પ્રસન્ન ન થવાથી તે કામ ત્હમારે હાથે પાડ પડ્યું નહી. તો પણ હીમત શા માટે હારવી જોઈએ? એમાં શું થઈ ગયું, તમે નહી કાઢ્યું, મેં નહી કાઢ્યું, અને કોઈ બીજો પુરુષ તે કામ બજા લાવવામાં ખારી ગયો; તો, જ્યાં લગી તે કામ દુન્યાના ભલા માટે કોઈનેબી હાથે પાડ પડ્યું, એજ એક ખુશાલીની ખીના છે. તમેને એક ગ્રંથ બહાર પાડવા ફત્તેહ ન મળી, તેજ ગ્રંથ જ્યાં સુધી જોઈતી ત્હમારા મતને રચતો બહાર પડ્યો, એજ સરસ છે; ખીનું તમને શું જોઈએ?

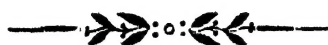
જ્ઞાનની કીર્તી કંઈજ નહી પણ જરા પણ કીર્તિનો વીચાર લાવ્યા વગર એક દુન્યાઈ રેશનીમાં લોકભલા માટે કંઈ ચીજ પેદા કરવાની છે. જે ત્હમારા નસીબમાં માન મલવાનું હોય; તે માનને તમે લાયક હોવાથીજ મલશે; પણ કદી પણ તેની શોધમાં નીકળતાં કોઈને પણ જડતું નથી. જે એકદમ આપણી ધારણા સફળ થતી હોય તો આ ધરતી પર આપણે કંટાલો, કોકટ મહેનત તેમજ તે ચીજ પેદા કરવા માટે જોઈતી ચાતુ કંટાલા ભરેલી કોશિષ અને મુશ્કેલીઓ હોયજ નહી. દુકંમાં “સખુરી ધરો.” અને વખત આવે ખુદા તેનો બદલો જરૂરજ વાલી આપશે આમ, કવી લોન્ગફેલો આપણને બોધદાયક રીતે સમજ આપે છે.

વેપારી આલમનાં સાહસીક ત્રણ ભાઈઓ.

આજનાં સાહસીક જમાનામાં જ્યારે પણ કાંઈ સાહસીક ધંધાદારી વેપારી કાર્ય, દુન્યાઈ રેશનીમાં આણવાનું હોય છે : ત્યારે તે કાર્ય હંમેશા, સાહસીક ત્રણ ભાગીદારોનાં સંપત્તિ પાર પડે છે; જેઓ એક બીજા વગર કદીપણ આગલ, પોતાનાં કાર્યમાં વધી શકતા નથી. અનુક્રમે, પહેલો ભાગીદાર તરીકે “કેપીટલ” યા ‘થાપણ’ જગા લે છે, જે તે કાર્યનાં જીવન મીસાલ ભાગ ભજવે છે. એક દુન્યાદારીનું સંસ્થાન ઉભું કરવા માટે તેમજ તેવા એક, યોગ્ય બાબતપર સાહસીક વેપારી ભેળું કસવા અર્થે, સાહસીક વેપાર વણજનું જ્ઞાન ધરાવનારો સાહસીક ભાઈ, જે ધંધાને આગલ વધારે છે, તે ભાઈ બીજો નંબરે જગા લે છે. તેવું એક સાહસીક વેપાર વણજનું પાકડું જ્ઞાન ધરાવનારાંઓ નહીં મળ્યા તો. ગમે એવી મોટી થાપણની કીંમત, ધૂળ સમાન થતાં વાગ લાગતી નથી. એ સિદ્ધાંતનાં ટેકામાં, હાલની આપણી કેટલીક ભપકા-બંધ નામો હેઠળ; કરોડોની થાપણ સાથે, જાણે કંકત, લખો રૂપીયા ચાંદુ કરવાની નેમથી તેવી સંસ્થાનો ઉભી કાઢી હોય, એવી સંસ્થાનો હાલને કાજ, કમનશીબે, કાવદાની ચોકસ બારીકાના, નહીં માફ થાય તેવા, ખુશાલ છટકી, હજારો કમનશીબ બાદ આવરાંઓને સરચામ રખડાવી, ખચ્ચીત, તેના કાતીલ કાળાં સાહેબો બાહે વેળા છટકી જાય છે. એજ એક કડવું બી હાલનાં સમયે વેપાર મંદીનું ને પૈસા સંબંધી કટાકટીનું વાજબી મુળ લેખી શકાય. ત્રીજો ભાગ્યો, જેના વગર, પહેલા બે ભાગ્યાઓ પોતાનું સાહસીક કાર્ય આગલ કદી ચલાવી નહીં શકે, તે ઉપયોગી ભાગ્યો “કામદાર વર્ગ” છે. આ, ભાગ્યાએ જેમ થોડા વખતપર, મુંબઈમાં હોહાકાર, હડતાળ મારફતે મચાવી, તેવી રીતે જો, તે વર્ગ કમખખત ગુસ્સે થયો, તો બહુ સારા ઉપયોગી કાર્યો, હમેશા માટેનાં, ભોંયે પડી જાય. આ મહાન દુન્યાઈ ઉપયોગી ભાગ્યાઓમાંથી કોણ વધુ ઉપયોગી સેવા બજાવે છે; ને ઉપર, ડુંગરોનાં ડુંગરો જેટલી કીતાબો બાહર પડી છે; છતાં, એ સવાલનો નિવેડો જ્યાં ને ત્યાં રહ્યો છે. રાજકીય અર્થ-શાસ્ત્રીઓ, સ્ટોલ્યા શીલસુંદા તેમજ વેપારી શીક્ષકો, એ સર્વ સાહેબો, સદીથી એ ઉપર મત દર્શાવતા આવ્યા છે; છતાં કોણને અનુક્રમે, ધ્યાનમાં લઈ પહેલો બીજો મુકવો. તે હજી કંઈ, યોગ્ય સત્તાસહીત, જવાબો આપી શક્યા નથી, ને આપી શકશે પણ નહીં; કારણ દરેક ત્રણો, એકસરખાં દુન્યાની નજરે. એક બીજા વગર ઉભા રહી શકે નહી. આ ત્રણ જોડ્યા

ભાઈઓ છે; જે કુલ દુન્યા આગલ ચલાવે છે. આ બાબદ, એક આપણી ત્રણ પગવાલું દુલ, (ઇશતાન) Three legged stool, ને મલતી આવે છે. આ ત્રણ પગવાલી “તીપ્પ” નો કોઇ પણ એક પગ, ભાંગી ગીયો હોય, યા, કહાડી નાંખ્યો હોય, યા, જરા રતી પણ લુલો થયો હોય, તો કદી પણ તે દુલ સીધું ઉભું રહી શકે નહીં, ત્યારે કુદરતી તેવા એક પગ વગર તે ટીપ્પ નકામી થઈ પડે છે. થાપણદારો આમ ગુમાન લઈ જતાં હોય, કે, ગમે તે પણ અમો વગર ચાલે નહીં તો એ ગુમાન, આજનાં આગલ વધેલાં સાયન્સનાં જમાનામાં; તેવું ગુમાન ગુપચુપ ગળામાં મુકવું પડે છે; કારણ બીજા બે હમ-શરીફો વગર તેઓની ફરોડોની થાપણ ધુળ સમાન થઈ પડે છે. તેજ મીસાલ, બીજા સાહસીક ભાગ્યાતું ગુમાન બી ફેક્ટ છે, કારણ યોગ્ય જોડયા ભાગ્યા વગર ગમે તેવું તેનું સાહસીક ભેળું ભુખે મરી જાય. તેમજ વળી, કેટલાંક દોઢચતુર માનવીઓની ખોટી સ્વાર્થી સમજવતથી, ત્રીજો કામદાર ભાગ્યો, જેણે દુન્યામાં પોતાનાં બળ ઉપર મગર રહી ગુમાની તાજ પહેડી, કુલજહાંનને ગભરાવી મારી હતી; છતાં, આખરે તેપણ તેનાં બીજા બે ગોઠયાઓ વગર નકામો હાડમાર થઈ, રોડીનાં ટુકડા માટે રખડી રખડી કુતરાને માર્ગે લાગી જાય, તેવી ધાસ્તી હમેશની તેનાં જીગરહી ગઈ છે. ત્યારે આપણે છેલ્લે એજ ચુકાદાપર આવ્યા છીએ કે આ ત્રણે ભાગ્યાઓ સાથે મલ્યા વગર દુન્યામાં કોઇપણ પ્રકારનું સાહસીક કાર્ય થઈ શકે નહીં. એ ત્રણેનાં સમાગમથી ખચ્ચીત ઉમદા કાર્ય દુન્યાની રોશનીમાં આણી શકાય. બાકી, એકે પણ સાથે સંપથી કરવા ના પાડયું તો બીજા બે ભાગ્યાઓનો, બે પગના દુલ જેવો અવતાર થઈ પડે છે; જે ખુદરતી ભોગ થઈ, જમીન માપવા તુરત મંડી જાય છે. હજી પણ આ ત્રણે જોડયા ભાઈઓ, ખુદાનાં હુકમથી દુન્યામાં, કમાલ કાર્ય, સંપનાં બળે કરવાને ભાગ્યશાળી થઈ શકે. આ ત્રણે ભાઈઓએ, દુન્યાનાં ભલા અર્થે, હમેશ સાથે રહેવું ઘટે છે. આ ત્રણ ભાગ્યાઓ વચ્ચે જે પુરૂષ કસપન કડવું બી રોપે, તેનાં જેવો હુસ્મન આ ધરતીપર બીજો કોઈજ નહીં. હમેશ મુજબનો અજબપતી નર, એડે કારનેગીનાં વ્યાખ્યાણાની હારમાળાનો આ એક સુંદર હાર છે.

પારસીઓને બે બોલ.



પારસી બેકારી માટે ઘણુંએ તોમ-તોમ કરવામાં આવ્યું છે, છતાં વ્યવહાર રાહે હજી કોઇએ પણ સંગીન રસ્તો બતાવ્યો નથી. બાહોશ હમદીન અર્થશાસ્ત્રી મરહુમ બાઈ બેજનજી માદને સાફ પરખાવી દીધું કે વહેવાર સંગીન કાર્ય હાથ ધરવા બદલ, મોઢેની ફેક્ટની દીલસોજીના બાપણો કોઇ કાળે પણ બેકારી ટાળશે નહીં. શાખાશ, તદ્દન રાસ્ત વ દરસ્ત કહ્યું, પણ પારસી કોમ ક્યાં હજી સજ્જત થઇ છે. કોમનો મોટો જવાન વર્ગ મહીનાઓ થયાં ઘેરે બળાપો કરતો બેઠો છે. તેને ક્યો માનવંત જરથોસ્તી શેક્યો હાથ આપી ઉંચકી લે છે ? કોઈ કહેશે ? દીલસોજી તો આગળે રહી, પણ કોમના કાંઠા સમાન લેખાતા સાહેબો આ ગરીબ જવાન વર્ગને, બીખારીને બહારથી હાંકી કાઢે તેમ. સહ બહારથીજ દમામમાં હાંકી કાઢે છે. વેલાત, અમેરીકા, જાપાન જેવા દેશોએ બેકારીનો કાળો ડાંખ કેમ રૂઝવ્યો તે ઉપર જાતી અભ્યાસ કરી, આપણાં કાંઠા સમાન લેખાતા સાહેબાએ. ખાસ કરી પારસી પંચાયતના સાહેબો સાથે મળી. રસ્તે જાડ કહાડવા પણ તક્યાર થઇ ગયલા કમનમીબ હમદીનો માટે યોગ્ય વહેવાર ઉપાય યોજવા હવે બાહર પડતું થઇ છે. શા માટે નવી નાના પાયાપર એક બહુવેનીસ પારસી ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ને ટેકનીકલ સ્કૂલની સ્થાપના કરતા ? તમે જે મંડળોપર લાખો રૂપ્યા ફંકી દેવો છો; તો કાં નહીં. એકજ પ્રકારનાં મંડળો એકત્ર કરવા ધ્યાન આપતા ? આમ કરવાથી બીજાં યોગ્ય સંગીન કાર્યો કરવા કુદરતી આપની પાસે પૈસો ફાગલ પડે. ખરેખરી ! આજે આ ઉપર વીચાર કરવાની

તેમજ વહેવાર રીતે કાંઈ સંગીન કોર્ત કરવાની આપણા પારસી નેતાઓને બચારાઓને ફરસુદ ક્યાં છે ? તેરી ભેસાએ મેરી ખીયાં પાડી: યા એ કોણ મોટો આવ્યો કે હું સાહેબજી સલામ કરું ? આવી તારીમારીના કોરટ કુથલામાંથી પરવારે તો કાંઈ કોમસેવા કરવાનું બનેની, ભલા ! સારા ઓધ્યા ભોગવતા દીલસોઝ હમદીન ભાઈઓએ પોતાની કોમના ગરીબ જવાન્યાઓ માટે જગાઓ ઉભી કરી, પોતાનું કોમી ખરૂં જરથોસ્તી ઉમદા જીગર દેખાડી, એક રીતે બહુ બોલનારા ને ઢોંગી દીલમાંજ દેખાડનારા કહેવાતા નેતાઓને સાબુત પાઠ શીખવવો જોઈએ અને બેકાર હમદીનોને સભાળી લેવા જોઈએ. આશા છે કે હમદીન સાહેબો કુલ નહીં તો કુલની પાંખડી માફક, ભલાઈને હબેરો લેવા ચુકશે નહીં. પારસી પત્રકારો અને પ્રીન્ટીપ્રેસો ધરનાં ઘેલાં, અને, બાહર ગાદયા થવાનું છાંડે, તો કાંઈ પારસી જવાન્યાઓનાં રોડી માટે દલાડો ફરે. ખરૂં ની ! કાં નહીં જાતિ દેખરેખ હેડળ, શ્રીમત જરથોસ્તીઓ, પરકોમી ભાઈઓ માફક. દાદર, બાયખલા, પરેલ, તારદેવ જેવી કોલોનીમાં ધરધટું ચીજોની દુકાનો ખોલાવી આપતાં હશે ! શ્રી દાદર અહુરમઝદ, પારસી કોમને, સખાવત ધરનાં ઉબરપરથી શરૂ થાય, એ કહેતી પર ચાલવા, નેક બુધ્ધી પહોંચે આપે. આમીન !

